

ციბეხანი

№ 82 / 27 ივნისი - 3 ივლისი /2011

უნდა ვაღიაროთ თუ არა აფხაზეთის დამოუკიდებლობა? **გვ. 06**

ტრაგედია უღელტეხილზე **გვ. 22**

დიდი გერძული ვალი **გვ. 08**

მსხვილი ჰესები: გადასახლების მოლოდინში **გვ. 26**

წურნალისტური გამოძიება: იაფი კრედიტის ფასი **გვ. 30**

მართვის მოწმობა მხოლოდ „ნორმალურებს“ **გვ. 36**

ლაშა გულაძე: აქცენტირება **გვ. 39**

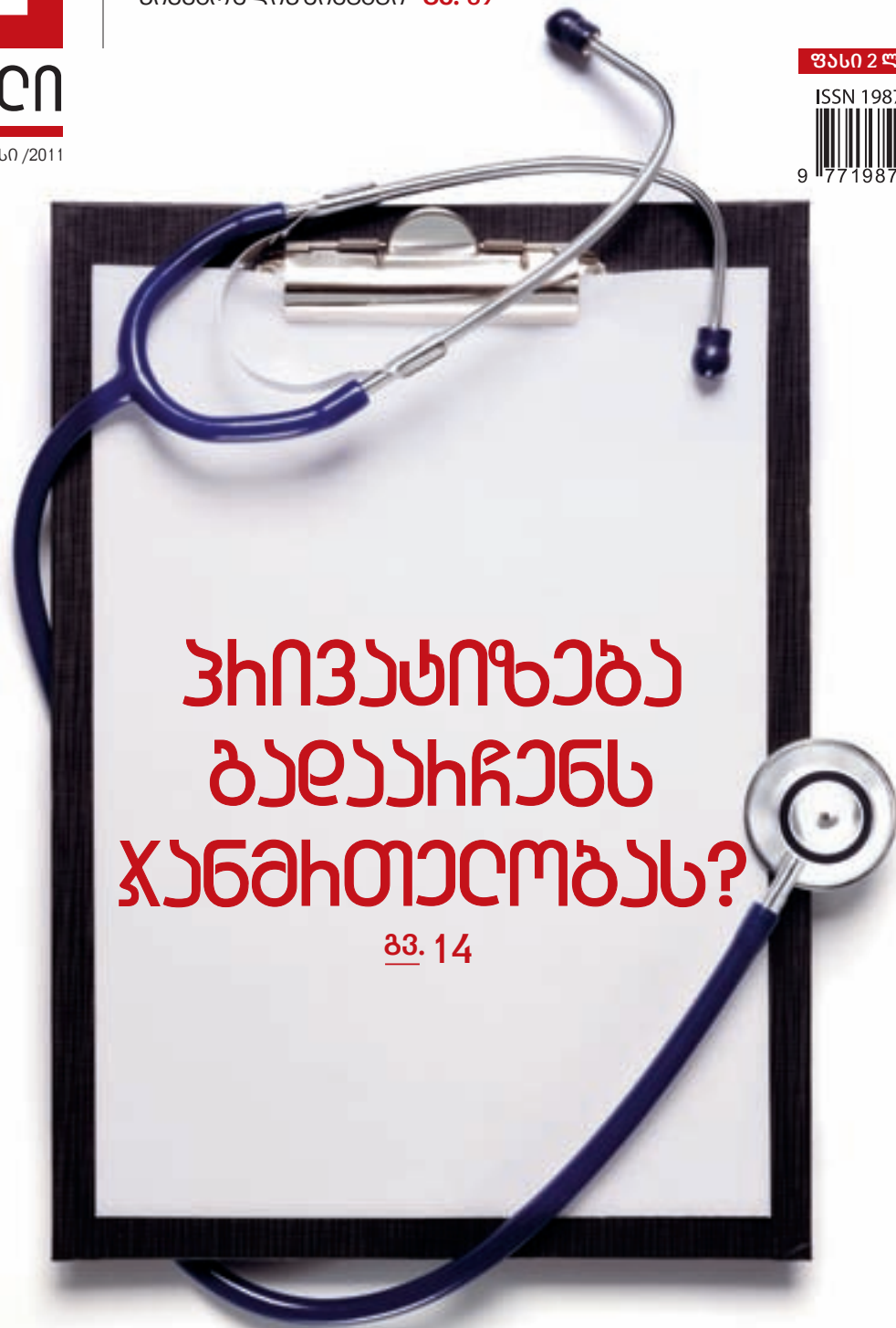
სიყვარულის ძიებაში **გვ. 39**

ფასი 2 ლარი

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ჰიპოთეზობა ბაღაჩიჩენს ჯანმრთელობას?

გვ. 14

F M

სტანდარტი

98.0

თბილისის არამიანცის კლინიკური საავადმყოფო

ფოტო: გარბა კორინაშვილი

ნომერში:

- 02 „ლიბერალის“ ვებგვერდიდან
- 04 მოკლედ
- 06 **ორი აზრი**
უნდა აღიაროს თუ არა საქართველომ აფხაზეთის დამოუკიდებლობა? მამუკა არეშიძე VS სერგი კაპანაძე
- მსოფლიო**
- 08 დიდი ბერძნული ვალი
- 11 **ინტერვიუ**
ევროზონაში განვერიანება არ არის პანაცეა ანდრეა ბუბულა
- 12 **ავღანეთი**
ესაუბრე მტერს

- მთავარი თემა**
- 14 პრივატიზაცია გადაარჩენს ჯანმრთელობას?
გარემოს დაცვა
- 22 ტრაგედია
„უღელტეხილზე“
- 26 **მსხვილი ჰესები**
გადასახლების მოლოდინში
ჟურნალისტური გამოძიება
- 30 იაფი კრედიტის ფასი
ეკონომიკა
- 34 დაბეგვრის ალტერნატიული ფორმა
ადამიანის უფლებები
- 36 მართვის მონობა მხოლოდ „ნორმალურებს“
საზოგადოება
- 39 სიყვარულის ძიებაში

- თვალსაზრისი**
  - 42 აქცენტირება
ლაშა ბუღაძე
  - 44 **ტექნოლოგიები**
-

- კულტურა**
- 46 მსხვილი წითელი ხაზი
ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები
- 48 ისევ პარკებზე და ისევ ყოფილ იპოდრომზე

გარეკანზე:
პრივატიზაცია გადაარჩენს ჯანმრთელობას?

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველოში

ჟურნალი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდ „ღია საზოგადოება – საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ავტორის / ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ღია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

აზღაზის სამახოთით

ქეთი ქანთარიას ბლოგი

ათიოდე დღის წინ, 15 ივნისს, ბევრისთვის მოულოდნელად, კავკასიის ექსპერტმა, მამუკა არემიძემ აფხაზეთის დამოუკიდებლობის ცნობის იდეა წამოაყენა. ამ მოსაზრებას ის აფხაზების, როგორც ერის ფიზიკური გადარჩენის საჭიროებით ასაბუთებდა. „ტრადიციული მიდგომების დრო წავიდა“, განაცხადა არემიძემ. პოლიტიკურმა დინოზავრებმა (სარიშვილი, თამრიკო ჩხეიძე) და forum.ge-ს პოლიტიკის განყოფილების ჭინკებმა – ზოგადად, ქართული საზოგადოების ნაწილმა მას ლალატში დასდო ბრალი.

აფხაზეთის ცნობის იდეა პირველად ახლა არ მომიხმენია, ამაზე ერთი-ორი კვალიფიციური ადამიანის სტატია წამიკითხავს, მაგრამ ასე ხმამაღლა ეს განცხადება ჯერ არავის გაუკეთებია. მამუკა არემიძემ მალე ნათქვამი განმარტა – რომ არალიარების პოლიტიკას, რასაც ქართული მხარე აქამ-

დე ეწეოდა, შედეგი არ მოაქვს. სანამ საერთაშორისო ორგანიზაციები აფხაზეთის ოკუპაციის კონსტატაციას ჯერდებიან, რუსეთი ყველაფერს აკეთებს, რომ იქ დემოგრაფიული სურათი მკვეთრად შეცვალოს და თუ ჩანაფიქრს ბოლომდე განახორციელებს, აფხაზეთი არათუ საქართველოსთვის, აფხაზეთისთვისაც სამუდამოდ დაიკარგება. აპრილში, გარდაცვალებამდე ერთი თვით ადრე, პრეზიდენტი ბლავაძე არაოფიციალური ვიზიტით ჩავიდა თურქეთში, ამ შეხვედრების დროს ის თურქეთის აფხაზებს რეპატრირებას თხოვდა, იმ მოტივით, რომ თუ აფხაზეთს ეთნიკური აფხაზების ახალი შენაკადი არ შეემატებოდა, აფხაზეთი ენას და მიწას დაკარგავდნენ.

მთავარი ამ ინიციატივაში მაინც აფხაზურ-ქართული ურთიერთობის ხარისხობრივად ახალ დონეზე გადატანა და რეალური დია-

ლოგის დანყებაა. ამ დიალოგის ჩარჩოებში, რა თქმა უნდა, ქართული მხარის მოთხოვნები იქნება განხილული: რუსული არმიის ნაწილების გაყვანა აფხაზეთიდან, გალის რაიონისთვის საგანგებო სტატუსის მინიჭება, დევნილთა დაბრუნება საკუთარ სახლებში და სხვა. თამარ ჩხეიძემ ამ ფონზე განაცხადა, რომ აფხაზეთს როდესმე აუცილებლად დავიბრუნებთ, მისი დაბრუნება კი მხოლოდ რწმენით და იმედით შეიძლება. ქართული საზოგადოება ასეთ განცხადებებს უფრო ენდობა, ურჩევნია, საკუთარი მომავალი მათ დააყრდნოს. მათ გამკეთებელს პასუხისმგებლობა არ მოეთხოვება. იდეების გენერირებაში მთელი პასუხისმგებლობა იმას აწევება, ვინც რეალობას თვალს უწნორებს.

ამ დღეების განმავლობაში აფხაზური პრესა ამ ინიციატივით თითქმის არ დაინტერესებულა. ჩემთვის ცნობილი აფხაზი ბლოგერები ღუმან. ამას რამდენიმე მიზეზი უნდა ჰქონდეს: მოულოდნელობა და მსგავსი განცხადებისთვის მოუზადებლობა; სიფრთხილე; უნდობლობა ნებისმერი ქართული ინიციატივისადმი; ისევე მოულოდნელი არჩევნებისთვის მზადება, რაც პრეზიდენტი ბლავაძის უეცარ გარდაცვალებას მოჰყვა; და დაფარული შოკი, რაც მისი გარდაცვალების გავრცელებული ვერსიითაა გამომწვეული. გაკითხვა-გამოკითხვით გაირკვა, რომ დისკუსია მამუკა არემიძის განცხადების გარშემო ოპოზიციურ საიტზე www.aiaaira.com გამართულა. 18 ივნისს საიტზე კომენტებმა განხორციელდა. 24 რიცხვში ამ საიტზე დისკუსიის ვერანარი კვალი ვერ ვიპოვე.

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შვერდაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი სოფო ქვაჯა / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუკია / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ახალი ამბები ნანა საჯავია / ვებგვერდის რედაქტორი ნინო ჯაფარიანი
 შპს რედაქციაში: მია ნიკლაური, მარიკა ქოჩიაშვილი, ეკა ჭითანავა, რუსუდან ფანიზოშვილი, თამარ ფარადაშვილი, ნინო ჩიმაკაძე, ნინო რობაქიძე, ნათია გულიაშვილი
 კონტრაქტორები: მარკ მალენი, გიორგი ცხადაია, მანანა ვარდიანი, ნინია კაკაბაძე, დავით ბუხრიკიძე, გიო ახვლედიანი, კანა თოლორდავა, ლექსო ჩქარულელი, დიანა ჩაჩუა, ნათია ახალაშვილი, ნინო ბექმიშვილი, დანიელ ნინი, ნიკო ნერგაძე
 რედაქციაში: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი პაატა შამუგია / კორექტორი თამარ ლონღაძე
 გამომცემლობა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბითიძე / კლიენტთა მომსახურების მენეჯერი ნათია რუსაძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელია
 გამომცემლობა: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
 სსპს გამომცემლობა: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „ბიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“.
 „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
 ფურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.
 ბეჭდვა: სტამბა „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 35 70 02.
 გამოცემის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.
www.liberali.ge

სამაგიეროდ, აღფრთოვანებით შეხედნენ არემიძის წინადადებას ჩერქეზები და მას „რევოლუციური ინიციატივა“ უწოდეს. ცნობილმა ჩერქეზმა ჟურნალისტმა აფხაზთა დუმისის გამო მასზე არაფერი იცოდა. ჩემი გადაგზავნილი ლინქი რამდენიმე აფხაზ მეგობარს გაუგზავნა.

ზოგადად, გამოკითხვისას, ყველა პასუხში ჩანს, რომ აფხაზთა უმეტესობისთვის ლტოლვილთა დაბრუნება მტკივნეული, თითქმის მიუღებელი საკითხია – ეს ის კატეგორიაა, ვინც საერთაშორისო სამართლის ნორმების მიმართ „ლობიოების“ ხანაშია გაყინული, და ეს ის პალეონტოლოგიური შრეა, რომლის გამყინვარებაშიც ქართული საზოგადოების დიდი ნაწილი იმყოფება; ნაწილი, რომელსაც ჯერაც ჰგონია, რომ „აფხაზეთის დაბრუნებას“ მისთვის ფართო ავტონომიის, ფედერაციული მოწყობის გადაგდებით თუ გინდაც სანუკვარი ომით შეძლებს. ოღონდ ყველა შეეცდება, ამ ომში

საკუთარი შვილები არ გაუმვას. ისიც მართალია, რომ უკანასკნელ ვერსიაზე სულ უფრო და უფრო ნაკლები ქართველი ფიქრობს.

აფხაზეთში, გაგრამი ბოლოს 1992 წელს ვიყავი. ბოლო წლებში ჯიუტად მივუყვები გუნებაში ჩემს იქაურ მარშრუტებს, სადგურიდან მამაჩემის სახლამდე, სახლიდან ზღვამდე და უკან. ბზის, მაგნოლიის და ოლეანდრების სუნი, ტალღების, ჭრიჭინის ხმები. ჩემი მუყაოს წიგნები. ალბათ ბევრს ემართება ეს, ვისაც იქ თავისი არსების ნაწილი დარჩა. რაღაცით ეს იმ ფინალურ მომენტს ჰგავს, როცა, როგორც ამბობენ, ცხოვრების კადრები თვალწინ მიგირბის. როგორ შეიძლება შეელიო ამ სიღამაზეს? მაგრამ ფანტაზია აქ არ ჩერდება და რაღაც უფრო დიდი წარმომიდგება. როცა მთელ კავკასიაში ყველგან მიგესვლება და ყველგან შენი სახლია. რაღაცით დიდ მეგაპოლისში ხეტიალს გავს ეს, სადაც ყოველ ნაბიჯზე რაღაც საინ-

ტერესო გვეულება. ასე შეიძლება შეიქმნას ვითარება, რომელშიც ამდენნაირი შენაკადის შერწყმის შედეგად ხელოვნება, მეცნიერება, ყოფილი კულტურა ხარისხობრივად ახალ სიმაღლეზე ადის. ეს ახალი, დიდი კავკასიაა, კონფედერაცია, შეიძლება თანამეგობრობა – რომელშიც საკუთარი ენერჯის და ძალისხმევის ჩადება ღირს. ქართული სახელმწიფო რომ კავკასიის მომავალ მოწყობაზე სერიოზულად ფიქრობდეს, მაშინ ხელს შეუწყობდა, რომ ქვეყანაში ამ თემაზე მუდმივი დისკუსია მაინც იყოს. თავისთავად ეს ფაქტი უკვე იმის ნიშანი იქნებოდა, რომ აფხაზეთის თვითგამორკვევის უფლებას პატივს სცემენ.

მამუკა არემიძე არაპოპულარულ, მაგრამ პროდუქტულ სააზროვნო თემას გვთავაზობს. ვითარება რაღაცით „კავკასიური ცარცის წრის“ ცნობილ სცენას ჰგავს – ბავშვს ხელს პირველი ის უშვებს, ვისაც ტკივილისთვის არ ემეტება; უშვებს, რათა დაიცვას და შემდეგ სამუდამოდ დაიბრუნოს.

**პროკრედიტ ბანკის ბანკში მიიჩვენა
ჩა აჩის ჩამოვიხსნა**

 220 22 22
www.procreditbank.ge

ჯიტიანი ჯიჰზნაი ბაჟოსდაი იწყება

2011 წლის ერთიანი ეროვნული გამოცდებისათვის მთელ საქართველოში 15 საგამოცდო ცენტრია გახსნილი. გამოცდები პირველი ივლისიდან იწყება. გამოცდებისათვის საჭირო ტესტები ბრიტანულმა კომპანია „სტივენ ოსტინმა“ დაბეჭდა და ის უკვე საქართველოშია. ტესტების კონფიდენციალობას აქამდე ეროვნული ბანკი უზრუნველყოფდა, თუმცა ბანკს ზაფხულის პერიოდში სანყოფის გამოყოფასთან დაკავშირებით პრობლემა შეექმნა. ამიტომ ტესტები შინაგან საქმეთა სამინისტროს რეგიონალურ ცენტრებში შეინახება.

თბილისს წყაღობაჩაბაზა შაწყდა

13 ივნისიდან წყაღობმარაგება, ეტაპობრივად, თითქმის ნახევარ თბილისს შუწყდა. წყალი არ მიეწოდებოდა ვაკე-საბურთალოს ნაწილს, გლდანისა და თემქის რაიონებს, სანჯონას, მუხიანს, გურამიშვილის გამზირს, კუკიისა და ლოტკინის ქვედა დასახლებას, ძაძალადევს, სვანეთის უბანს, ჩუღურეთისა და ავლაბრის ნაწილს, მეტრომშენს და დიღმის მასივს. კომპანია „ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერში“ მიზეზად კონკრეტულ უბნებში დაგეგმილ აღდგენით სამუშაოებს, გამრიცხველიანებას და 16 ივნისს თბილისში მოსულ დიდ წვიმას ასახელებდნენ.

შსს-მ "ჯიჰთუი ჰიხიის" წაჰიბი დააჰაჰა

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, უკანონო შეიარაღებული ფორმირების შექმნის ბრალდებით, დანაშაულებრივი ჯგუფის 8 წევრი დააკავა. შინაგან საქმეთა სამინისტროში აცხადებენ, რომ ჯგუფი „ქართულ პარტიასთან“ იყო დაკავშირებული. სამინისტროს პრესსამსახურმა გაავრცელა რამდენიმე დაკავებულის აღიარებითი ჩვენებები და სატელეფონო ჩანაწერები, რომლის ავთენტიურობასაც „ქართულ პარტიაში“ ეჭვქვეშ აყენებენ. ჩანაწერებში დაკავებულები ყვებიან, რომ ჯგუფის წევრები „ქართული პარტიის“ ლიდერს – ირაკლი ოქრუაშვილს – სამხრეთი ოსეთის ტერიტორიაზე რუსი ოფიცრების დახმარებით შეხვდნენ. „ოქრუაშვილმა მალხაზ კაკაშვილს და თამაზ ბეგიაშვილს ადმინისტრაციულ საზღვრებზე განლაგებული ქართული საგუშაგოების კოორდინატების გაგება დაავალა. კაკაშვილის თქმით, ოქრუაშვილი 200 რუს სპეცრაზმელთან ერთად შემოსვლას აპირებდა. მას 20-მდე შეიარაღებული ქართველი დახვდებოდა და საგუშაგოები უნდა განეიარაღებინათ“, – ამბობს ერთ-ერთი დაკავებული გიორგი საათაშვილი. შსს-ს ინფორმაციით, დაჯგუფება, მისში მიმდინარე მიტინგების პარალელურად,

გორში მდებარე სპეცრაზმის შენობასა და შიდა ქართლის სამხარეო პოლიციაზე თავდასხმას და საქართველოში ხელისუფლების შეცვლას გეგმავდა. შსს-ში საქმის დეტალებზე არ საუბრობენ. არის თუ არა საქმეში არსებული ჩვენებების გარდა სხვა მტკიცებულებები, უცნობია. სამინისტროში აცხადებენ, რომ ამოღებულია რამდენიმე ყუთი იარაღი, დაჯგუფების 7 წევრი კი მიმალვაშია. „ქართული პარტიის“ ლიდერი ეროსი კინმარიშვილი „ოპერატიულ მასალას“ „ფალსიფიცირებულს“ და „აბსურდს“ უწოდებს. მისი განცხადებით, დაკავებული პირებიდან „ქართული პარტიის“ წევრი მხოლოდ ორია. მათგან ერთ-ერთის – აღმოსავლეთ საქართველოს მიმართულების ხელმძღვანელის – ლევან ტერაშვილის ბინაში ჩხრეკა კანონდარღვევებით ჩატარდა და მას იარაღი „ჩაუდეს“. კინმარიშვილის თქმით, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი დაკავებულის აღიარებითი ვიდეო-ჩვენება გამოქვეყნდა, არცერთმა მათგანმა ბრალი სასამართლოზე არ აღიარა. მათ 23 ივნისს წინასწარი პატიმრობა შეეფარდათ

დასუფთავების ბადასახალი

საკრებულოს გადაწყვეტილებით 1 ივლისიდან დასუფთავების გადახდის წესი შეიცვლება.

საკრებულომ თბილისის მერის ინიციატივას მხარი 34-ით 8-ის წინააღმდეგ დაუჭირა. დასუფთავების ახალი ტარიფი მოხმარებული ელექტროენერგიის რაოდენობით განისაზღვრება და ის დახარჯულ ერთ კილოვატ ელექტროენერგიაზე 5 თეთრი იქნება. ანუ, თუ თქვენი ოჯახი თვეში 100 კილოვატ ელექტრო-

ენერგიას მოიხმარს, დასუფთავებისთვის 5 ლარს გადაიხდით.

დედაქალაქის დასუფთავების სამსახურის ხელმძღვანელმა ტარიელ ხიზანიშვილმა განაცხადა, რომ 50-დან 200 კილოვატამდე ელექტროენერგიას დედაქალაქში 250 ათასი აბონენტი მოიხმარს. მისი თქმით, ამ ადამიანებს ტარიფი შეუმცირდებათ. „ჩვენ გამოვიკვლიეთ და დავადგინეთ, რომ ვინც ნაკლებ ელექტროენერგიას მოიხმარს ნაკლები ნაკლები უგროვდება“, – განაცხადა ტარიელ ხიზანიშვილმა.

საკრებულოს ოპოზიციური წევრების აზრით, ახალი ტარიფი უკანონოა.

ბამოსების შედეგები

რამდენიმე ათეულ კერძო და საჯარო სკოლას განათლების სამინისტროს გენერალური ინსპექცია შეამოწმებს. შემოწმება მხოლოდ იმ სკოლებში ჩატარდება, რომელთა მოსწავლეებმაც საატესტაციო გამოცდებზე დაბალი აკადემიური მოსწრება აჩვენეს. დადგება ამ სკოლების სამეურვეო საბჭოების ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობის საკითხიც. „ამ სკოლებში დარღვეულია ზოგადი

განათლების შესახებ საქართველოს კანონის 35-ე მუხლი, რომელიც სკოლის დირექტორს სასწავლო პროცესის გამართულად წარმართვას ავალებს. დარღვეულია მოსწავლისათვის საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებული უფლება, მიიღოს სრულყოფილი საშუალო განათლება“, – განაცხადა განათლების სამინისტროს გენერალური ინსპექციის უფროსმა ირაკლი ანდრიაშვილმა.

საფინანსო აზნისთია სამშენებლო ჯომჯანიებს

სამშენებლო კომპანიებს დაუმთავრებელი მშენებლობების გამო დაკისრებული ჯარიმები გაუუქმდებათ, თუმცა სანაცვლოდ მათ მშენებლობების განახლების ახალი ვადები დაუნესდებათ. მთავრობის შესაბამის კანონპროექტს პარლამენტი უკვე განიხილავს. აქამდე ვადების დარღვევის მიზეზით კომპანიებს სამშენებლო ჯარიმა ეკისრებოდათ. კომპანიებს, რომლებიც შესაბამის სახელმწიფო უწყებებში მშენებლობების ახალ ვადებს არ წარადგენენ, ჯარიმები არ გაუუქმდებათ და მომავალში მათ მიმართ სხვადასხვა სახის

სანქცია შეიძლება გატარდეს. მთავრობის საპარლამენტო მდივნის განცხადებით, მათი მიზანია, როგორც სახელმწიფომ, ასევე მოქალაქეებმა, რომელთაც ამ მშენებლობებში ფული აქვთ გადახდილი, ზუსტად იცოდნენ, როდის განახლდება და როდის დასრულდება მშენებლობის პროცესი.

ჩისხვები

115,5

მილიონ ამერიკულ დოლარს EBRD-ი ფარავან პეისის მშენებლობისთვის გამოყოფს.

10

დაკავებული ონის მცხოვრები ე.წ. სამხრეთ ოსეთის მთავრობამ გაათავისუფლა.

23

ადამიანი დაიღუპა ერაყის დედაქალაქ ბაღდადში ტერორისტული აფეთქების შედეგად.

სიტყაბი

„ხორცზე 80%-იანი ფასის ზრდამ ზომებმა გამოიწვია, რასაც საქართველოს მთავრობისგან ევროკავშირის ექსპერტები ითხოვდნენ“.

გიორგი ბარამიძე, ვიცე-პრემიერი ევროინტეგრაციის საკითხებში

„ეს [პარლამენტის ქუთაისში გადატანა] არ არის მარტივი გადაწყვეტილება. ეს რეფორმა არ არის „ნაციონალური მოძრაობის“ აზრება, ეს კეთდება საქართველოს სახელმწიფოს კიდევ უფრო მეტად გამყარებისთვის. საერთოდ, დემოკრატია ხარჯვითანაა დაკავშირებული“.

მიხეილ მაჭავარიანი, საპარლამენტო უმრავლესობის წევრი

„მივიჩნევთ, რომ ამგვარი მანევრები ეწინააღმდეგება რუსულ-ამერიკული ურთიერთობების ამჟამინდელ ხასიათს“.

რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს განცხადება ბათუმის პორტში ამერიკული სამხედრო ხომალდ Monterey-ის შესვლის შესახებ

პი
მამუკა არეშიძე
კონფლიქტოლოგი

ჩემი აზრით, აფხაზეთის პრობლემის მოგვარება ჩიხშია შესული. ყველა იდებ, რომლის რეალიზაციასაც ცდილობს ქართული მხარე ან საერთაშორისო თანამეგობრობა, გათვლილია ან ხანგრძლივ პერსპექტივაზე (საეჭვო შედეგით) ან სტატუს-კვოს შენარჩუნებას ემსახურება.

რუსეთი კი აფხაზეთის ტერიტორიაზე განსაკუთრებული აქტიურობით მოქმედებს. სარგებლობს რა თავის მონინალმდეგების მოქმედების დაბალი ტემპით, ცდილობს, ისეთი სიტუაცია შექმნას აფხაზეთში, რომ 3-5 წლის შემდეგ პროცესი შეუქცევადი გახდეს.

რუსეთი რამდენიმე მიმართულებით მუშაობს:

▶ იყენებს მეთოდს, რომელსაც პირობითად დემოგრაფიული სურათის შეცვლა შეიძლება დავარქვათ. ეს მეთოდი გულისხმობს ე.წ. სამხედრო დასახლებების შექმნას. სამხედროები იკავებენ კონკრეტულ ტერიტორიებს, ქმნიან გამაგრებულ უბანს და შემდეგ მათი ოჯახების ჩამოსახლების მეშვეობით იქმნება დაბის ტიპის დასახლება. ასევე, რუსეთიდან ჩამოდიან მომლოცველთა ჯგუფები წმინდა ადგილების მოსალოცად და შემდეგ პატარ-პატარა თემების სახით რჩებიან აფხაზეთში (ახალი ათონის მონასტერი).

▶ შესაბამისი ხელშეკრულებებით, რუსეთი იძულებულს ხდის აფხაზეთის ხელისუფლებას, თადარიგში გასულ რუს სამხედროებს (ძირითადად მესაზღვრეებს) დაუკანონოს საცხოვრებელი ფართი ან მიწის ნაკვეთი.

▶ რუსეთი აფხაზეთის დე-ფაქტო საკანონმდებლო ორგანოზე ზეწოლით ცდილობს მიაღწიოს იმას, რომ აფხაზეთის ტერიტორიაზე მიწის ყიდვის უფლება მიენიჭოს რუსეთის ნებისმიერ მოქალაქეს.

▶ საერთაშორისო ასპარეზზე რუსეთი ცდილობს, ფინანსურად მის მიერ კონტროლირებადი პატარა ქვეყნების მეშვეობით შექმნას აფხაზეთის საერთაშორისო ლობი, რომელიც ორიენტირებული იქნება აფხაზეთის, როგორც დამოუკიდებელი სუბიექტის ცნობადობის ამაღლებაზე საერთაშორისო ორგანიზაციებში.

ამიტომაც არის აუცილებელი ახლა სიტუაციის გააქტიურება. კონცეფცია ასეთია: განისაზღვროს წინადადებათა პაკეტი, რომელშიც წამყვანი იქნება აფხაზეთიდან რუსეთის ჯარების გაყვანის მოთხოვნა და მხოლოდ ამ პირობით დამოუკიდებლობის აღიარებაზე მოლაპარაკებების პროცესის დაწყება. პაკეტის მეორე აუცილებელი პირობაა ლტოლვილების დაბრუნების პროცესის დაწყება. რასაკვირველია, იქნება სხვა პირობებიც, გადადგმული ნაბიჯების დაცვის საერთაშორისო გარანტიების მოთხოვნა.

შანსი იმისა, რომ აფხაზეთი რუსების ზეწოლით დათანხმდებიან წაყენებულ პირობებს მინიმალურია, მაგრამ ასეთ ვითარებაში შესაძლებელია სერიოზული საერთაშორისო რეზონანსის შექმნა, რადგან, ერთი მხრივ, გამოჩნდება, რომ რუსეთისათვის მთავარია არა აფხაზეთი დაცვა, არამედ ტერიტორიის შენარჩუნება, მეორე მხრივ კი, ყველა აფხაზისათვის გახდება ნათელი, რას უქადის მათ რუსეთი.

უნდა აღიაროს თუ აფხაზეთის დ.

■ კონცეფცია ასეთია: განისაზღვროს წინადადებათა პაკეტი, რომელშიც წამყვანი იქნება აფხაზეთიდან რუსეთის ჯარების გაყვანის მოთხოვნა და მხოლოდ ამ პირობით დამოუკიდებლობის აღიარებაზე მოლაპარაკებების პროცესის დაწყება.

ფოტო: ილიას საქონიანი

არა

სერგი კაპანაძე

საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე

„აფხაზეთის აღიარება“ არ არის დებატის თემა საქართველოში. საკითხის მსგავსი ფორმის დასმით იქმნება ილუზია, რომ ამ თემაზე ქართულ საზოგადოებაში მიმდინარეობს დებატები. ამას კი ჩვენი მტერი ჩვენი ტერიტორიული მთლიანობის წინააღმდეგ იყენებს. რეალურად კი, ამ თემაზე დებატი შეუძლებელია, რადგან აღიარების მომხრე მხოლოდ ორი-სამი თვითგამოცხადებული ჰეროსტრატეს რეფლექსების მქონე ექსპერტია, მეორე მხარეს კი ქართული საზოგადოება, ნახევარ მილიონამდე დევნილის ჩათვლით!

არსებობს დებატი იმის შესახებ, რომ საქართველო რუსეთს უნდა შეუერთდეს? ან რომ სახელმწიფო აღარ უნდა გვექონდეს? არ არსებობს! იგივე მდგომარეობაა ამ თემასთან დაკავშირებითაც. ამიტომ, ჩემი კომენტარი „აფხაზეთის აღიარებაზე“ ვერ იქნება სერიოზული დებატის ნაწილი.

თუ მაინც არსებობს ადამიანი, რომელმაც არ იცის, რატომ არ უნდა ვაღიაროთ აფხაზეთი, მათ გასაგონად შემიძლია აღვნიშნო: აფხაზეთში მოხდა ეთნიკური წმენდა, რის შედეგად ნახევარ მილიონამდე ადამიანი გამოდევნეს სახლებიდან. აღიარებით, უარს ვიტყვით მათი დაბრუნების უფლებაზე. აფხაზეთი დღეს არის ოკუპირებული რუსეთის მიერ, აკონტროლებს რა მთლიანად მარიონეტულ რეჟიმს და ამყოფებს რა რამდენიმე ათას შეიარაღებულ ძალას ამ რეგიონში. აღიარებით ჩვენ დავეთანხმებით რუსეთს, რომ აფხაზეთი დამოუკიდებელია და რუსეთის სამხედრო ყოფნა ამ რეგიონში გამართლებულია. აღიარებით ჩვენ მწვანე შუქს მივცემთ რუსეთს მომავალი ეთნიკური წმენდებისთვის. აღიარებით ჩვენ წავაღწეოთ საერთაშორისო თანამეგობრობის ნების წინააღმდეგ და შევუერთდებით ნაურუს, ვენესუელას და ნიკარაგუას რიგებს.

მიამიტობა, არაპროფესიონალიზმი და, უარეს შემთხვევაში, „ყორღანაშვილობა“ იმ არგუმენტის მოტანა, რომ აფხაზეთის აღიარებით, „აფხაზებს ჩვენსკენ შემოვაბრუნებთ“ და რუსეთისთვის „ზურგს ვაქცევინებთ“. მარიონეტული რეჟიმი მუდამ მარიონეტული იქნება, რადგან მოსკოვის ხელდასმულია და სრულად კონტროლდება. ჩვენს აფხაზ თანემემამულეებთან საერთო ენის გამოსანახავად კი დღეს შემუშავებულია ჩართულობის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, სადაც ხაზგასმით არის აღნიშნული, რომ ხალხებს შორის თანამშრომლობის აღდგენა ეკონომიკურ, სოციალურ, საგანმანათლებლო და სხვა სფეროებში არის მთავარი გზა მშვიდობიანად თანაცხოვრებისთვის.

რომ შევაჯამო: ამ დებატს ზუსტად ისევე არ აქვს აზრი, როგორც თავის დროზე არ ექნებოდა აზრი ჰეროსტრატესთან დავას არტემიდას ტაძრის ღირსებების შესახებ. ჰეროსტრატეს სხვა მიზანი ჰქონდა, როდესაც ტაძარს წვადა. სამწუხაროა, რომ „აფხაზეთის დამოუკიდებლობის“ მომხრეთა მიზანიც იგივეა. ❏

უ ახა საქახითველომ ამოუხილებლობა?

■ „აფხაზეთის აღიარება“ არ არის დებატის თემა საქართველოში. საკითხის მსგავსი ფორმის დასმით იქმნება ილუზია, რომ ამ თემაზე ქართულ საზოგადოებაში მიმდინარეობს დებატები. ამას კი ჩვენი მტერი ჩვენი ტერიტორიული მთლიანობის წინააღმდეგ იყენებს.

კრიზისი საბერძნეთში

დიდი ბუჩქნაი ვაი

ახალი საუკუნის საკრედიტო ბუმმა, ევროზონის სრულფასოვანი ქვეყნის იმიტაციის მცდელობამ და ტყუილის და კორუფციის ეპიდემიამ საბერძნეთის მთავრობა და საზოგადოება მორალურ კრახამდე მიიყვანა.

დიანა ჩაჩუა

დემონსტრანტები აპროტესტებენ მთავრობის ეკონომიკურ რეფორმებს, ათენი, 21 ივნისი 2011

ფოტო: იოჰანეს აბრაჰაუსი / REUTERS

საბერძნეთის ფინანსთა მინისტრობა დღეს მსოფლიოში ყველაზე არასასურველი თანამდებობაა. ევანგელოს ვენიზელოსს არ გაუმართლა: საბერძნეთის ქუჩებში გამოსული უკმაყოფილო მოქალაქეების მთავრობის მკაცრი ეკონომიკური ზომების აუცილებლობაში დასარწმუნებლად და ზოგადად, ფინანსურ კრიზისთან გასამკლავებლად, საბერძნეთის პრემიერ-მინისტრმა გეორგ პაპანდრეუმ ის ფინანსთა მინისტრად დანიშნა. სამაგიეროდ, გაუმართლა ვენიზელო-

სის წინამორბედ გეორგოს პაპაკონსტანტინუსს, რომელმაც ესტაფეტა თავის კოლეგას გადააბარა. 2009 წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული პაპაკონსტანტინუს საბერძნეთის ფინანსურ ქაოსში გარკვევას ცდილობდა. როგორც ჩანს, უშედეგოდ. გეორგოს პაპაკონსტანტინუსს მინისტრის თანამდებობაზე დანიშვნისას საბერძნეთის სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი 3,7 პროცენტთან ნიშნულზე იყო. ორ კვირაში, მანვენებლების გადახედვის

შემდეგ, დეფიციტი 12,5 პროცენტამდე, საბოლოოდ კი 14 პროცენტამდე გაიზარდა. ახალ ფინანსთა მინისტრს კრიზისის მიზეზები უნდა გაერკვია. ბრიტანეთიდან ჩამოსულ Vanity Fair-ის ჟურნალისტთან მაიკლ ლიუსთან საუბარში პაპაკონსტანტინუს იხსენებდა, თურა პირობებში შეუდგა ის მოვალეობების შესრულებას. სამსახურის მეორე დღესვე მინისტრმა ყველა სათათბიროში შეკრიბა და სახელმწიფო ბიუჯეტის შესწავლა დაიწყო. ისინი ყოველდღე წარმოუდგე-

ნელ შეცდომებს პოულობდნენ.

„ყოველი დღის ბოლოს, როგორც კი ვიკითხავდი, სულ ეს იყო თუ არა, ბოლო რიგში ვილაცის ანეულ ხელს ვხედავდი, რომელიც მეტყოდა, რომ სინამდვილეში კიდევ 100-200 მილიონიანი ხვრელი არსებობდა,“ – იხსენებს პაპაკონსტანტინუ.

ასე გაგრძელდა ერთი კვირის მანძილზე. აღმოჩენების ბოლო დღეს, როდესაც უკანა რიგებში ანეული ხელი აღარ ჩანდა, გაირკვა, რომ პროგნოზირებული 7 მილიარდიანი დეფიციტის ნაცვლად, სინამდვილეში, საქმე 30 მილიარდიან დეფიციტთან ჰქონდა.

„ამ მომენტამდე, უბრალოდ, არავინ არაფერს ითვლიდა,“ – ამბობდა ყოფილი მინისტრი. საბერძნეთის მმართველი პარტია „კრეატიული ბულალტერიის“ დახმარებით თავისთვის ხელსაყრელ რიცხვებს წერდა და ასეთი გზით ბრიუსელისთვის სასურველი სურათის იმიტაციას ქმნიდა.

„როდესაც ჩვენი ხალხი საბერძნეთში ჩავიდა, მათ სახელმწიფო ფინანსების კონტროლის წარმოდგენელი მექანიზმი აღმოაჩინეს: მათ კარგად იცოდნენ, რამდენის დახარჯვა შეეძლოთ, მაგრამ არავინ ადევნებდა თვალს, რეალურად ვინ რამდენს ხარჯავდა. ასეთი რამ დამწყები საბაზრო ეკონომიკის ქვეყანაშიც კი არ ხდება. ეს მესამე მსოფლიოს ქვეყანას უფრო ნაგავდა,“ – იხსენებდა საბერძნეთში პირველი მისიის შემდეგ საერთა-

არაეფექტური იყო და ამის მიუხედავად, ერთ მოსწავლეზე ოთხჯერ მეტი მასწავლებელი მოდიოდა, ვიდრე მაგალითად, ფინეთში და ა.შ. გადასახადისგან თავის დაღწევად საკმარისი იყო იმის თქმა, რომ გადახდა ნაღდი ანგარიშსწორებით მოხდა, ან თითქოს განეულ მომსახურებაზე ქვითარი არ გაგაჩნდა.

ნაღდი ფულის გათეთრების ყველაზე მარტივ გზად უძრავი ქონების ყიდვა ითვლებოდა. საქმე ის არის, რომ საბერძნეთში მინების ეროვნული რეგისტრაციის სისტემა არ არსებობს, შესაბამისად, არ არსებობდა კონტროლის მექანიზმი.

საბერძნეთში გადასახადებისგან თავის არიდების კიდევ ერთი, ყველაზე გავრცელებული საშუალება იყო გადასახადის ამკრეფისთვის ქრთამის შეთავაზება. რა თქმა უნდა, საბერძნეთში არსებობს კანონი, რომელიც ქრთამის ამღებ გადასახადის ამკრეფს სჯის, თუმცა ასეთი საქმეების გამოძიება 7-8 წელს გრძელდება, ამიტომ ზედმეტი თავის ტკივილი იშვიათად თუ სურდა ვინმეს.

„ადამიანების უმეტესობა იტყუება, გადასახადებს მალავს და ქრთამს აძლევს. ეს რალაც ეროვნულ დაავადებად იქცა. მაგრამ ყველაზე მეტს მაინც მდიდრები იპარავდნენ. ამიტომაც არის, რომ მდიდრები კვლავაც მდიდრდებიან, ღარიბები კი ღარიბდებიან,“ – განმარტავს „ლიბერალთან“ საუბარში გეორგია თეოდორი-

ევროს ოდენობის ვალის გასტუმრების შანსი არ აქვს. ეს ერთ სულ დასაქმებულ მოსახლეზე 250 ათას ევროს უდრის. თვის დასაწყისში საკრედიტო რეიტინგულმა სააგენტო Standard & Poor's-მა საბერძნეთის რეიტინგი რეკორდულ, მსოფლიოში ყველაზე დაბალ ნიშნულამდე – CCC-მდე დანია. ეს ნიშნავს, რომ საბერძნეთს დეფოლტამდე ორი ნიშნული აცილებს.

ევროკავშირის ლიდერები ევროს გადასარჩენად ყველაფერზე მზად არიან, თუმცა ისიც კარგად აქვთ გაცნობიერებული, რომ საბერძნეთის დეფოლტი გარდაუვალია. ახლა გასარკვევი ისლავა, თუ რა ფორმით მოხდება ეს. ბრიუსელში „ვალის რესტრუქტურისაცია“ უჭერენ მხარს. ეს მარტივად იმას ნიშნავს, რომ ბერძნული ობლიგაციების მფლობელებს რეალურ ღირებულებაზე ნაკლების მიღებაზე ან მსუბუქ რესტრუქტურისაციაზე მოუწევთ დათანხმება. მეორე შემთხვევაში, ფულის დაბრუნება ოდნავ ხანგრძლივი დროის შემდეგ მოხდება. ეს გზა ყველა მხარისთვის სასარგებლო შეიძლება იყოს: მსესხებლებს დეფოლტისგან დაიცავს, საბერძნეთს – დროს, ბანკებს კი – მომავალ კრიზისებთან გასამკლავებლად კაპიტალის რეზერვის დაგროვების საშუალებას მისცემს.

განიხილება ევროზონიდან გამოსვლის ვარიანტებიც, თუმცა მასტრიხტის ხელშეკრულება ქვეყანას ზონის დატოვებას უკრძალავს. ზოგი საბერძნეთს საერთო სავალუტო ზონიდან „არდადეგების“ აღებას ურჩევს. თუმცა ეკონომისტები ამბობენ, რომ ეს დეფოლტის ეკვივალენტი იქნება.

მოვლენების ყველაზე პოზიტიური სცენარით განვითარების შემთხვევაშიც, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის შეფასებით, საბერძნეთის ეკონომიკას კრიზისამდელი მშპ-ის დონის მისაღწევად ყველაზე ოპტიმისტური გათვლებით 8 წელი დასჭირდება.

დეფოლტის დედალინად საბერძნეთში 15 ივლისს ასახელებენ. ამის თავიდან ასაცილებლად (მოკლევადიან პერიოდში მაინც) ქვეყანას 12 მილიარდიანი სესხი სჭირდება, რომელიც დახმარების პირველი პროგრამის ფარგლებში იყო გათვა-

„დღის ბოლოს, როგორც კი ვიკითხავდი, სულ ეს იყო თუ არა, ბოლო რიგში ვილაცის ანეულ ხელს ვხედავდი, რომელიც მეტყოდა, რომ სინამდვილეში კიდევ 100-200 მილიონიანი ხვრელი არსებობდა“.

შორისო სავალუტო ფონდის (IMF) წარმომადგენელი Vanity Fair-თან საუბარში.

კრიზისის გაღვივებასთან ერთად, ნელ-ნელა ფინანსების მართვის ბერძნული მოდელის ბევრ სხვა დეტალსაც აეხადა ფარდა. მაგალითად იმას, რომ რეალურად საბერძნეთში მოსახლეობის უმეტესობა გადასახადებს არ იხდიდა, სახელმწიფო სამსახურების თანამშრომლებს კერძო სექტორის დასაქმებულებზე მაღალი ხელფასები ჰქონდათ, საჯარო სკოლები ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე

დი ათენიდან.

„გადასახადებს ძირითადად დაბალ და საშუალოშემოსავლიანი ადამიანები იხდიან ან ისინი, ვისაც სხვა გზა არ აქვთ, მაგალითად, დიდი კორპორაციების თანამშრომლები“, – ამბობს კიდევ ერთი ათენელი ალექსანდრა თეოდორიდი.

ბრიუსელის და ათენის მცდელობების მიუხედავად, ეკონომისტები აღარ ერიდებიან იმის აღიარებას, რომ საბერძნეთი გაკოტრდა. მათი უმეტესობა დარწმუნებულია, რომ საბერძნეთს 1,2 ტრილიონი

ლისწინებულნი. ამ თანხის გამოყოფაზე შეთანხმების მიღწევას ევროზონის ფინანსთა მინისტრებმა შვიდი საათი მოანდომეს. თუმცა კონსენსუსი ვერ შედგა მეორე დახმარების პროგრამასთან დაკავშირებით. ეს მხოლოდ მას შემდეგ დადგება დღის წესრიგში, რაც საბერძნეთის მთავრობა ქაშისის შემოჭერის ზომებს პარლამენტში დაამტკიცებს.

ქუჩაში მიმდინარე საპროტესტო აქციების ფონზე, მკაცრი ეკონომიკური ზომების პროგრამის დამტკიცებას სა-

ვალების ხაფანგში.

„ბერძნებს იმ წამლის მეტი დოზის მიღებას ურჩევენ, რომელიც დაავადებას ველარ შველის,“ – განუცხადა ლონდონის ევროპული რეფორმის ცენტრის ეკონომისტმა საიმონ ტილფორდმა New York Times-ს.

მოსაზრება, რომ საბერძნეთი არასოდეს ყოფილა მზად ევროზონაში გასწავრიანებლად, სულ უფრო ხშირად ისმის საერთაშორისო მედიაში. თუმცა 1990-იანი წლების ბოლოს ევროპელ

ბოლოს ბერძნებმა საკუთარი შანსი ევროზონაში გაერთიანებაში დაინახეს. განვერიანების პირველსავე ტალღაში ვერ მოხვდნენ, რადგან პირობებს არ აკმაყოფილებდნენ. პირობები კი ასეთი იყო: ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-სთან მიმართებაში 3 პროცენტამდე უნდა ყოფილიყო, ინფლაცია კი გერმანიის დონეს უნდა გატოლებოდა. სტატისტიკური მანიპულაციების და „კრეატიული ბუღალტერიის“ წყალობით, საბერძნეთმა საჭირო მაჩვენებლებს მიაღწია და 2001 წელს დრაჰმა ევროზე გაცვალა.

ევროზონაში შესვლამდე ერთი წლით ადრე 155 გერმანულად მოლაპარაკე ეკონომისტი ხელს აწერდა დეკლარაციას, რომელშიც ისინი ბრიუსელს საბერძნეთის და სხვა პოტენციური წევრების ევროზონაში მიღების ვადების გადაწვევისკენ მოუწოდებდნენ. ისინი ამბობდნენ, რომ ამ ქვეყნებში სასურველი შედეგის წარმოსაჩენად „კრეატიულ ბუღალტერიას“ იყენებდნენ.

დღეს ამ დეკლარაციის ხელმომწერები კონტინენტის ყველაზე შორსმჭვრეტელ ეკონომისტებად მიიჩნევიან. თუმცა, ახლა ღიად თუ ანონიმურად უკვე ყველამ დაიწყო იმ სქემებზე საუბარი, რაც თავის დროზე ევროზონაში შესაღწევად და შემდეგ იქ დასარჩენად გამოიყენებოდა. აღმოჩნდა, რომ საბიუჯეტო დეფიციტის შესამცირებლად საბერძნეთის ხელისუფლება სხვადასხვა სახის ხარჯებს საბიუჯეტო წიგნში საერთოდ არ ასახავდა. ინფლაციის დონის ხელოვნურად შესამცირებლად ბერძნები ელექტროენერჯის და წყლის ფასებს ყინავდნენ და გაზის, ალკოჰოლის და თამბაქოს გადასახადებს ამცირებდნენ. ინფლაციის გაზომვის დღეს სტატისტიკოსები სამომხმარებლო ფასების ინდექსიდან ძვირიან პამიდვრებს აქრობდნენ. ამიტომაც იყო, რომ ბერძნული ფინანსური დოკუმენტების რიცხვების დაჯამება არასოდეს იძლეოდა ლოგიკურ შედეგს. ამაში მალე ახალი ფინანსთა მინისტრი ევანგელოს ვენიზელოსი პირადად დარწმუნდება, როდესაც თათბირის ოთახის უკანა რიგში აწეულ ხელს დაინახავს. **□**

დემონსტრანტები აპროტესტებენ მთავრობის ეკონომიკურ რეფორმებს, ათენი, 21 ივნისი 2011

ფოტო: იტინგუს კარაბალია / REUTERS

■ მოსაზრება, რომ საბერძნეთი არასოდეს ყოფილა მზად ევროზონაში გასწავრიანებლად, სულ უფრო ხშირად ისმის საერთაშორისო მედიაში.

ბერძნეთის პარლამენტი მიმდინარე კვირაში შეეცდება.

მიუხედავად იმისა, რომ მკაცრი ეკონომიკური ზომების გატარება საერთაშორისო დახმარებების ახალ ნაკადებს უზრუნველყოფს, სულ უფრო მეტი ეკონომისტი აცხადებს, რომ საბერძნეთის მთავრობის ახალი პროგრამა მხოლოდ გადაავადებს დეფოლტს და ვალებს, რომელიც უკვე დღეს ქვეყნის მშპ-ის 150 პროცენტს წარმოადგენს. მეტიც, ეკონომისტების აზრით, დამატებითი სესხების აღებით საბერძნეთი კიდევ უფრო ეხვევა

ბიუროკრატებს იმდენად დიდი სურვილი ჰქონდათ ხორცი შეესხათ ერთიანი ვალუტის ზონის შექმნის იდეისთვის, რომ ბევრ ხარვეზზე დახუჭეს თვალი.

1980-1990 წლებში საბერძნეთი გერმანიაზე 10 პროცენტით მაღალი საპროცენტო განაკვეთებით სარგებლობდა. საბერძნეთში არც სამომხმარებლო კრედიტი არსებობდა და არც საკრედიტო ბარათები. საბერძნეთს სურდა, ფინანსური ბაზრები მას ჩრდილოეთ ევროპული ქვეყნების მსგავსად მოპყრობოდნენ. 1990 წლების

ევროზონაში ბანკხიანება ახ ახის პანაჯი

ინტერვიუ კოლუმბიის უნივერსიტეტის პროფესორთან,
ანდრეა ბუბულასთან.

პროფესორი ბუბულა თბილისს აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) პროგრამის „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების“ (G-PAC) ფარგლებში სტუმრობს. პროგრამა ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) დაფინანსებით ხორციელდება.

ბერძნული კრიზისის მიზეზებს ბევრი ეკონომისტი 1990-იანი წლების ბოლოში ეძებს, როდესაც დღის წესრიგში საბერძნეთის ევროზონაში განვითარების საკითხი დადგა. დღეს ბევრი მიიჩნევს, რომ ქვეყანა მზად არ იყო ამ ნაბიჯისთვის. თქვენი აზრით, რა არის საბერძნეთის კრიზისის გამომწვევი ფუნდამენტური მიზეზი?

ევროზონაში განვითარებამდე საბერძნეთი 15%-იანი საპროცენტო განაკვეთით სარგებლობდა. შემდეგ ეს მაჩვენებელი 2-3%-მდე დაეცა. მაშინ საბერძნეთისთვის, იტალიისთვის და სხვა ევროპული ქვეყნებისთვის სტაბილური, კარგი პერიოდი დადგა. სწორედ მაშინ დაუშვეს პირველი შეცდომა. ეს იყო მომენტი, როცა საბერძნეთს სახელმწიფო ხარჯები უნდა შეემცირებინა და გადასახადები გაეზარდა. ამის ნაცვლად, მათ თქვეს, რომ სურდათ შექმნილი სიტუაცია გამოეყენებინათ და სარგებელი მიეღოთ. ბერძნების დიდი შეცდომა ის იყო, რომ როდესაც დაბალ საპროცენტო განაკვეთზე გადავიდნენ, არსებული ვალდებულებების გასტუმრების ნაცვლად, უფრო მეტი თანხის შესება მოინდომეს.

დღეს, მიუხედავად იმისა, რომ საბერძნეთი ევროზონის ქვეყანაა, კრიზისული მდგომარეობის და მაჩვენებლების გაუარესების გამო, საპროცენტო განაკვეთი კვლავ 15%-ია. ახლა ბერძნები იძულებული არიან, ის გადამჭრელი ზომები მიიღონ, რომელიც 10 წლის წინ არ გაატარეს.

ბევრი ადამაშუალებს ევროკავშირს იმაში, რომ მთელი ეს წლები საბერძნეთს ე.წ. „კრეატიული ბულაღერის“ გამოყენების უფლებას აძლევდა და თვალს შეგნებულად ხუჭავდა. რამდენად დიდია მიმდინარე კრი-

დობამ იცოდა საბერძნეთის „კრეატიული ბულაღერის“ შესახებ, რომელსაც ზურგს უკან დასცინოდა კიდევ. თუმცა, ვფიქრობ, ამ კრიზისის შემდეგ ეს აღარ განმეორდება.

„ევროზონის არდადეგები“ რამდენად შეიძლება გამოსავალი იყოს და რა შედეგებს გამოიღებს ეს ნაბიჯი?

მე არ ვფიქრობ, რომ ახლა ევროზონიდან დროებით გასვლა საბერძნეთისთვის ოპტიმალური ნაბიჯი იქნება. თუ საბერძნეთი ევროზონიდან გავა, ამას მაინც მოჰყვება ბანკების გაკოტრება და ბერძნული ობლიგაციების დრაჰმად დენომინაცია, რაც დეფოლტის ეკვივალენტი იქნება.

უნდა გამოიყენოს თუ არა ევროკავშირმა სადამსჯელო ზომები და მისცეს საბერძნეთს დეფოლტის საშუალება?

ახლა ამაზე ევროპაში დიდი დებატებია. ზოგი (მაგალითად, ბრიტანეთის მოსახლეობა) ღმერთს მადლობას უხდის, რომ არ არიან ევროზონაში, გერმანელები კი დასჯის მეთოდის გამოყენებას ცდილობენ და საბერძნეთის გაკოტრება სურთ. ისინი ამით აგზავნიან სიგნალს, რომ საბერძნეთის ევროზონაში მიღება მთლად სწორი ნაბიჯი არ იყო. ამის გარდა, გერმანიას არ სურს, რომ საბერძნეთი საკუთარი მოქალაქეების გადასახადების ხარჯზე დააფინანსოს. თუმცა მე ვფიქრობ, რომ ბრიუსელში არ დაუშვებენ საბერძნეთის დეფოლტს, რადგან ერთიანი ვალუტის ზონის ფარგლებში ამ ყველაფერს გადამდეგი ეფექტის ძალიან დიდი საფრთხე ახლავს თან. ■

ზისში ბრიუსელის წვლილი?

არსებობს ასეთი დამოკიდებულება, რომ როდესაც ყველაფერი კარგად მიდის, მაშინ ბნელ მხარეებსაც ვგატიობენ. ბერძნებმა ქვეყნისთვის კარგი პერიოდი სათავისოდ გამოიყენეს. ისინი ამბობდნენ, რომ ყველაფერი რიგზე იყო და არ სურდათ მკაცრი ზომების მიღება. ეს არასწორია. სწორედ ასეთ დროს იყო მისაღები გაბედული, გადამწყვეტი ზომები გადასახადების გაზრდასთან და ხარჯების შემცირებასთან დაკავშირებით. იყო თუ არა საერთაშორისო საზოგადოების ვალი, რომ ეიძულებინათ საბერძნეთი, საჭირო ზომები დროულად მიეღოთ? შესაძლოა.

რა თქმა უნდა, საერთაშორისო საზოგა-

ესაუბრა დიანა ჩაჩუა.

ავღანეთი

ესაუბრა მბეხის

ავღანეთიდან სამხედრო კონტინგენტის გაყვანის პარალელურად, თეთრი სახლი თალიბანთან მოლაპარაკებებს იწყებს.

ვასო კუჭუხიძე

საგანგებო პრესკონფერენციაზე აშშ-ის თავდაცვის მდივანმა რობერტ გეიტსმა დაადასტურა გავრცელებული ინფორმაცია, რომ თეთრი სახლი მოლაპარაკებებს იწყებს თალიბანთან. გეიტსმა აღნიშნა, რომ მოლაპარაკებები ჯერ სანაყის სტადიაშია და მისი წარმატებით დასრულების შემთხვევაში ავღანეთის ტერიტორიიდან სამხედრო შენაერთების გაყვანის პროცესი კიდევ უფრო დაჩქარდება.

ამერიკული შენაერთები ავღანეთის ტერიტორიაზე 2001 წელს გამოჩნდნენ და მათი უპირველესი ამოცანა ტერორისტული ორგანიზაცია „ალ ქაიდას“ განადგურება იყო. მართლაც, პირველივე წელს ვაშინგტონმა „ალ ქაიდას“ სერიოზული დარტყმები მიაცენა - გაუნადგურა სანრთხელი ბანაკები და რამდენიმე მნიშვნელოვანი ლიდერი. ამის შემდეგ, ავღანეთში თეთრი სახლის მიზნები შეიცვალა და მთავარი ამოცანა ქვეყნის დემოკრატიზაცია, ხელისუფლებაში მყოფი თალიბანის დამხობა და მათ ადგილას პროამერიკული ხელისუფლების დასამყარება გახდა.

ამ ამოცანის შესრულების შემთხვევაში ვაშინგტონი ერთი გასროლით ორ კურდღელს კლავდა: საბოლოოდ განადგურებდა „ალ ქაიდას“ და ამით აღკვეთდა ავღანეთის ტერიტორიაზე ტერორისტული ქსელის შექმნის ნებისმიერ სამომავლო მცდელობას, მეორე მხრივ კი მნიშვნელოვან რეგიონში შეიძენდა კიდევ ერთ მოკავშირეს, რაც მას საშუალებას მისცემდა, სამხედრო ძალები ირანის აღმოსავლეთ საზღვართანაც განეთავსებინა.

თუმცა, ავღანეთში დემოკრატიის დაწესება იოლი პროცესი არ აღმოჩნდა. ამერიკის სამხედრო და სადაზვერვო ძალებმა „ალ ქაიდას“ განადგურება საკმა-

ოდ სწრაფად შეძლეს და არც არსებული მთავრობის დამხობა გასჭირვებიათ, მაგრამ ხელისუფლებიდან პარტიზანულ ბრძოლაზე გადასულ თალიბანს კი უკვე ათი წელია, ვერაფერი მოუხერხეს.

ათი წლის თავზე უკვე აღარავის ეპარება ეჭვი, რომ ამერიკის მთავარმა მიზანმა ავღანეთში - გაენადგურებინა თალიბანი, კრახი განიცადა. ამერიკის ინტერვენციას ვერც გენერალ მაკკრისტალის დევიდ პეტრეუსით შეცვლამ უშ-

■ მოლაპარაკებების დაწყების წინ ყველაზე მომგებანი პოზიციაზე მანაც თალიბანი იმყოფება. დრო მის სასარგებლოდ მუშაობს. ამერიკამ ერთ თვეში უნდა დაიწყოს ავღანეთის ტერიტორიის დატოვება.

ველა და ვერც სამხედრო კონტინგენტის ერთი მეხუთედით გაზრდამ.

ამერიკასთან ბრძოლაში თალიბანს რამდენიმე უპირატესობა აქვს: 1. თალიბებს დასაყრდენი აქვთ ავღანეთის პუშტუნ მოსახლეობაში, რომელიც ქვეყანაში უდიდეს ეთნიკურ ჯგუფს წარმოადგენს. განსაკუთრებული მხარდაჭერა მათ ჰელმანდისა და კანდაჰარის პროვინციებში გააჩნიათ, ეს ორი რეგიონი თალიბების ციხესიმაგრეებად ითვლება და ამერიკელებს დიდ თავსატეხს უჩენს. 2. თალიბანის მებრძოლები არიან ავღანეთის სახელმწიფო სამხედრო შენაერთების ყოფილი წარმომადგენლები და კარგად

იცნობენ ქვეყნის ტერიტორიას, ასევე ამ ტერიტორიაზე ბრძოლის წარმოების უკვე კარგად გამოცდილ მეთოდებს, რაც ახლანდელი ხელისუფლების მიერ შეკრებილ მოყვარულ მებრძოლებთან და ამერიკულ შენაერთებთან ბრძოლაში მათ დიდ უპირატესობას ანიჭებს. 3. თალიბები მშვენივრად სარგებლობენ ამერიკის ადმინისტრაციასა და ავღანეთის ხელისუფლებას შორის არსებული წინააღმდეგობებით, რომლებიც, ძირითადად, კორუფციითა და შეუთანხმებელი მოქმედებებითაა გამოწვეული.

ამერიკის კიდევ ერთი თავსატეხი, მისი დასავლეთელი მოკავშირეები არიან. ბრიტანეთში საზოგადოებრივი აზრი, მზარდი დანახარჯი და დიდი მსხვერპლი აიძულებს ხელისუფლებას ჯარის გამოყვანის გეგმის დაჩქარებაზე იზრუნოს. კიდევ უფრო რთულადაა სიტუაცია ევროპის კონტინენტურ ნაწილზე, სადაც მოსახლეობის უკმაყოფილებას მთავრობა ველარ აკონტროლებს. შესაბამისად, ვაშინგტონი იძულებულია, სათადარიგო გეგმაზე გადავიდეს, რაც თალიბანის მოლაპარაკებების მაგიდასთან დასმას ითვალისწინებს. თუმცა, არც ეს ამოცანა იოლად შესასრულებელი. სამხედრო დიპლომატიაში კარგადაა ცნობილი, რომ, თუკი არ გაქვს მონინალმდეგეზე უპირატესობა და ის თავს არ თვლის წაგებულიად, რთულია მისი მოლაპარაკებების მაგიდასთან დასმა. ეს განსაკუთრებით ნახევრად მომთაბარე თალიბებს ეხებათ. ისინი თავს დამარცხებულად ნამდვილად არ თვლიან, რადგანაც იბრძვიან არა ამერიკელებზე გამარჯვებისათვის, არამედ თვითგადარჩენისთვის. ეს კი დღემდე მშვენივრად გამოსდით. თალიბ ლიდერებს გათავისებულები აქვთ, რომ ამერიკულ სამხედრო მანქანას პირდაპირ ბრძოლა-

ამერიკელი სამხედროები ავღანეთში, 12 ივნისი 2011

ფოტო: აპ/რეიტერსი / REUTERS

ში ვერ გაანადგურებენ, ამიტომაც მათი სტრატეგია ითვალისწინებს ბრძოლის მაქსიმალურად განელებას და ამერიკისთვის ახალი ვიეტნამის მონყოლას.

აქედან გამომდინარე, ამერიკის ბოლოდროინდელი სტრატეგია არა თალიბანის მთლიანად განადგურება, არამედ მისი იმ დონემდე დასუსტებაა, რომ ისინი მოლაპარაკების მაგიდასთან დასვას. მართალია, ავღანეთში აშშ-ის ძალებმა თალიბანის დასუსტება ვერ მოახერხეს, მაგრამ ბინ ლადენის სიკვდილმა და პაკისტანში წარმატებით მიმდინარე ანტიტერორისტულმა კამპანიამ ტერორისტულ ორგანიზაციაზე მაინც იმოქმედა და განაპირობა კიდევ თალიბი ლიდერების მოლაპარაკებებზე დათანხმება.

სამშვიდობო მოლაპარაკებებში მონაწილეობას ავღანეთის ამჟამინდელი ხელისუფლებაც იღებს. ჰამიდ კარზაი, ერთი მხრივ, დადებით მოვლენად აფასებს მიმდინარე მოლაპარაკებებს, მეორე მხრივ კი შიშობს, ამერიკელებმა

გარიგება მისი ინტერესების ხარჯზე არ მოახდინონ, ანუ მშვიდობისა და სტაბილიზაციის სანაცვლოდ თალიბანი კვლავ ავღანეთის ხელისუფლებაში არ დააბრუნონ. ეს საკითხი ევროპელებსაც აშფოთებთ, რადგანაც ასეულობით ჯარისკაცის სიცოცხლე და მრავალი მილიარდი ევრო შესწირეს თალიბანის წინააღმდეგ ბრძოლას, ახლა კი შეიძლება აღმოჩნდეს, რომ ეს ხარჯი იყო ამაო და ხელისუფლება კვლავ თალიბანს დარჩეს.

მოლაპარაკებების დაწყების წინ ყველაზე მომგებიან პოზიციაზე მაინც თალიბანი იმყოფება. დრო მის სასარგებლოდ მუშაობს. ამერიკამ ერთ თვეში უნდა დაიწყოს ავღანეთის ტერიტორიის დატოვება, რაც საშუალებას აძლევს თალიბებს, მოლაპარაკებების მათთვის არასასურველი კურსით წარმართვის შემთხვევაში, დატოვონ ის და მომდევნო რამდენიმე წელიწადი თავი შეიკავონ როგორც მოლაპარაკებებისაგან, ასევე ამერიკულ შენაერთებთან პირდაპირ

ფართომასშტაბიან შეტაკებებისაგან. ამ პერიოდს ისინი ძალების მოკრებას მოანდომებენ და ამერიკელების გასვლის შემდეგ ეცდებიან ძალისმიერი მეთოდებით კვლავ ხელისუფლებაში მოსვლას.

თეთრი სახლის გეგმის თანახმად, ივლისის ბოლომდე ავღანეთი 5 ათასმა ამერიკელმა სამხედრომ უნდა დატოვოს, რასაც დეკემბერში კიდევ 5 ათასი მიემატება. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ავღანეთში ამერიკის 97 ათასიანი კონტინგენტი განთავსებული, მივხვდებით, რამდენად უმნიშვნელოა პირველი ნაკადების ციფრები. ექსპერტთა გათვლით, ობამას ადმინისტრაცია ჯარის ყველაზე დიდ ნაწილს 2012 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების წინ გამოიყვანს და ამით ამომრჩეველთა ხმების მიზიდვას შეეცდება. ავღანეთის სამხედრო კამპანია აშშ-ის მოსახლეობაში დიდ უკმაყოფილებას იწვევს, რადგანაც ყოველწლიურად ის ქვეყნის ბიუჯეტს 110 მილიარდი დოლარი უჯდება. ■

ჰოსპიტალური სექტორი

ჰიპოთეზები ბადახიჩენს ჯანმრთელობას?

საქართველოს თითქმის ყველა საავადმყოფოს, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, მალე კერძო მფლობელი ეყოლება.

რუსუდან ფანოზიშვილი, ეკაჭითანავა

საავადმყოფოს ეზოში გაბმულ თოკებზე სარეცხია გაფენილი, ბავშვები ფეხბურთს თამაშობენ, ხანშიშესული მამაკაცი ვედროთი წყალს ეზიდება. სანზონაში, მერვე საავადმყოფოს ნაწილი, უკვე წლებია, დევნილებს უკავიათ.

კლინიკის ნაწილი გაარემონტეს, მაგრამ, ძირითადად, მაინც ჩამტვრეული ფანჯრები, ჩაბნელებული დერეფნები და ბეტონაყრილი კიბეები გვხვდება.

ქირურგიის განყოფილებაში ექიმები დილის თათბირს ესწრებიან. ისინი ყოველდღე სამსახურში ისე მოდიან, რომ არ იციან, ერთი თვის თავზე აქ კვლავაც იმუშავენ თუ არა. მათ ყურმოკერით გაიგეს, რომ მერვე საავადმყოფო მალე გაიყიდება, ახალი მფლობელი კი თანამშრომლებს სახლში გაუშვებს.

ქალაქის მერვე საავადმყოფო, რომელიც წლების განმავლობაში მრავალპროფილიანი სამედიცინო ცენტრის ფუნქციას ასრულებდა და რამდენიმე შენობას აერთიანებდა, კვლავაც საპრივატიზაციოდ გამზადებული საავადმყოფოების ნუსხაში რჩება. მისი გაყიდვის თემა ხელახლა აქტუალური მას შემდეგ გახდა, რაც კომპანია „ბლოკ ჯორჯიამ“ ვალდებულება ვერ შეასრულა და, თბილისის სხვა კლინიკების მსგავსად, ვერც მერვე საავადმყოფოს რეაბილიტაცია შეძლო.

საბჭოთა პერიოდში აშენებული და თითქმის სრულად ამორტიზებული საავადმყოფოების მემკვიდრეობისგან გათავისუფლებას სახელმწიფო ამჯერად ახალი პროექტით ცდილობს. პროექტს „ჰოსპიტალური სექტორის განვითარების გეგმა“ ჰქვია და დაინტერესებული ინვესტორების მოზიდვას გულისხმობს, რომელთაც საქართველოს მასშტაბით უნდა ააშენონ ახალი საავადმყოფოებიც და განაახლონ ძველიც.

სახელმწიფოს ბალანსზე არსებული საავადმყოფოების პრივატიზება კონტროლის პალატის მთავარი რეკომენდაციაა. ეს რჩევა სამინისტროს კონტროლის პალატის ექსპერტებმა მას შემდეგ მისცეს, რაც რამდენიმე ათეული მცირე და მსხვილი საავადმყოფოს ერთწლიანი მონიტორინგის შედეგები გამოაქვეყნეს.

„სახელმწიფო ქონების არაეფექტიანად მართვა“;

„არარსებული მკურნალობის დაფინანსების მოთხოვნა“;

„პაციენტთათვის განუღებელი მომსახურებათა არასწორი აღრიცხვიანობა“;

„პაციენტთა განმეორებითი მკურნალობის ხელმეორედ ანაზღაურების მოთხოვნა“ – ეს ის დარღვევებია, რომელთა გამოსწორებაც კონტროლის პალატის წარმომადგენლებს მხოლოდ ჰოსპიტალური სექტორის პრივატიზაციის შედეგად წარმოუდგენიათ.

შესაბამისად, გაყიდული და გა-

ფოტო თეო ბარამაძე

ფოტო მარიამ ქორიაშვილი

■ **ჯანდაცვის ექსპერტები საფრთხეს საავადმყოფოების ერთი ხელის მოსმით პრივატიზებაში ხედავენ, რადგან სწრაფი და დაჩქარებული განკერძოების პროცესი მნიშვნელოვან რისკებს შეიცავს.**

ერთ-ერთი პირველი უკუჩვენება, რაც საავადმყოფოების მასობრივ პრივატიზაციას შეიძლება მოჰყვეს, ჰოსპიტალურ მომსახურებაზე ფასების ზრდაა.

საყიდად გამზადებული სახელმწიფო კლინიკების რაოდენობა სულ უფრო იზრდება. უკანასკნელი, ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი გარიგება ინვესტორსა და სახელმწიფოს შორის რამდენიმე კვირის წინ შედგა: კერძო მფლობელი გამოუჩნდა იაშვილის სახელობის ბავშვთა ცენტრალურ საავადმყოფოს. გასაყიდი ობიექტების სიაში კი კვლავაც რჩება ლუდუშაურის ეროვნული სამედიცინო ცენტრი და რესპუბლიკური საავადმყოფო – კლინიკები, რომელთა გასხვისების გზით რეაბილიტაცია ხელისუფლებამ, უშედეგოდ, უკვე სცადა.

ჯანდაცვის სამინისტროშიც ამბობენ, რომ განკერძოების მთავარი შედეგი გამჭვირვალე, ეფექტური და ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურება იქნება. „ზოგადად, კერძო საკუთრების თავისებურება ის არის, რომ ადამიანები უფრო გულიანად აკეთებენ თავის საქმეს, ზრუნავენ იმაზე, რომ მომხმარებლები კმაყოფილები იყვნენ. რაც არ უნდა ჭკვიანი თანამშრომლები ჰყავდეს სამინისტროს, მათ ჩარევას, კონკრეტულ ობიექტზე უკეთ გათვითცნობიერებული კერძო მფლობელის დაგეგმარება აჯობებს“, – ამბობს ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრის მოადგილე, მიხეილ დოლიძე.

ჰოსპიტალური სექტორის პრივატიზება სხვადასხვა ქვეყნების ჯანდაცვის სისტემაში მიღებული პრაქტიკაა. თუმცა, სექტორის სრული პრივატიზების მაგალითი დასავლეთის არცერთ განვითარებულ ქვეყანაში არ არსებობს. ეს არც საქართველოშია მოსალოდნელი. ჯანდაცვის სამინისტროში ამბობენ, რომ რამდენიმე სტრატეგიული სამედიცინო დაწესებულების გაყიდვას არც ეცდებიან. ესენია: ფსიქიატრიული, ტუბერკულოზის, შიდსისა და მწვავე ინფექციების ცენტრები. დანარჩენ, მრავალპროფილიან და მსხვილ, თუ მცირე კლინიკას კი ახლო მომავალში კერძო მფლობელი გამოუჩნდება.

თუმცა, ჯანდაცვის ექსპერტები საფრთხეს საავადმყოფოების ერთი ხელის მოსმით პრივატიზებაშიც ხედა-

ვენ, რადგან სწრაფი და დაჩქარებული განკერძოების პროცესი მნიშვნელოვან რისკებს შეიცავს.

ერთ-ერთი პირველი უკუჩვენება, რაც საავადმყოფოების მასობრივ პრივატიზაციას შეიძლება მოჰყვეს, ჰოსპიტალურ მომსახურებაზე ფასების ზრდაა.

ყოფილი „არამიანცის“, იგივე №1 კლინიკური საავადმყოფოს ტერიტორიაზე, ერთ-ერთი კერძო კლინიკის ტრანსფორმაციის განყოფილებაში, წეროვანის დევილთა დასახლებიდან ჩამოსული ცოლ-ქმარი ექიმთან რიგში დგას. სადაზღვევო კომპანიამ, რომელიც მათ სახელმწიფო დაზღვევის პროგრამით ემსახურება, ქალბატონი თინას მეუღლე სამკურნალოდ ამ კლინიკაში გამოაგზავნა. თუმცა, მხოლოდ საავადმყოფოში მოსვლის შემდეგ გაარკვია ცოლ-ქმარმა, რომ კომპიუტერულ ტომოგრაფიას, რომელიც 400 ლარი ღირს და დევილ მამაკაცს დიაგნოზის გასაგებად სჭირდება, სა-

დაზღვევო კომპანია არ ანაზღაურებს. კერძო კლინიკას კი არ ევალუბა, მათ შეღავათი გაუწიოს და ძვირადღირებულ მომსახურებაზე ფასი დასწიოს. უახლესი, თანამედროვე აპარატურის შექმნა და შენახვა კლინიკას ძვირი უჯდება და ჩადებული ინვესტიციის ამოღებას მენეჯმენტი, როგორც წესი, პაციენტების გადახდილი თანხიდან ცდილობს.

„ხომ შეიძლება, ერთი საავადმყოფო მაინც დატოვონ ისეთი, რომელსაც, ვთქვათ, მერია განკარგავს და არა კერძო მფლობელი და რომელიც ჩვენისთანა ადამიანებს უფრო შეღავათიან ფასებში მოემსახურება? თორემ ასე, არც დაზღვევა ანაზღაურებს ამ თანხას და კერძო კლინიკასაც როგორ მოვთხოვო, 400 ლარად ღირებული პროცედურა უფასოდ ჩაგვიტაროს?“ – ამბობს თინა.

ჯანდაცვის სამინისტროსა და კონტროლის პალატაში ფიქრობენ, რომ ფასები კერძო ჰოსპიტალურ სე-

ქტორში პაციენტებისგან წამოსული მოთხოვნის შესაბამისად თავისით დარეგულირდება. ამ პროცესს ხელს ისიც შეუწყობს, რომ ბაზარზე ერთდროულად ბევრი კერძო მფლობელი გაჩნდება. ამიტომაც, რამდენიმე სპეციალური დანიშნულების ცენტრის გარდა, ისეთი მრავალპროფილიანი სახელმწიფო საავადმყოფო, როგორც დევილ ქალბატონს წარმოუდგენია, საქართველოში, სავარაუდოდ, აღარ დარჩება. სამაგიეროდ, მოქალაქეთა ასეთი სეგმენტისთვის, სახელმწიფო „უმწეოთა სახელმწიფო დაზღვევის“ პროგრამებს გააუმჯობესებს. უშუალოდ ფასების დარეგულირებაში კი არ ჩაერევა.

ექსპერტებისთვის ყველაზე სარისკო ხელისუფლების სწორედ მსგავსი მიდგომაა. ისინი ფიქრობენ, რომ საავადმყოფოების ამ სპეციფიკურ სექტორზე ბაზრის სტანდარტული თამაშის წესები არ უნდა გავრცელდეს. „მედიცინა არაა ქარხანა,

ჰოსპიტალური სექტორის პრივატიზაციის ასექტები

2000 წელს საქართველოში შეიქმნა სახელმწიფოს ბალანსზე არსებული საავადმყოფოთა სექტორის რესტრუქტურისაციის ფონდი. ამ ათწლიანი გეგმის მიხედვით, სახელმწიფოს უნდა გაეყიდა ამორტიზებული ჰოსპიტლები და ამ გზით, უნდა გათავისუფლებულიყო იმ ქარბი რესურსისგან, რომელიც მას საბჭოთა კავშირის შემდეგ დარჩა. გეგმის შესრულების შემდეგ, 20 000 სანოლიდან 13 000 უნდა დარჩენილიყო. გაყიდვებიდან შემოსული თანხა საავადმყოფოთა რესტრუქტურისაციის ფონდში დაგროვდებოდა. ეს თანხები მოხმარდებოდა დარჩენილი საავადმყოფოების რეაბილიტაციასა და ახალი ტექნოლოგიით აღჭურვას, ასევე გათავისუფლებული მედპერსონალისთვის ერთჯერადი კომპენ-

საციების გადახდას. ამ დროს საავადმყოფოების ნაწილი პირდაპირი გაყიდვის გზით გადაეცა სამედიცინო კოლექტივებსაც. ასე მოხდა, მაგალითად, ჩაჩავას სახელობის ინსტიტუტის შემთხვევაში. 2004 წლიდან კი, ჯანდაცვის რეფორმასა და ჰოსპიტალური სექტორის რესტრუქტურისაციაში ერთი მთავარი პრინციპი შეიცვალა. თუ მანამდე მთელ ამ პროცესს სახელმწიფო უწევდა მენეჯმენტს, ახლა გარკვეული პასუხისმგებლობა კერძო სექტორზეც გადაწაწილდა. ამ ახალ პრინციპზე დაყრდნობით, 2007 წელს ჰოსპიტალური სექტორის განვითარების ახალი გენერალური გეგმა დამტკიცდა. ის, პირველ რიგში, ერთ დიდ ხმაურთან პროექტს - 100 ახალი და მრავალპროფილური

სავადმყოფოს შექმნას ითვალისწინებდა. გეგმის მიხედვით, საავადმყოფოთა დიდი ნაწილის მშენებლობა 3 წლის ვადაში უნდა დასრულებულიყო. ტენდერებში გამარჯვებული კომპანიები შენობებს იყიდდნენ არა ნაღდი ფულით, არამედ - ვალდებულებით. მათ შეეძლებოდათ, ნებისმიერი დანიშნულებით გამოეყენებინათ საავადმყოფოს შენობა, თუმცა სანაცვლოდ უნდა აეშენებინათ ახალი საავადმყოფო. თუმცა, ამ გეგმის შესრულებას 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი და ფინანსური კრიზისიც დაემთხვა. ბანკებმა სესხების გაცემა შეაჩერეს. ამის გამო, კონკურსში მონაწილე კომპანიების ნაწილმა მშენებლობაზე უარი თქვა. საბოლოო ჯამში, „ასი საავადმყოფოს“ პროექტი ჩავარდა. 2010 წელს კი ჰოსპიტა-

ლური სექტორის განვითარების გეგმა კიდევ ერთხელ შეიცვალა და ამჯერად საავადმყოფოების აშენება კერძო სადაზღვევო კომპანიებს დაევალით. ახალი სტანდარტების საავადმყოფოების აშენება გახდა მთავარი პირობა სადაზღვევოებისთვის, რომ ისინი უმწეოთა დაზღვევის სახელმწიფო პროგრამაში ჩართულიყვნენ. ამ გეგმის მიხედვით, 2011 წლის ბოლომდე ათმა სადაზღვევო კომპანიამ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში 46 საავადმყოფო უნდა ააშენოს. მათ ნაწილს მუშაობა უკვე დაწყებული აქვს. „ლიბერთთან“ საუბარში 4 სადაზღვევო კომპანიის წარმომადგენელი აცხადებს, რომ ვადებში ჩაეტევიან და წლის ბოლოს სახელმწიფოს თანამედროვე სტანდარტების მქონე კლინიკებს ჩააბარებენ.

ესაა სიცოცხლესთან დაკავშირებული პროცესი, რომლის დროსაც მართო საბაზრო ურთიერთობები არ მუშაობს“, – ამბობს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის საქართველოს კოორდინატორი, ამირან გამყრელიძე და ვარაუდობს, რომ თუკი სახელმწიფო მთელ სექტორს თავის ნებაზე მიუშვებს, ამას ფასების სწრაფი ზრდა მოჰყვება. «ყველაზე ძლიერ ქვეყნებშიც კი არსებობს ფასების რეგულაცია სამედიცინო სექტორში, ეს ასეა თავისუფალი ეკონომიკის პირობებშიც კი“, – ამბობს გამყრელიძე.

თუმცა, შეიძლება, პირიქითაც მოხდეს – ფასები დიდად არ გაიზარდოს; ხოლო თუ კლინიკების ახალი მფლობელები გაითვალისწინებენ მოსახლეობის გადახდის უნარს და ქვეყნის ეკონომიკურ მდგომარეობას, შესაძლოა, მომსახურებაზე ფასების ხელოვნურად დაწევაც კი მოუხდეთ. ამას შედეგად პაციენტების მომსახურების ხარისხის გაუარესება მოჰყვება.

როცა საავადმყოფოში მომსახურების ფასები მის თვითღირებულება-

ზე ნაკლებია, თუნდაც საუკეთესოდ აღჭურვილი კლინიკაც, რამდენიმე წელიწადში იგივე ხარისხით მუშაობას ვეღარ გააგრძელებს. კარგი სერვისის ერთ-ერთი გარანტი ხომ ძვირადღირებული სამედიცინო აღჭურვილობის მუდმივი განახლებაა. მკურნალობიდან შემოსულ დამატებით რესურსებს კერძო კლინიკები სწორედ ამისთვის იყენებენ. თუ კლინიკას მსგავსი დამატებითი თანხა მომსახურებიდან აღარ დარჩა, გამოდის, რომ ის ვერც აპარატურის განახლებას და სერვისის გაუმჯობესებას შეძლებს, ეს კი უარყოფითად ისევ პაციენტების მომსახურების ხარისხზე აისახება.

ჯანდაცვის ხარისხი – ეს ბევრი პაციენტისთვის ბუნდოვანი ტერმინი – სინამდვილეში, მხოლოდ შეღებილი კედლები, განათებული დერეფნები, სუფთა თეთრეული, პალატაში ტელევიზორი, ყურადღებიანი მედდა და ახლად შეძენილი სამედიცინო აპარატურა არაა. ეს ხარისხის ის გარეგნული ნიშნებია, რისი შეფასებაც პაციენტებისთვის მეტ-ნაკლებად ადვილია. თუმცა, ხარისხის განმსაზღვრელი

კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ფაქტორი თვითონ მკურნალობის პროცესია. ესაა ის, რისთვისაც პაციენტები საავადმყოფოში მიდიან.

ერთი წლის წინ, 31 წლის ქეთევანმა თბილისის ერთ-ერთ ყველაზე პრესტიჟულ კერძო სამშობიარო კლინიკაში საკეისრო კვეთით იმშობიარა. საოპერაციო ბლოკიდან პალატაში გადაყვანის შემდეგ, ქეთევანს სიცხემ აუწია. ექიმებმა ჭრილობა გახსნეს და დაადგინეს, რომ მაღალი ტემპერატურის მიზეზი ჭრილობაში შეჭრილი ინფექცია იყო. «ხუთი დღის განმავლობაში სიცხე 38-ზე ქვევით არ ჩამომსვლია. ბავშვს ვერ ვნახულობდი და ვითხოვდი, აეხსნათ, თუ რა მჭირს. გამიკეთეს სისხლის ანალიზი და აღმოჩნდა, რომ ცერეაქტიული ცილა, რომელიც ანთებითი პროცესებისა და სეფსისის დროს იმატებს, ჩემს ანალიზში კატასტროფულად მაღალი იყო», – იხსენებს ქეთევანი და ამბობს, რომ სამშობიაროში მაინც ვერ მიიღო პასუხი კითხვაზე, საიდან აღმოჩნდა მის ორგანიზმში ეს ინფექცია. «რაც მთავარია, გამოწერის შემდეგ ანკეტა გამომატა-

უკვე ჰქონასიზიჯებული საავადმყოფოები

ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მონაცემებით, 2010-2011 წლებში 13 სამედიცინო დაწესებულების პრივატიზაცია მოხდა. მათგან ათი კლინიკა ყოფილი არამიანცის, თბილისის №1 კლინიკური საავადმყოფოს ტერიტორიაზეა. ისაში ასევე შედის: იაშვილის სახელობის ბავშვთა ცენტრალური საავადმყოფო, ნოდარ ყიფშიძის სახელობის თერაპიის ეროვნული ცენტრი, ჩაფიძის სახელობის გადაუდებელი კარდიოლოგიის

ცენტრი და რეფერალური ჰოსპიტალი. 2010 წელსვე სახელმწიფომ გაასხვისა ონკოლოგიის ნაციონალური ცენტრი. ის პირდაპირი მიყიდვის გზით გადაეცა კანადურ კომპანია Pegasus Pharmaceuticals Group Inc.-ს. „პეგასუსი“, რომლის ცენტრალური ოფისიც ვანკუვერში მდებარეობს, იმ კომპანიების გაერთიანებაა, რომლებიც ბიოტექნოლოგიური წამლების შექმნასა და მასშტაბურ კვლევებში მონაწილეობენ. კომპანიის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე მითითებულია, რომ „პეგასუსი“ ონკოლოგიის ცენტრის განახლება-გაფართოებაში 20 მილიონ დოლარის ინვესტიციას ჩადებს. საბოლოოდ, უნდა შეიქმ-

ნას 600-საწლოანი სამედიცინო დაწესებულება, სადაც იქნება ონკოლოგიის ცენტრი, კარდიოლოგიური კლინიკა, მეტაბოლური დაავადებების ცენტრი, კლინიკა უფროსი ასაკის მენტალური პრობლემების მქონე ადამიანებისთვის და ასევე სილამაზისა და კვლევითი ცენტრებიც. 2011 წლის მაისში კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გარიგება შედგა. იაშვილის სახელობის ბავშვთა ცენტრალური საავადმყოფო ელექტრონულ აუქციონზე 10.450.000 ლარად შეისყიდა ქართულმა კომპანიამ, შპს „ჯი ემ სი“-მ, რომელიც სამეწარმეო რეესტრში აუქციონამდე სამი კვირით ადრე დარეგისტრირდა. კომპანიის ოფიციალური მისამართი მისი

დამფუძნებლის საცხოვრებელი სახლის მისამართს ემთხვევა. ახალი მფლობელის შესახებ იაშვილის კლინიკაში, ჯერჯერობით, არაფერი იციან. ინვესტორების უმეტესობას სახელმწიფო ავალდებულებს, რომ სამედიცინო დაწესებულებებს პროფილი 7 წლის განმავლობაში შეუნარჩუნდეს. სახელმწიფო ასევე წინასწარ განსაზღვრავს საავადმყოფოების მშენებლობის სტანდარტებს, რაც, თავის მხრივ, გულისხმობს იმას, რომ თითოეული კლინიკა მაქსიმალურად უნდა მოერგოს სამედიცინო მომსახურების თანამედროვე მოთხოვნებს. მშენებლობის პროცესის შემოწმებას თავის თავზე ჯანდაცვის სამინისტრო იღებს.

ნეს, რომელშიც ნახსენებაც კი არ იყო ის, რაც მშობიარობის შემდეგ თავს გადამხდა. არსად ეწერა არც იმ ანტიბიოტიკის დასახელება, რომელსაც ლიტრობით მისხამდნენ“.

„პაციენტი ვერ შეამონმებს თავისი ჯანმრთელობის მკურნალობის ხარისხს ისე, როგორც მაგალითად, მაღაზიაში შევა და ფეხსაცმელს მისი ხარისხის მიხედვით აარჩევს. პაციენტმა თუ სუფთა, თეთრ ხალათში ჩაცმული, მომლიმარი ექიმი ნახა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მას აუცილებლად კარგად უმკურნალებენ“, – ამბობს ჯანდაცვის ექსპერტი ირაკლი სასანია და აღნიშნავს, რომ ჰოსპიტალური სექტორის პრივატიზაციისას მნიშვნელოვანი სწორედ საავადმყოფოებში ხარისხის კონტროლია. ამ პროცესში კი სახელმწიფო უშუალოდ უნდა ჩაერიოს. მით უფრო, რომ ხარისხის შესაფასებლად წინასწარ დადგენილი სხვადასხვანაირი კრიტერიუმი არსებობს. მაგალითად, ესაა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში გაზრდილი ან შემცირებული პაციენტთა სიკვდილიანობა, საავადმყოფოში გავრცელებული შიდა ინფექციების დონე და ერთხელ განკურნებული პაციენტების საავადმყოფოში შებრუნების მაჩვენებლები.

ჯანდაცვის სამინისტროში ამბობენ, რომ საავადმყოფოებს სწორედ ამ კრიტერიუმებით ამოწმებენ. თუმცა, კვლევებით დასტურდება, რომ მაგალითად, შიდა ინფექციების დონე საქართველოს კლინიკებში ევროპის სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია.

„ლიბერალთან“ საუბარში ჯანდაცვის მინისტრის მოადგილე, მიხეილ დოლიძე საავადმყოფოებში პაციენტების მომსახურების ხარისხის კონტროლის მექანიზმად ასახელებს შარშან შექმნილ მედიაციის სამსახურს. ეს უწყება აგვარებს დავებს სადაზღვევო კომპანიას, პაციენტსა და საავადმყოფოებს შორის.

დოლიძის თქმით, 2010 წლის დეკემბერში შეიცვალა ის სანებართვო პირობებიც, რაც სამედიცინო დაწე-

კლინიკა „გული“ თბილისის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს ტერიტორიაზე

ნოდარ ჯიფშიძის სახელობის ფერაბის ეროვნული ცენტრი

ფოტოგრაფი: თეონა ჯიფშიძე

■ **„პაციენტი ვერ შეამონმებს თავისი ჯანმრთელობის მკურნალობის ხარისხს ისე, როგორც მაგალითად, მაღაზიაში შევა და ფეხსაცმელს მისი ხარისხის მიხედვით აარჩევს. პაციენტმა თუ სუფთა, თეთრ ხალათში ჩაცმული, მომლიმარი ექიმი ნახა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მას აუცილებლად კარგად უმკურნალებენ“, – ამბობს ჯანდაცვის ექსპერტი ირაკლი სასანია.**

ფოტოგრაფი: გარანა მორიანაშვილი

თბილისის არამიანცის კლინიკური საავადმყოფოს ტერიტორია

■ მედპერსონალი პრივატიზაციის პროცესს შერეული განწყობით ხვდება. ახალ მფლობელებზე ინფორმაციის ნაკლებობისა და წარსული, ჩავარდნილი პროექტების გამო, ბევრი ექიმი ამ სიახლეს შიშით ელის. თუმცა, კერძო სექტორში გადასული ექიმები პრივატიზებულ კლინიკაში მუშაობის რამდენიმე მთავარ უპირატესობას უკვე გამოყოფენ.

სებულების ფუნქციონირებისთვისაა საჭირო. „ახლა მათთვის განერილი სტანდარტები შედეგზე ორიენტირებული გახდა. ჩვენ აღარ ვინტერესდებით, როგორ მიაღწევენ კლინიკები ამ შედეგს, მთავარია, მათ შეასრულონ წინასწარ განერილი პირობები, მაგალითად ის, რომ რეანიმაციის ყველა ბლოკში ჰაერი ყოველ საათში ერთხელ 90 პროცენტით სუფთავდებოდეს“, – განმარტავს მიხეილ დოლიძე.

თუმცა, არასამთავრობო კვლევითი საგანმანათლებლო ორგანიზაცია „პარტნიორობა სოციალური ინიციატივებისათვის“ (PSI) ვებგვერდზე გამოქვეყნებულ დასკვნაში წერია, ახალი ცვლილებები ჰოსპიტალურ სექტორში არასრულყოფილია. მაგალითად, მასში მაინც არაა გათვალისწინებული „სამკურნალო პროცესის ხარისხის განმსაზღვრელი მნიშვნელოვანი ასპექტები: სამედიცინო პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება და კლინიკური პრაქტიკის რეკომენდაციების (გაიდლაინების) და დაავადებათა მართვის სტანდარტების (პროტოკოლების) გამოყენების აუცილებლობა“.

ხარისხისა და ფასების ცვლილებასთან ერთად, ჰოსპიტალური სექტორის მასობრივი პრივატიზებისას, შეიძლება ცალკეული სერვისების გაქრობის საფრთხეც გაჩნდეს.

ამაზე მიანიშნებს მოქმედი კერძო კლინიკების პრაქტიკაც. მაგალითად, კლინიკა „კურაციოში“ ამბობენ, რომ გადაწყვეტილებას იმის შესახებ, თუ რომელი სერვისი დატოვონ, ორი მაჩვენებლის მიხედვით იღებენ: რამდენად ხარისხიანად შეუძლიათ ამ მომსახურების განევა და როგორია ამ სერვისზე მოთხოვნა. სავარაუდოდ, კერძო საავადმყოფოების უმრავლესობა სერვისებს სწორედ ამ პრინციპით აირჩევს, რაც ნიშნავს იმას, რომ საავადმყოფოებისთვის ნაკლებად მომგებიანი სერვისები შემცირდება, ან მთლიანად გაქრება მაშინ, როცა ამ სერვისებით სარგებლობა მოსახლეობის თუნდაც მცირე ნაწილს კვლავაც დასჭირდება.

ჯანდაცვის ექსპერტი ირაკლი სასანია იმ სერვისების შემცირების

რისკზეც საუბრობს, რომელთაც სა-
წყის ეტაპზე დიდი ინვესტიცია სჭირ-
დებათ. კერძო მენეჯმენტში გადა-
სულმა კლინიკებმა კი შეიძლება, ამ
თანხის გაღებაზე უარი თქვან, რად-
გან ურჩევნიათ, მეტი მოგება ნაკლები
დანახარჯით ნახონ.

ჯანდაცვის სამინისტრო სერვისე-
ბის გაქრობის საფრთხეს ვერ ხედავს,
რადგან „ადამიანები ავად გახდომას
არ შეწყვეტენ“. თუმცა, თუ აღმოჩნ-
დება, რომ რომელიმე დაავადების
მკურნალობა ბიზნესისთვის წამგებიანი
გახდება და სერვისების ნუსხიდან
ამოღებას დაუპირებენ, სახელმწიფო
მხოლოდ ამ შემთხვევაში ჩაერევა. „მა-
გალითად ავიღოთ ჰემოფილია, რომე-
ლიც იშვიათი დაავადებების სახელ-
მწიფო პროგრამაში შედის. შეიძლება,

ეს დაავადება საზოგადოებისთვის სა-
ფრთხეს არ წარმოადგენდეს, მაგრამ
სახელმწიფო ინდივიდუალურ დონეზე
დაეხმარება ასეთ ადამიანს“.

თვითონ მედპერსონალი პრივატი-
ზაციის პროცესს შერეული განწყობით
ხვდება. ახალ მფლობელებზე ინფორ-
მაციის ნაკლებობისა და წარსული, ჩა-
ვარდნილი პროექტების გამო, ბევრი
ექიმი ამ სიახლეს შიშით ელის. თუმცა,
კერძო სექტორში გადასული ექიმები
პრივატიზებულ კლინიკაში მუშაობის
რამდენიმე მთავარ უპირატესობას უკვე
გამოყოფენ. რეანიმატოლოგი მერაბ მე-
ცხოვრიშვილი დაახლოებით 20 წელია,
უროლოგიის ცენტრში მუშაობს, რომე-
ლიც კერძო მფლობელობაში ორი წლის
წინ გადავიდა. მეცხოვრიშვილი ამბობს,
რომ კერძო მფლობელის ხელში საავად-

მყოფოს ფინანსური მართვა უფრო ეფე-
ქტიანი გახდა. „ადრე თანხები არამიზ-
ნობრივად იხარჯებოდა, რადგან ფულს
მინც სახელმწიფო ვგაძლევდა. ექიმები
წამლებსაც მეტს წერდნენ, ამის კონ-
ტროლზე კი არავინ ზრუნავდა. ახლა კი,
რადგან ეს ყველაფერი კერძო მფლობე-
ლისაა, ელექტროენერჯისაც, წყალსაც
და სამედიცინო რესურსებსაც უფრო
რაციონალურად ვიყენებთ“, – ამბობს
მეცხოვრიშვილი.

საბოლოო ჯამში, საავადმყოფოების
პრივატიზაცია გარდაუვალი პროცე-
სიაა. მთავარი ის არის, როგორ მომსა-
ხურებას შესთავაზებს კლინიკა პა-
ციენტს, როგორ გაკონტროლდება
ხარისხი კლინიკებში და რამდენად
ხელმისაწვდომი გახდება მკურნალო-
ბის ფასი საშუალო ფენისთვის? **Q**

ჩვენთან

ახალი მაღაზია „საქართველოს ღვინოები“ თბილისის საერთაშორისო აეროპორტის DUTY FREE ზონაში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით და ხელშეწყობით ATU Duty Free გეგმავს თბილისის საერთაშორისო აეროპორტში განთავსებული DUTY FREE-ის მაღაზიებიდან ერთ-ერთი აქციის ღვინის მოყვარულებისა და ექსპერტების შეხვედრის ადგილად, სადაც მათ საშუალება ექნებათ დატკბნენ განუმეორებელი ქართული ღვინით.

DUTY FREE-ს მაღაზიაში სახელწოდებით - „საქართველოს ღვინოები“, რომელსაც 205 კვადრატული მეტრი ფართობი დაეთმობა, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში არსებული ცხრაზე მეტი ღვინის მწარმოებელი კომპანიის მიერ ყურძნის ადგილობრივი ჯიშებისაგან, როგორცაა საფერავი, რქაწითელი, მწვანე და სხვა დამზადებული

ასზე მეტი სახეობის ღვინის ბრენდი გამოიფინება. მგზავრებს საქართველოდან გამგზავრებისას არამარტო შესანიშნავი საჩუქრების შეძენის საშუალება მიეცემათ, არამედ აქვე შექმლებათ ღვინის დაგემოვნებაც. ATU Duty Free-ს მაღალკვალიფიციური გაყიდვების ჯგუფი კი მათ სწორი არჩევანის გაკეთებაში დაეხმარება ამა თუ იმ ღვინის სახეობრივ და არომატულ თვისებებსა თუ შემადგენლობაზე ინფორმაციის მიწოდების სახით. ღვინოების დაგემოვნება, რასაც რეგულარული ხასიათი ექნება განაპირობებს მათი გამოცდილებისა და ცოდნის კიდევ უფრო გამდიდრებას ქართული ღვინის წაირსახეობებში. გარდა ამისა, მაღაზია „საქართველოს ღვინოები“ მგზავრებს საშუალებას მისცემს დააგემოვნონ ქართული ცქრილა ღვინოების ფართო ასორტიმენტი.

ATU Duty Free ასევე ქართული ღვინის დახვეწილ კოლექციას ყოველწლიურად 20 მილიონზე მეტ მგზავრს შესთავაზებს სტამბულის საერთაშორისო აეროპორტის Duty Free-ს მაღაზიებში. ATU Duty Free უზრუნველყოფს უზაყო ვაჭრობას თბილისისა და ბათუმის საერთაშორისო აეროპორტებში. თბილისის აეროპორტში ფუნქციონირებს სამი ხოლო ბათუმის აეროპორტში ერთი Duty Free-ის მაღაზია.

კომპანია ATU დაარსდა 2000 წელს როგორც ერთობლივი საწარმო ტავ ჰოლდინგს, Unifree Duty Free A.S-სა და Gebr. Heinemann-ს შორის. ATU Duty Free თბილისის და ბათუმის აეროპორტების გარდა Duty Free-ს მაღაზიების ოპერირებას ასორციელებს სტამბულის, იზმირის, ანკარის საერთაშორისო აეროპორტებში, ტუნისის ენფიდას აეროპორტში, მაკედონიის სკოპიესა და ორჩიდის აეროპორტებში და რიგის საერთაშორისო აეროპორტში.

ფოტო: ვანა მასალაძე

სტიქია

ტახბედია ულახეხიძე

რიკოთის უღელტეხილზე მომხდარი სტიქიური უბედურების შედეგად 6 ადამიანი დაიღუპა. შესაძლებელი იყო თუ არა ამ შემთხვევის პრევენცია?

ცირა გვასალია

„ამ სიმაღლის რომ გახდა წყალი“, – იხსენებს 62 წლის ნუგზარ კორკოტაძე და საკუთარ მხარზე უთითებს, – „მაგიდაზე ავედი, ვიფიქრე, ამდენი რა წყალი იქნება, ოთახს ხომ არ გაავსებს-მეთქი. მაგრამ ოთახი თანდათან ივსებოდა. დარჩა პატარა ადგილი ჭერამდე. ერთადერთი ფანჯარა წყლის მოტანილმა ქვებმა გაავსო. შუქი ჩაქრა და დაბნელდა.“

ამ დროს წყალმა რაღაც მორი მოიტანა, ერთი ხელით მას მოვეჭიდე და მეორეთი სახურავს. მალე, წყალმა სახურავს მიაღწია და გაანგრია.”

18 ივნისს, საღამოს 6 საათი იქნებოდა, როცა რიკოთის უღელტეხილზე კოკისპირული წვიმა დაიწყო. ბატონი ნუგზარი ყვება, რომ რესტორან „რიკოთში“, სადაც ის მეუღლესთან ერთად

მუშაობდა, ამ დროს რამდენიმე ათეული თანამშრომელი და 5 კლიენტი იმყოფებოდა. წვიმა ისეთი ინტენსიური იყო, რომ წყალმა მალე შეაღწია ოთახში, სადაც სტუმრები სადილობდნენ. ნუგზარ კორკოტაძის თქმით, ის სწორედ ამ დროს მიხვდა, რომ რაღაც საშინელება ხდებოდა. სასწრაფოდ შევარდა სასადილოში და იქ მყოფებსაც უთხრა, სასწრა-

ადიდებული ხევი „რიკოთულა“, რიკოთის უღელტეხილი, 20 ივნისი 2011

მაშველები ცდილობენ ავტობუსის ამოყვანას სტიქიის ზონიდან, რიკოთის უღელტეხილი, 20 ივნისი 2011

ფოტოგრაფი: სერაპიკა ბაგაიალი

■ „ოთახი თანდათან ივსებოდა. დარჩა პატარა ადგილი ქერამდე. ერთადერთი ფანჯარა წყლის მოტანილმა ქვევმა გაავსო. შუქი ჩაქრა და დაბნელდა. ამ დროს წყალმა რაღაც მორი მოიტანა, ერთი ხელით მას მოვეჭიდე და მეორეთი სახურავს. მალე, წყალმა სახურავს მიაღწია და ჩაანგრია“.

ფოდ გაცლოდნენ იქაურობას.

წვიმა რამდენიმე საათს გაგრძელდა. უკვე გვიან ღამით, მოგლევადილი ხეებით, ქვა-ლორღით, მდინარის ნატანით თითქმის დაფარული რესტორან „რიკოთის“ თანამშრომლები ერთმანეთს და სტუმრებს ნანგრევებში ეძებდნენ. იმ ღამეს რიკოთის უღელტეხილზე უეცარმა ღვარცოფმა 6 ადამიანის სიცოცხლე იმსხვერპლა. 4 ცხედარი მაშინვე იპოვეს, 2 ადამიანი რამდენიმე დღე დაკარგულად ითვლებოდა. მათ შორის, ნუგზარ კორკოტაძის მეუღლეც, 5 წლის ციური კორკოტაძე.

უკვე მეორე დღით, რესტორან „რიკოთის“ სიახლოვეს ბევრად მეტი ხალხი ტრიალებდა, ვიდრე სტიქიის დროს. თბილისელი ჟურნალისტების კამერები აფიქსირებდნენ ბუნებრივი კატასტროფის ადგილს: წვიმიან ამინდში, ყვითელ საწვიმარში ჩაცმული, თბილისელი და შიდა ქართლელი მაშველები ჩაბნელებული და ქვა-ლორღით თითქმის პირამდე ავსებულ რესტორნის ინტერიერში განათების მოწყობილობას ამონტაჟებდნენ. ათეულობით ადგილობრივი მოსახლე ნიჩბებით მოვიდა, რათა იქაურობა გაესუფთავებინა. ტერიტორია დაახლოებით

4 მეტრით მალა იყო აწეული წყლის მიერ მოტანილი ქვა-ლორღით. იქვე მდგარი ორი მინახაპია ადგილს ასუფთავებდა. ორ საათში, ბუდლოზერიც მოვიდა, რესტორნის დარჩენილი ნაწილის დასაშლელად, ნანგრევებში დაკარგული ორი ადამიანის პოვნის იმედით.

„აქ ნებისმიერ ადგილას შეიძლება გარდაცვლილი იპოვონ“, – მეუბნება ერთ-ერთი ადგილობრივი, რომელიც სასტუმროსთან ბარით ხელში მოვიდა, რომ მეზობელს მეუღლის პოვნაში დახმარებოდა.

უეცარმა ღვარცოფმა სულ ოთხი ადამიანის სიცოცხლე იმსხვერპლა, დაანგრია 90-იანი წლების ბოლოს იქვე აშენებული რესტორანი და დაზიანა აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი გზა. სტიქიამ აზარალა შიდა ქართლის სოფლები: ფონა, ჩუმათელეთი, იტრია და სურამი.

სოფელ ჩუმათელეთს, რომელიც რიკოთის რესტორნიდან დაახლოებით 3 კილომეტრშია, ღვარცოფი ნაკლებად შეეხო, თუმცა მაინც დაზარალა: ზოგს უცებ მოვარდნილმა წყალმა საქონელი წაართვა, ზოგს – ათობით შინაური ფრინველი, უმრავლესობას გაუნადგურა

საავტომობილო ბაზააბიჯება

დასავლეთ-აღმოსავლეთის დამაკავშირებელი რიკოთის უღელტეხილის გზის აღდგენითი სამუშაოები უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობს.

გზაზე განმუდითი სამუშაოები უკვე დასრულებულია. ინერტული მასალების მოპოვების მიზნით, მიმდინარეობს აფეთქებითი სამუშაოებიც, რითაც დაზიანებული უბნები უნდა აღდგეს.

მსუბუქი ავტომანქანები საჩხერის გავლით მოძრაობენ, დასავლეთიდან აღმოსავლეთში მიმავალი ტრიალერები კი – რიკოთის შემოვლითი გზით.

საავტომობილო გზების დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე ნუგზარ გასვიანი ამბობს, რომ 27 ივნისისთვის იგეგმება ორმხრივი საავტომობილო მოძრაობის აღდგენა რიკოთის შემოვლითი გზის გამოყენებით.

ივლისის პირველი რიცხვებისთვის კი, რიკოთის უღელტეხილი პირვანდელ მდგომარეობას დაუბრუნდება. აღნიშნული მონაკვეთის სრული სახით აღდგენას 14 მილიონი ლარი დასჭირდება.

დანგრეული რესტორანი „რიკოტი“, 20 ივნისი 2011

ფოტო: სერა ზაზალოა

■ 2004 წლიდან გეოლოგიურ-სადაზვერვო სამუშაოების დაფინანსება მნიშვნელოვნად შემცირდა. თუ 2004-ში ასეთი საქმიანობისთვის 282 ათასი ლარი გამოიყო, 2008 წელს ეს თანხა 30 ათასი ლარი იყო.

ნათესები და ბევრს – საჭირო საშინაო ტექნიკა.

ჩუმათელეთელი ნინო კაკიაშვილი, მეუღლესთან ერთად, ხის სახლში ცხოვრობს, რომელიც მიწიდან დაახლოებით 1 მეტრზე, ხის ფეხებზე დგას. სახლის ქვემოთ, ხელოსანი მეუღლე, სხვადასხვა ხელსაწყოს: ჩაქუჩს, სახერხს ინახავდა. ყველაფერი წყალმა წაიღო. იქვე გაშენებული ბოსტნის – ლობიოს, ხახვის, ნივრის და ქინძის ადგილას ახლა მოშიშველებული ტრიალი მინდორია.

„ისე მალე დაიწყო წვიმა, რომ ვერც მივხვდით, რა ხდებოდა“, – იხსენებს ქალბატონი ნინო.

მათი სახლი მდინარე სურამულას მარჯვენა მხარესაა. როცა მდინარე ნაპირებიდან გადმოვიდა და სახლის საძირკვლამდე მოაღწია, კაკიაშვილები მეორე ნაპირზე ხის გრძელი კიბით ერთი საათის შემდეგ მოსულმა მაშველებმა გადაიყვანეს.

წყალმა წაიღო სოფელ ჩუმათელეთის მცხოვრებ ეთერ კორკოტაძის ტუალეტი

და საქათმე, შიგ მსხდომი 10 ქათმით.

„სალამოს 8 საათი იქნებოდა. კოკისპირულად წვიმდა. მერე უცებ, ზღვასავით აბობოქრდა წყალი, საქათმე მოგლიჯა და წაიღო“, – იხსენებს ქალბატონი ეთერი.

მოვარდნილმა წყალმა ამოძირკვა დიდი კაკლის ხეები, მოთხარა ბოსტნები და ხეხილი. ჩუმათელეთელ ქალბატონ ნონა ჩადუნელს სახლი წყლის მოტანილი ქვა-ლორღითა და დიდი ხეებით აქვს ჩახერგილი და დღემდე ვერ ახერხებს შიგნით შეღწევას.

სტიქიის ადგილას 20 ივნისს უკვე მუშაობდნენ ახლად შექმნილი ბუნებრივი რესურსების სააგენტოსა და გარემოს ეროვნული სააგენტოს გეოლოგები, რომლებმაც სიტუაცია ადგილზე შეისწავლეს.

ხეობა წარსულში მკაცრი სტიქიური მოვლენებით არ ხასიათდებოდა. რიკოთულა, რომელიც რუკებში მდინარედაც კი არაა მოხსენიებული, მდინარე სურამულას მარჯვენა შენაკადია. რელიეფი

კი, როგორც გეოლოგი მერაბ ჩალათაშვილი ამბობს, საკმაოდ „რთულია“ იქიდან გამომდინარე, რომ ხეობების ფერდების დახრილობა დაახლოებით 70-80 გრადუსია.

„ქანები ინტენსიურად იფიტება და არამდგრადია ეროზიის მიმართ“, – ამბობს გეოლოგი მერაბ ჩალათაშვილი, რომელიც გეოლოგების იმ ჯგუფში შედიოდა, რომელიც პირველი მოვიდა ტერიტორიის დასათვალისწინებლად. — „ტემპერატურული ცვლილებების გამო, კლდოვანი ქანი ზედაპირზე იფიტება, იშლება და გრავიტაციით ეს ქანები კალაპოტში ჩამოდის. როცა ინტენსიური წვიმა, ირეცხება, ადვილად იძვრის და მოაქვს წყალს. ფერდობებზე გაშენებული მცენარე შემაკავებელია, მაგრამ მცენარეს იმდენად მოშლილი აქვს ფესვთა სისტემა, რომ 50 წლიანი ხეები კალაპოტშია ჩაყრილი.“

როგორც გეოლოგი ამბობს, სტიქიის შემდეგ ხევის ვიწრო კალაპოტის ყოველ 50 მეტრში ასეთი ბუნებრივი მასა იყო გაჩხერილი: მდინარის მიერ მოტანილი ქვა-ლორღი, მოგლეჯილი ხეები და ნაშალი ქანები. ჩალათაშვილი ამბობს, რომ თუ კალაპოტის განმეხდა დროზე არ მოხდა, მსგავსი ლვარცოფული მოვარდნები, თუმცა ნაკლები მასშტაბის, კიდევ არის მოსალოდნელი. საფრთხეს ქმნის განყოფილებული, დატენიანებული, ზოგჯერ წყლით გაჟღენთილი ფერდები, რომელთა მდგრადობა შესუსტებულია და ასეთი წვიმის დროს შეიძლება ისევე ჩამოიშალოს.

გეოლოგების რეკომენდაციით, ერთადერთი, რითაც მომავალი სტიქიის თავიდან არიდება შეიძლება, კალაპოტის განმეხდაა. კალაპოტი ისე უნდა გასუფთავდეს, რომ წყლის გამტარიანობა გაიზარდოს.

გეოლოგი მერაბ ჩალათაშვილი ფიქრობს, რომ ბუნებრივი კატაკლიზმების ზარალის მხრივ სიტუაცია კიდევ უფრო დამძიმდა, მას შემდეგ რაც სახელმწიფო გეოლოგიური სამსახური გაუქმდა. ამ სამსახურის არსებობისას ყველა რეგიონს თავისი, ადგილზე მომუშავე გეოლოგი ჰყავდა, რომლებიც სავსე პირობებში მუშაობდნენ.

„აქ გეოლოგს, ალბათ, ოცი წელი არ გაუვლია. თავის დროზე რომ ყოფილიყო დაფიქსირებული, ნახავდა ის გეოლოგი და იტყოდა, რომ აი, აქ ეს გასანმენდია. ანუ გაფრთხილება მაინც იქნებოდა“, – ამბობს ჩალათაშვილი.

სახელმწიფო გეოლოგიური სამსახური, დაფინანსების სიმცირის გამო, 2004 წელს გაუქმდა. სამსახურის 380 გეოლოგიდან გარემოს დაცვის სააგენტოს გეოლოგიურ დეპარტამენტში მხოლოდ 30 მათგანი გადავიდა. სწორედ ისინი შეისწავლიან ქვეყნის გეოლოგიურ სიტუაციას. მიღებული შედეგებით, გეოლოგები ბიულეტენს ადგენენ, სადაც მითითებულია ქვეყნის გეოლოგიურად ცხელი წერტილები, რომლებიც რისკის კატეგორიის მიხედვით არის რანჟირებული.

„რა თქმა უნდა, ყველაფერს ვერ ვწვდებით. საქართველოს ტერიტორია 69

ათასი კვადრატული კილომეტრია და მას მთლიანად ვერ მოვიცავთ“, – ამბობს ემილ წერეთელი, რომელიც მაშინდელ სახელმწიფო გეოლოგიურ სამსახურს ხელმძღვანელობდა და ახლა გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მომუშავე გეოლოგებს ხელმძღვანელობს.

2004 წლიდან გეოლოგიურ-სადაზვერვო სამუშაოების დაფინანსება მნიშვნელოვნად შემცირდა. თუ 2004-ში ასეთი საქმიანობისთვის 282 ათასი ლარი გამოიყო, 2008 წელს ეს თანხა 30 ათასი ლარი იყო.

„ეს თანხები ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს,“ – ნათქვამია ანგარიშში, რომელიც ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივამ“ 2008 წელს შეადგინა.

„მწირი დაფინანსების გამო გეოლოგები მხოლოდ იმ ადგილას გადიან, სადაც ხალხი მათ გამოიძახებს, პროგრამული მონიტორინგი კი არ გააჩნიათ“, – ამბო-

ბს რეზო გეთიაშვილი, კავკასიის გარემოსდაცვითი ორგანიზაციების ქსელის წარმომადგენელი.

ფინანსების სიმწირის გამო, თითქმის არ არსებობს ხალხის ინფორმირების და წინასწარი მომზადების პროგრამები, რომელიც სტიქიის მართვის ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია.

18 ივნისს მოვარდნილი ღვარცოფის შედეგად დაზარალებულია ხაშურში, ჩუმათელეთსა და სურამში მცხოვრები 1500-მდე ოჯახი. პრეზიდენტის რწმუნებულის – ზურაბ არსოშვილის თქმით, შიდა ქართლის ადგილობრივი მთავრობა, აქტიურად მუშაობს ხევის განმენდაზე, რომელიც ჯერ კიდევ ჩახერგილია.

„დიდი ნაგავია ჩამოტანილი, ზუსტად არ ვიცით, სამუშაოები როდის დასრულდება. მუშაობს როგორც ცოცხალი ძალა, ისე ტექნიკაც“, – აცხადებს არსოშვილი.

Radio *Commersant*

marketing@commersant.ge
+995 32 505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commersant.ge

ფოტო: დავით ჭავჭავაძე

მსხვილი ჰესები

ბადასანახის მონოინში

საბჭოთა პერიოდში შეჩერებული მსხვილი ენერგეტიკული პროექტი – ნამახვანის ჰიდროელექტროსადგურების კასკადის მშენებლობა – კვლავ აქტუალური ხდება. ადგილობრივი მოსახლეობა კი გადაწყვეტილების მიღების პროცესს მიღმა რჩება.

ცირა გვასალია

ნამახვანის ჰესის აშენების სავარაუდო ადგილი

80 წელიწადზე მეტი გავიდა მას შემდეგ, რაც მდინარე რიონის აუზში გაშენებული სოფლის, ქვემო ონჭიის მცხოვრებლებმა პირველად გაიგეს, რომ რიონზე, მათი კარ-მიდამოს ადგილას, ჰიდროელექტროსადგურის აშენება იგეგმებოდა. ნამახვანის ჰესი – ასე დაერქმეოდა კაშხალს, რომელსაც საბჭოთა საქართველოს ელექტრომომარაგების საქმეში განსაკუთრებული წვლილი უნდა შეეტანა.

„მასხოვს, სკოლაში ვსწავლობდი, ქალაქიდან რომ გვესტუმრნენ სპეციალისტები.

აღწერაზე იყვენენ, გარემოს სწავლობდნენ. ადგილობრივებსაც შეხვდნენ, ბოლოს ჩემს ლეკვთან ერთად ფოტო გადამიღეს“, – იხსენებს ქვემო ონჭიელი, თეიმურაზ მანაგაძე და ამბობს, რომ მაშინ პირველად გაიგო, მის ოჯახსა და თანასოფლელებს, დაგეგმილი მშენებლობის გამო, სხვაგან გადასახლება რომ მოუწევდათ.

თეიმურაზ მანაგაძე ახლა 57 წლისაა, მაგრამ იმ ადგილას, სადაც ჰესის აშენება მის ბავშვობაში დაიგეგმა, ჯერაც ხელუხლებელია პატარა სოფელი, ქვემო ონჭიში. მშენებლობა ათწლეულების შემდეგაც არ დაწყებულა. სწორედ ამიტომ ყველაზე მეტად, რაც ამ სოფელში იგრძნობა, ადგილობრივების მოლოდინია: თეიმურაზ მანაგაძე დიდ სახლს იმიტომ ვერ აშენებს, რომ ჰესის მშენებლობის ემინია – ვაითუ, ერთ დღეს მართლაც დაიწყონ კაშხლის შენება, ჩვენ გასახლებაში მოვყვით და შრომაც წყალში ჩამეყაროსო.

ნამახვანის კაშხლის აშენების იდეა მას შემდეგ გაჩნდა, რაც საბჭოთა ენერგეტიკოსებმა მდინარე რიონის ელექტროენერჯის წარმოებისთვის გამოყენება დაიწყეს. თუმცა მშენებლობის დაწყება რამდენჯერმე შეფერხდა. ბოლოს კაშხლის იდეა დღის წესრიგიდან 1990-იანი წლების დასაწყისში მოიხსნა, როცა ორგანიზაცია „მწვანეებისა“ და მათი ლიდერის, ზურაბ ჟვანიას კამპანიის შედეგად, ხელისუფლებამ დიდი კაშხლების, მათ შორის ხუდონწყისა და ნამახვანის ჰესების აშენებაზე უარი თქვა. ამის შემდეგ ეს თემა მთელი 1990-იანი წლების განმავლობაში – მწვავე ენერგეტიკული კრიზისის პერიოდშიც კი – აღარ წამოწულა.

2008 წელს კი საქართველოს ხელისუფლებამ ახალი ენერგეტიკული სტრატეგია დასახა და დიდი ენერგოპროექტებით მსხვილი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა გადაწყვიტა. გამოქვეყნდა იმ 80 მცირე და საშუალო პოტენციური სადგურის ნუსხა, რომელთა აშენებასაც სახელმწიფო ინვესტორებს სთავაზობდა. სწორედ ამ კონტექსტში, თითქმის ათწლიანი დუმილის შემდეგ, კვლავ განახლდა სამ მასშტაბურ ენერგოპროექტზე საუბარი. ეს იყო ხუდონის ჰესი და ონისა და ნამახვანის ჰესების კასკადი.

ნამახვანში სამი 450-მეგავატიანი ჰესის

მშენებლობის წინადადებით ორი წლის წინ თურქული კომპანიების ჯგუფი Nurol Energy Production and Marketing Inc. და SK E&C დაინტერესდა. დღეს სწორედ მათი გეგმების გამო ეუბნებიან რიონის ნაპირზე გაშენებული სოფლების მოსახლეებს, რომ მშობლიური კარ-მიდამოდან აყრა ახლა უკვე დანამდვილებით მოუწევთ.

პროექტის დამტკიცების შემთხვევაში, თურქები სამი კაშხლის აშენებას გეგმვენ – ტვიშის, ნამახვანისა და ჟონეთის. მათი აშენება კი ქვემო ონჭიის სრულ და დანარჩენი სოფლების ნაწილობრივ დატბორვას გამოიწვევს. ის ადგილი, სადაც თემურ მანაგაძეს პატარა ხის სახლი და ერთგანყოფილებიანი სურსათის მაღაზია უდგას, წყლით მოლიანად დაიფარება. იგივე ემუქრება თითქმის ყველა მის მეზობელს – 35 ოჯახს. მთელ ამ ტერიტორიაზე, მშენებლობის დაწყების შემდეგ, ხეებიც გაიჩეხება და სახლებიც დაინგრევა.

სოფლიდან აყრის პერსპექტივა რიონისპირა სოფლების ზოგ მცხოვრებს ერთადერთ გამოსავლად მიაჩნია. მაგალითად, სოფელ ჟონეთის მოსახლეობის ის ნაწილი, რომელიც რიონთან ახლოს ცხოვრობს, ყოველი გაზაფხულის მოსვლას შიშით ელოდება, რადგან ადიდებული მდინარე მათ კარ-მიდამოს ტბორავს. ამიტომ იმედი აქვთ, რომ კაშხლის პროექტის გამო კარგ კომპენსაციას მიიღებენ და უკეთეს ადგილას გადასახლდებიან.

თუმცა, არიან ისეთებიც, რომლებიც ამ პროექტს კატეგორიულად უპირისპირდებიან, მაგრამ წინააღმდეგობის განწევას არ აპირებენ. „ჩემი სიტყვა რას შევლის, თუ სახელმწიფომ ასე გადაწყვიტა“, – ამბობს გადასახლების აზრს ბავშვობიდან შეჩვეული მანაგაძე.

მას ყველაზე მეტად შექმნილ სიტუაციაში გაურკვეველობა აფრთხობს. გასახლების თითქმის მუდმივი პერსპექტივის მიუხედავად, იქაურებისთვის ნათლად არასდროს განუმარტავთ, თუ სად გაასახლებდნენ და როდის. თუმცა, ბოლოს სოფლის მცხოვრებლებს გამგებელმა აცნობა, რომ ქუთაისის გამგეობაში ნამახვანის ჰესის შესახებ საჯარო განხილვა გაიმართება. განხილვას კომპანიის წარმომადგენლებიც დაესწრებიან და ადგი-

ლობრივების კითხვებს გასცემენ პასუხს.

ირმა სულაძე სოფელ ნამახვანში ცხოვრობს და დათქმულ დღეს საჯარო განხილვაზე დასასწრებად კონკრეტული პასუხების მოსმენის იმედით მიდის. მან დაგეგმილი შეხვედრის შესახებ თითქმის შემთხვევით, ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივის“ წარმომადგენლისგან – დავით ჭიპაშვილისგან – შეიტყო. არც მისი სოფლის და არც სოფელ მექვენის მოსახლეობა გამგებელს წინასწარ არ გაუფრთხილებია.

ირმა სულაძე კაშხლის აშენებისა და გასახლების წინააღმდეგია მიუხედავად იმისა, რომ სახლი 5 წლის წინ ხანძარში დაენვა და ორ შვილთან ერთად ახლა ერთოთახიან ფარდულში ცხოვრობს: „აქ ჩემი მამა-პაპის სახლია. ანი როდის იქნება, მე რომ სხვა სოფელში წავალ, ხეებს დავრგავ და ის მომესწრება?!“ – ამბობს ირმა სულაძე.

ინვესტორი კომპანიისთვის ადგილობრივების მსგავსი განწყობები, მეტ-ნაკლებად უკვე ცნობილია. თურქულმა მხარემ 2010 წელს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის შესადგენად კვლევა ჩატარა. ამ დოკუმენტის თანახმად, გამოკითხული მოსახლეობის 82.7 პროცენტისთვის კომპენსაციის ყველაზე ხელსაყრელი ფორმა ნაღდი ფულია. კომპენსაციის არც ერთი ფორმა კი მისაღები არ არის მხოლოდ 1.3 პროცენტისთვის.

კვლევის თანახმად, კიდევ ერთი მოლოდინი, რაც 80 წლის განმავლობაში გადასახლების რეჟიმში მცხოვრებ მოსახლეობას აქვს, დასაქმებაა. მაგალითად, სოფელ ალპანაში მცხოვრებ 50 წლის ზაურ ფრუიძეს იმედი აქვს, რომ პროექტის დაწყების შემდეგ, დასაქმდება.

„ადგილობრივი, ლეჩხუმელები უნდა დასაქმდნენ და არა სხვები. მოიყვანონ თავიანთი ინჟინრები, მაგრამ ჩვენ შუა მუშად მაინც აგვიყვანონ. თუმცა, დღემდე 10 ლარად არაფერი იმუშავენ“, – ამბობს ის და საჯარო განხილვაზე წასვლას აპირებს.

ქუთაისის გამგეობის შენობაში, 10 ივნისს შეკრებილ 60-მდე ადამიანს ყველაზე მეტად კომპენსაციისა და დასაქმების თემები აინტერესებს.

მრგვალი მაგიდის გარშემო მსხდომი ენერგეტიკის სამინისტროსა და ინვეს-

ტორი კომპანიის წარმომადგენლები კი სხდომას ეკოლოგიურ საკითხებზე მსჯელობით იწყებენ. თურქი ბიოლოგი ნილაი აუგიონეი აუდიტორიას ინგლისურ ენაზე აცნობს გარემოსდაცვითი საკონსულტაციო ფირმა „ენკონის“ ანგარიშს გარემოზე ზემოქმედების შესახებ. კარგი თარგმანის მიუხედავად, მისი სპეციფიკური ტერმინებით გადატვირთული მსჯელობა ადგილობრივებისთვის მაინც გაუგებარი რჩება, ზოგი მთქნარებას იწყებს და მრგვალი მაგიდის გარშემო შეკრებილებს არც უსმენს, ზოგი დარბაზიდან გასასვლელად ემზადება.

ფლორა და ფაუნა, მათი ჰაბიტატები, ჰაერში გამოტყორცნილი ბგერების ჰერცებში გამოთვლილი რაოდენობა, რისტე-

■ ნამახვანის ჰესების აშენების გამო გარემოზე პოტენციური ზიანი საკმაოდ დიდია. პროექტის ტერიტორიაზე გავრცელებული ფლორისა და ფაუნის ნაწილი როგორც საქართველოს, ასევე საერთაშორისო წითელ ნუსხაში შედის.

რის შკალით დათვლილი სეისმური და გეოლოგიური საშიშროება – მოსახლეობას განხილვაზე ამ საკითხებს აცნობენ მაშინ, როცა კომპენსაციების ოდენობასა და გადასახლების სავარაუდო ადგილმდებარეობის შესახებ კითხვებზე არც ინვესტორს და არც სახელმწიფოს წარმომადგენლებს პასუხი არ აქვთ.

„ჩემი მოლოდინი, როგორც მოსახლის, არის ის, რომ საშველი დაადგეს ჩემს სახლს. რომელიც მოუვლელობის გამო, წლების განმავლობაში ღებება. ვერ გავიგე, გავარემონტო ეს სახლი თუ ახალი ავაშენო. სადარდებელია ის, რომ ბუნებაში ცვლილებები მოხდება, მაგრამ მაინტერესებს, კონკრეტულად როდის მივა ვინმე მოსახლეობასთან და როდის აღუწერენ სახლს“, – აცხადებს ერთი ქალბატონი კითხვა-პასუხის დანეჭების შემდეგ.

ნამახვანელი ირმა სულაძე კი შეხვედრის ამ ნაწილს არც ელოდება, დარბაზიდან ისე გადის. „რა პასუხს ველოდო? ეკოლოგიაზე ლაპარაკობენ და სოფელზე საერთოდ არ უსაუბრიათ. ყველაფერი ეს უშედეგოა“, – აღნიშნავს ის.

„რაც არ უნდა ბევრი ასეთი შეხვედრა ჩავატაროთ, ინდივიდი კონკრეტულ პასუხს ასეთი შეხვედრიდან ვერ მიიღებს,“ – ასე ეხმაურება მოსახლეობის უკმაყოფილებას საჯარო განხილვის ერთ-ერთი მონაწილე, ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის მოადგილე, მარიამ ვალიშვილი, – „ასეთი თემებისთვის ლოკალური შეხვედრები უნდა მოეწყოს ინვესტორსა და მოსახლეობასთან, რომელზეც ინდივიდუალურად გადაწყდება კომპენსაციის საკითხები“.

საჯარო განხილვები მოსახლეობის მონაწილეობით, მსხვილი საინვესტიციო პროექტების განვითარების ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწილად ითვლება. მსგავს შეხვედრებზე კომპანიის წარმომადგენლები, რომელთა პროექტის გამოც ლოკალური მოსახლეობის ცხოვრება რადიკალურად უნდა შეიცვალოს, კითხვებს პასუხობენ და ადგილობრივებს გეგმებს აცნობენ. ისეც ხდება ხოლმე, რომ ესა თუ ის პროექტი, სწორედ გარემოზე გავლენის გამო, მოსახლეობის აქტიური პროტესტის დამსახურებით ჩერდება და ინვესტორსაც უკან დახევა უნევს. თუმცა ასეთი რამ თითქმის არ ხდება საქართველოში, სადაც თითქმის არც ერთი მსგავსი, მსხვილი პროექტის განხორციელების პროცესში, ადგილობრივებს თავიანთი თავი გადაწყვეტილების მიმღებ მნიშვნელოვან ფიგურად არ წარმოუდგენიათ. ამის ნაცვლად, ისინი თითქმის ყოველთვის დინების მიყოლას არჩევენ. ნამახვანის პროექტის შემთხვევაშიც, რიონისპირა სოფლების მცხოვრებლების პოზიცია თითქმის ერთნაირია – ისინი ფიქრობენ, რომ ჰესის აშენებას წინააღმდეგობას მაინც ვერ გაუწევენ და ამიტომ ამჯობინებენ, მოცემულ მომენტში სახელმწიფოსა და ინვესტორისგან მაქსიმალური ხეირი მაინც ნახონ – მაღალი კომპენსაციის სახით.

მოსახლეობის მორჩილება, ერთი მხრივ, მოსალოდნელიცაა. უკიდურესი გაჭირვე-

ბა და ამის გამო გამოწვეული მიგრაცია – სოფლების დაცარიელება, უმუშევრობა და ადგილობრივი მოსახლეობის დაბერება – ეს ის პრობლემებია, რომელთა გამოც ადგილობრივებს უჭირთ, საკუთარ საცხოვრებელ გარემოზე ზემოქმედების შესაძლო საფრთხეები გააცნობიერონ და შემდეგ ამ საფრთხეების თავიდან ასაცილებლად სახელმწიფოსა და ინვესტორ კომპანიას ზომების მიღებაც მოსთხოვონ. ბევრი მათგანი „ლიბერალთან“ საუბარში იმასაც ამბობს, რომ საჯარო განხილვას ერთი მიზეზით ვერ ესწრება – ქუთაისამდე ჩასასვლელი ავტობუსის ფული არ აქვს.

არადა, ნამახვანის ჰესების აშენების გამო გარემოზე პოტენციური ზიანი საკმაოდ დიდია. პროექტის ტერიტორიაზე გავრცელებული ფლორისა და ფაუნის ნაწილი როგორც საქართველოს, ასევე საერთაშორისო წითელ წუსხაში შედის. გარდა ამისა, ტვიმის კაშხლიდან დაახლოებით 100 მეტრში, ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის მიერ შემოთავაზებული სარეზერვო ტერიტორიებიდან დატბორვა ემუქრება ხვამლის სატყეო კვარტალს. ამიტომ ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივა“ წარმომადგენლების თქმით, პროექტი

ამ ნაკრძალის მიკროკლიმატზეც მოახდენს გავლენას.

სწორედ ამიტომაც მნიშვნელოვანი საკუთარ საცხოვრებელ გარემოზე ზრუნვაში ადგილობრივებიც ჩაერთონ. ამისთვის კი აუცილებელია, საჯარო განხილვები მოსახლეობისთვის გასაგებ ენაზე, მარტივი ტერმინოლოგიით ტარდებოდეს. ასე არ მოხდა, ნამახვანის პროექტის განხილვისას. ქუთაისის გამგეობიდან გამოსული მოქალაქეების ნაწილმა შეხვედრის დასრულების შემდეგ ისიც კი ვერ გაიგო, რომ წარმოდგენილი 1000-გვერდიანი ანგარიშის თემა სწორედ მათ საცხოვრებელ გარემოს ეხებოდა.

„როგორც წესი, ანგარიშების გარდა, მზადდება ე.წ. „არატექნიკური რეზიუმე“, რომლის დანიშნულებაცაა, ინფორმაცია მიანოდოს არასპეციალისტებს, ანუ მოქალაქეებს, რომელთაც არ გააჩნიათ სპეციფიკური ცოდნა, – განმარტავს ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივა“ ანალიტიკოსი, ქეთი გუჯარაიძე, — ქუთაისში 10 ივნისს გამართული შეხვედრა კი იმის მაგალითი იყო, რომ არც მოსახლეობა იყო ინფორმირებული და არც პროექტის მხარდამჭერები იყვნენ მომზადებული მოსახლეობისთვის საინტერესო საკითხებზე

პასუხის გასაცემად“.

ქეთი გუჯარაიძე ამბობს იმასაც, რომ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში (გზმ) ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომი თითქმის არ ყოფილა. ეს მნიშვნელოვანი დოკუმენტი გავრცელდა მხოლოდ თბილისში, რაიონულ ცენტრებში და გამოქვეყნდა ინტერნეტით. რიონისპირა სოფლებში მცხოვრები ადამიანები კი, რომელთაც ხშირად ცენტრამდე ჩასასვლელად ტრანსპორტის საფასურის გადახდაც უჭირთ, რომ ალარაფერი ვთქვათ ინტერნეტის ხელმისაწვდომობაზე, ამ დოკუმენტს არ გაცნობიან.

ამ ფონზე, სავარაუდოდ, ერთადერთი თემა, რისი გადაჭრაც თურქულ კომპანიას ნამახვანის კასკადის აშენების პროცესში მოუწევს, ადგილობრივების კომპენსაციაა და არა პროექტის ისე დაგეგმვა, რომ გარემოზე პოტენციური ზიანი საგრძნობლად შეამციროს. მით უფრო, რომ გარემოს დაცვა – ეს ის თემაა, რომელსაც სახელმწიფოსა და ინვესტორისთვისაც, როგორც წესი, ეკონომიკური აღმავლობის პერსპექტივა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის დაპირება იოლად სწონის.

ქართული ენაქობაზი

საქართველოს მთავრობამ 2008 წელს ქვეყნის ენერგეტიკის სფეროში ახალი კონცეფცია შეიმუშავა – „განახლებადი ენერჯია 2008“ და ინვესტორებს 80-მდე მცირე და საბი დიდი ჰესის სია შესთავაზა – საშუალო სიმძლავრით 100 მეგავატი. ტენდერზე გასატანად გამზადდა სამი დიდი პროექტი: ზუღონჰესის, ნამახვანის ჰესებისა და ონის ჰესების კასკადები. მათი ჯამური სიმძლავრე 1,500 მეგავატია. ეს სია იმ პოტენციურ ჰესებს შეიცავს, რომელთა აგებაც საქართველოში ნებისმიერ დაინტერესებულ ინვესტორს შეუძლია. მთავრობა ბიზნესმენებს ურთიერთობის ახალ პრინციპსაც სთავაზობს. ამ პრინციპს, რომე-

ლიც საერთაშორისო ბაზარზე აღიარებული და ძირითადად სწორედ ენერგოსექტორში იყენებენ, **BOO: Build-Operate-Own** ჰქვია. მის თანახმად, ინვესტორს ეძლევა ჰესების როგორც აშენების, ისე ოპერირებისა და ფლობის საშუალება. სახელმწიფოსა და დაინტერესებულ ინვესტორს შორის ურთიერთგაგების მემორანდუმი ფორმდება. ამ დოკუმენტის მიხედვით, ჰიდროელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში გაშვების შემდეგ, ყოველწლიურად, 9 თვის განმავლობაში ინვესტორს ეძლევა სრული თავისუფლება, წარმოებული ელექტროენერჯის ბაზარი თვითონ აირჩიოს. თუმცა, სახელმწიფოსთან ინდივიდუ-

ალურად შეთანხმების საფუძველზე ირჩევს იმ დარჩენილ 3 თვესაც, როცა ელექტროენერჯის სრული ოდენობა მხოლოდ საქართველოს შიდა მოხმარების ბაზარზე უნდა გაიტანოს. ამ 3 თვის განმავლობაში მის მიერ გაყიდულ ელექტროენერჯიაზე საქართველოს კანონმდებლობის მიერ დარეგულირებული ტარიფი გავრცელდება. ურთიერთგაგების მემორანდუმი 10 წლის განმავლობაში მოქმედებს. 10 წლის შემდეგ, ინვესტორი ჰესს სახელმწიფოს უბრუნებს. საქართველოს ენერგოსექტორში ინვესტიციის ჩადების სურვილი ბოლოს თურქულმა კომპანიამ **Ozguclu Energy**-მ გამოთქვა. ინვესტორი აჭარაში, ქედის რაიონ-

ში, მდინარე აკავერთაზე, მერისის ჰესის აშენებით დაინტერესდა. **Ozguclu Energy**-იმ განაცხადი ჰესის მშენებლობის, ფლობისა და ოპერირების მიზნით, ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში უკვე შეიტანა. ამავე პრინციპით ააშენებს ჰესებს ის თურქული კომპანიაც, რომელიც ნამახვანის კასკადით დაინტერესდა. 2008 წლის შემდეგ ზემოთ აღნიშნული სიიდან მთავრობამ ზოგი ამოიღო, ზოგი – დაამატა. 2011 წლის 3 ივნისის ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის ბრძანების თანახმად კი, სახელმწიფო ინვესტორებს კვლავაც სთავაზობს 57 საშუალო და მცირე ჰესის აშენებას.

იაფი ხედიხის ფასი

იმის გამო, რომ იაფი სესხი სახელმწიფომ მენარმეებს 2008 წლის აგვისტომდე გამოუყო, მათ უმრავლესობას სესხის გადახდის პრობლემა შეექმნა – რუსეთ-საქართველოს ომმა ბიზნეს გარემო მნიშვნელოვნად დააზიანა.

მარი როჭიკაშვილი, სტუდია „მონიტორი“

„იაფი კრედიტის“ სახელმწიფო პროგრამის შესახებ პრეზიდენტობის კანდიდატმა მიხეილ სააკაშვილმა 2007 წლის 6 დეკემბერს გამოაცხადა.

„ჩვენ ვამზადებთ და ვაცხადებთ იაფი სახელმწიფო კრედიტის ახალ პროგრამას. რა არის იაფი კრედიტი? ეს ნიშნავს, რომ უახლოეს თვეებში სახელმწიფო გასცემს 300 მილიონამდე ლარს და უახლოეს წლებში, 3 მილიარდამდე ლარს იმისათვის, რომ ყველა მსურველმა სახელმწიფოსგან აიღოს კრედიტი 5,10, 20, 25 წლით, 10-იდან 4%-მდე განაკვეთით. ეს არის ბევრად უფრო იაფი, ვიდრე ნებისმიერი კრედიტი, რომელიც არის დღეს ბაზარზე“, - განაცხადა მაშინ სააკაშვილმა.

მიხეილ სააკაშვილის მეორე ვადით არჩევის შემდეგ, 2008 წლიდან, „იაფი კრედიტის“ პროგრამა მართლაც ამოქმედდა. პროექტების შერჩევა და სესხების გაცემა ეკონომიკის სამინისტროსა და მუნიციპალური განვითარების ფონდს დაევალა. პროექტის მიზანი კერძო მენარმეებისთვის შეღავათიანი საკრედიტო რესურსის ხელმისაწვდომობა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა იყო. პრიორიტეტი ექსპორტის წახალისებას, რეგიონალური ტურიზმის, სოფლის მეურნეობის და ხალხური რენვის განვითარებას მიენიჭა.

დაუსრულებელი ფორმა

ზუგდიდელმა ეთერ ცხადაიამ „იაფი კრედიტის“ შესახებ განცხადება ტელევიზიით მოისმინა და პრეზიდენტს წერილი გაუგზავნა.

„ბატონო პრეზიდენტო! მინდა, ბიზნესი წამოვიწყო, ამისათვის მჭირდება თანხა, რომელიც არ გამაჩნია. გთხოვთ, ვინმე ხელქვეითს დაავალოთ და მცირეპროცენტიანი სესხი მომცეთ. რეგიონებში საქმე

ისე არ არის, როგორც თქვენ გგონიათ. ზუგდიდში არაფერია გაკეთებული, თუნდაც უმუშევრობის მხრივ. ვნერ ამას პენსიონერი, 81 წლის. პატივისცემით, ეთერ ცხადაია.”

„საპარლამენტო არჩევნების წინა პერიოდი იყო. 2008 წლის აპრილში მივწერე წერილი და პრეზიდენტი 18 მაისს ჩამოვიდა სამეგრელოში. თათბირი ჩაატარა, სადაც გამოუცხადებია, ვილაც ხანდაზმული ქალბატონი მწერს მნიშვნელოვან წერილს და იმ ქალბატონს მიხედეთო“, - იხსენებს ეთერ ცხადაია.

თათბირის მეორე დღესვე ეთერ ცხა-

■ „იაფი კრედიტის“ პირველი ტრანში ათვისებულია. მის დაბრუნებას ეთერ ცხადაია ფერმის ამუშავების შედეგად მიღებული მოგებით გეგმავდა. ახლა მას არანაირი შემოსავალი არ აქვს, შესაბამისად, პრეზიდენტისგან ნაყიდი მიწის და ფერმის სახელმწიფოსთვის დაბრუნება მოუწევს.

დაიას ეკონომიკის მაშინდელმა მინისტრმა ეკატერინე შარაშიძემ პირადად დაურეკა და ბიზნეს გეგმის მომზადება სთხოვა. სპეციალისტთან კონსულტაციის შემდეგ ცხადია ბიზნეს გეგმა დანერგა. მასთან სტუმრად მისულ სამინისტროს წარმომადგენლებს ცხადია 30 000 სული ქათმის მოსაშენებლად და ფერმის გასამართავად ნახევარი მილიონი ლარი მოსთხოვა. თუმცა, მას განუმარტეს, რომ პირველ ეტაპზე მხოლოდ 180 000 ლარს მისცემდნენ, შემდეგ კი, თუ საჭირო გახდებოდა, დამატებით თანხებს მიიღებდა.

მართლაც, ეთერ ცხადიას 180 000 ლარი 7 წლით, 7 პროცენტიანი კრედიტით გამოეყო. პარალელურად, პრეზიდენტმა მას პირდაპირი მიყიდვის წესით 31 000 კვადრატული მეტრი არასასოფლო სამეურნეო დანიშნულების და 8 ჰექტარი სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების მიწა 6 000 ლარად გადასცა და პირობებიც დაუწესა. ეთერ ცხადიას დაევალა, 2009 წლის ბოლომდე ამ მიწაზე არანაკლებ 30 000 ფრინველზე გათვლილი ფერმის მოწყობა.

ეთერ ცხადიამ 180 000 ლარი ეტაპობრივად აითვისა – 12 000 ლარად სადისტრიბუციო მანქანა შეიძინა, 130 000 ლარამდე დაჯდა 1 200 კვადრატული მეტრის ფერმის მშენებლობა, 16 000 ლარი – ინკუბატორი. 15 000 ლარი ცხადიამ ფერმაში ელექტროგაყვანილობის მოწყობის მიზნით გადანიხა. ქათმების შესაძენად მას თანხა აღარ ეყო. ამ ეტაპზე ეთერ ცხადიამ ეკონომიკის სამინისტროსგან დაპირებული 200 000 ლარი მოითხოვა, თუმცა მათგან პასუხი ვეღარ მიიღო. დახმარების მოთხოვნით მან პრეზიდენტის ადმინისტრაციას, მთავრობას, ეკონომიკის სამინისტროს, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, პარლამენტს არაერთხელ მიმართა, თუმცა უშედეგოდ. ერთადერთ გამოსავლად პენსიონერმა პრეზიდენტთან შეხვედრა მიიჩნია. იმ პერიოდში, მიხეილ სააკაშვილი ზუგდიდის ერთ-ერთ უბანში ბუნებრივი აირის გაშვების პრეზენტაციას ესწრებოდა. მიხეილ სააკაშვილი იქვე შეკრებილ მოსახლეობასთან გავიდა და მათ გაესაუბრა. პრეზიდენტთან შეხვედრა სცადა ცხადიამაც.

„მოვიდნენ ბიჭები – ქალბატონო, პრე-

ზიდენტთან გინდათ შეხვედრა? ჰოდა, ჩვენ წაგიყვანთ ადმინისტრაციაში და შეგახვედრებთ პრეზიდენტსო. არავითარი ხელის შეხება, მე თვითონ ჩავჯექი მანქანაში და წავედი. წამიყვანეს და დამტოვეს სადღაც ტრასაზე „ბრადიაგასავით“. მომატყუეს. თვითონ ჩასხდნენ მანქანაში და წავიდნენ“, – იხსენებს პენსიონერი ეთერ ცხადია.

მისი თქმით, ასეთი შემთხვევა განმეორდა 2010 წლის 30 ნოემბერსაც, როდესაც სააკაშვილი ზუგდიდის აეროდრომს სტუმრობდა.

ორივე შემთხვევა ცხადიამ ზუგდიდის პროკურატურაში გაასაჩივრა. წერილი მან პირადად სამეგრელო-ზემო სვანეთის პროკურორს როლანდ ახალიას გაუგზავნა: „ძალიან შეურაცხყოფილი ვარ. მი თხრან, ვინ დაავალა გამტაცებლებს ასე მოქცევა. ეჭვები მაქვს, რომ ხელოვნურად მბლოკავენ და ეს მინდა გაირკვეს“. ეთერ ცხადია წერილში ეჭვს გამოთქვამს, რომ პრეზიდენტამდე მისვლაში ხელს მას რეგიონის გუბერნატორი ზაზა გოროზია პირადად უშლის ხელს.

„გუბერნატორს ვთხოვე, ბატონ პრეზიდენტს შემახვედრე ან ჩააყენე საქმის კურსში-თქო. მიპასუხა, ახლა რომ მოდიხარ, ფული რომ აიღე, მაშინ რატომ არ მოხვედიო. პრეზიდენტს რომ შეგახვედრო, მერე, მე რაო?!”

მის პრეტენზიებს აბსურდულს უწოდებს გუბერნატორი ზაზა გოროზია. „ეს არის ყველაზე დიდი სისულელე, რაც შეიძლება ადამიანმა თქვას. თუ ჩემმა რომელიმე თანამშრომელმა ხელი შეუშალა, მე გარწმუნებთ, რომ ის ადამიანი დაისჯება“, – აცხადებს გოროზია.

უკვე წელიწადზე მეტია, ცხადიას პროკურატურაში საჩივარი აქვს დანერილი, თუმცა, მისი გატაცების საქმე დღემდე არ გამოძიებულა.

ეთერ ცხადია დარწმუნებულია, რომ ადგილობრივი მთავრობის წევრები ცდილობენ, მისი კუთვნილი ქონება ჩაიგდონ ხელში. „2011 წლის მარტში მიწვეს კრედიტის გადახდის დაწყება, რასაც ვერ ვაკეთებ. მერე მოცვიფრება ყველა – აუქციონზე უნდა გაიტანონ ჩემი ფერმა და ესე უნდათ, რომ ჩაიგდონ იაფად“, – ამბობს ცხადია.

მეფრინველეობის ფერმა დღემდე ცარიელია, რადგან ქათმების ყიდვა უსახსრობის გამო ეთერ ცხადიამ ვერ შეძლო. სესხის გადახდის დროც დადგა – ცხადიამ მუნიციპალური ფონდიდან გაფრთხილება უკვე მიიღო.

„მიუხედავად იმისა, რომ ათვისებული აქვს მთლიანი თანხა (180 000 ლარი), აშენებულია ფერმა, ელექტროგაყვანილობით, ფერმა მაინც არ ამოქმედებულა, რადგან არ შექმნილა ქათმები. აღნიშნულ სიტუაციაში, სესხის დაფარვის გრაფიკის სამჯერ ზედიზედ დარღვევისას, ფონდი ვადამდე შეწყვეტს ხელშეკრულებას და სრულად მოითხოვს ბენეფიციარის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების დაუყოვნებლივ შესრულებას, თუნდაც იძულებითი გზით“, – ნათქვამია ფონდის მიერ გაგზავნილ წერილში.

ცხადიამ გაფრთხილება მიიღო ეკონომიკის სამინისტროსგანაც. სამინისტრო ცხადიასთან გაფორმებული ხელშეკრულების მოშლას და პრეზიდენტის ბრძანებულებით გადაცემული მიწების და მასზე აშენებული ფერმის სახელმწიფო საკუთრებაში დაბრუნებისთვის საჭირო ლონისძიებების განხორციელებას ითხოვს.

„84 წლის დედაბერმა ამდენი ვიპრობე, ამდენი გავაკეთე და ახლა ეს სხვამ უნდა ჩაიგდოს ხელში. ცოცხალი თავით არ დავანებებ ამას,“ – ამბობს ეთერ ცხადია. თუმცა, მას საკუთარი ფერმის შენარჩუნების შანსი აღარ აქვს – თანხას, რომლითაც ცხადიას ფერმის ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტი – ქათმები უნდა შეიძინა, მას სახელმწიფო აღარ აძლევს. „იაფი კრედიტის“ პირველი ტრანში კი ათვისებულია. მის დაბრუნებას ეთერ ცხადია ფერმის ამუშავების შედეგად მიღებული მოგებით გეგმავდა. ახლა მას არანაირი შემოსავალი არ აქვს, შესაბამისად, პრეზიდენტისგან ნაყიდი მიწის და ზედ აშენებული ფერმის სახელმწიფოსთვის დაბრუნება მოუწევს.

საფიქრო ძარხანა სარქვარად

2008 წელს სახელმწიფომ დიზაინერ თათა ვარდანაშვილს საფიქრო ქარხნის მშენებლობისთვის 1 მილიონ 350 ათას ლარიანი კრედიტი 7 წლით 9%-ში გამოეყო. პარალელურად, პროფესიული სასწავლებლის ჩამოყალიბებისთვის ვარდანაშვილს

სახელმწიფომ თბილისში „წულადის №22“-ში მდებარე 2 771 კვადრატული მეტრი შენობა-ნაგებობები სიმბოლურ ფასად - 1000 ლარად გადასცა. ერთ წელში „წულადის 22“-ში პროფესიული სასწავლებელიც გაიხსნა და საფეიქრო საწარმოც. სასწავლებელში დღეს 103 მოსწავლე სწავლობს, საწარმო კი სრული დატვირთვით მუშაობს და ძირითადად თავდაცვის სამინისტროს დაკვეთებს ასრულებს - აქ ჯარისკაცებისთვის ფეხსაცმელი იკერება. ობიექტი საქართველოს პრეზიდენტმა გახსნა და იაფი კრედიტის ერთ-ერთ წარმატებულ პროექტად შეაფასა:

„მიზეზი, რატომაც მიიღეს იაფი სესხი, არის ის, რომ თუ საქართველოში ეს დარგი აღორძინდება, მარტო ხალხი კი არ დაასაქმდება, არამედ შეიქმნება ტრადიცია. ასეთ ხალხს სჭირდება დახმარება“.

მიუხედავად იმისა, რომ საწარმო მომგებიანი იყო, 2010 წლის 31 აგვისტოდან საწარმოს 100%-იანი წილის მფლობელი, ვარდანაშვილის ნაცვლად, სახელმწიფო გახდა. ნასყიდობის ხელშეკრულებაში ვკითხულობთ, რომ თათა ვარდანაშვილმა მთელი თავისი ქონება სახელმწიფოს აჩუქა. ყოფილი მესაკუთრე ამბობს, რომ მისი ქონება დაახლოებით 10 მილიონ ლარს შეადგენდა და წილის დათმობის შესახებ შეთავაზება სახელმწიფოსგან მიიღო.

„მე დავკარგე ძალიან დიდი შემოსავალი, მაგრამ მეამაყება და მეიძულება ის, რომ სახელმწიფომ შეიძლება ეს ყველაფერი თავის სასარგებლოდ გამოიყენოს. მაგაზე დიდი ბედნიერება რა უნდა არსებობდეს, რომ ჩამოაყალიბო ფაბრიკა სახელმწიფოს ხელშეწყობით, მიიღო სახელმწიფოსთვის სასარგებლო პროდუქტი და სახელმწიფოსვე მოახმარო. ვერ წარმომიდგენია, სხვა უკეთესი რა უნდა არსებობდეს,“ - ამბობს ვარდანაშვილი ტელეკამერის წინ.

თუმცა, ინტერვიუს შემდეგ ვარდანაშვილი აღიარებს: „შეიძლება გულის სიღრმეში ღამე ვტირივარ. ამხელა რაღაცის პატრონი ვიყავი და ამის დათმობა მარტივი არ იყო, მაგრამ თუ ესე მოხდა, ესე იგი, ასეთია ღვთის ნება.“

დღეს ვარდანაშვილი „იაფი კრედიტით“ და საკუთარი შრომით შექმნილ საწარმოში წილს აღარ ფლობს. მას აქ დირექტორის თანამდებობა უკავია.

სარეკონსტრუქციო რეაბილიტაცია
2006 წლის ბოლოს ქუთაისის ისტორიული ნაწილის რეაბილიტაცია დაიწყო. ერთ წელში 38 სახლის და 3 ქუჩის რეკონსტრუქცია განხორციელდა, რაც 30 მილიონი ლარი დაჯდა. ძველ უბანში ერთსართულიანი მალაზია ჰქონდა ქუთაისელ ავთანდილ ხორგუაშვილს. რეაბილიტაციის პროექტით კი აქ რამდენიმესართულიანი სასტუმროს განთავსება დაიგეგმა. ამასთან დაკავშირებით ხორგუაშვილი ქუთაისის ადმინისტრაციაში დაიბარეს.

„გამომიძახეს მაშინდელმა ხელმძღვანე-

„მე დავკარგე ძალიან დიდი შემოსავალი, მაგრამ მეამაყება და მეიძულება ის, რომ სახელმწიფომ შეიძლება ეს ყველაფერი თავის სასარგებლოდ გამოიყენოს. მაგაზე დიდი ბედნიერება რა უნდა არსებობდეს“.

ლობამ - გუბერნატორმა ჩოგოვადემ - და მითხრეს, თქვენი შენობა არ შეესაბამება გარემოს, უნდა გადაკეთდეს და თქვენ რისი საშუალება გაქვთო. მე ვუთხარი, რომ გადაკეთების საშუალება არ მქონდა, ძლივს დავფარე ბანკის ვალი, რითაც ეს მალაზია 2004 წელს სახელმწიფოსგან შევიძინე“, - ისვენებს ხორგუაშვილი ამის შემდეგ ხორგუაშვილმა ადგილო-

ბრივი ხელისუფლებისგან ახალი შეთავაზება მიიღო. შეთავაზების მიხედვით, მას მალაზია ან იმავე ფასად უნდა დაეთმო, რა ფასადაც 2004 წელს შეიძინა, ან „იაფი კრედიტის“ პროგრამაში უნდა მიეღო მონაწილეობა და საკუთარი შენობის რეკონსტრუქციისთვის სახელმწიფოსგან სესხი აეღო. ხორგუაშვილმა „იაფი კრედიტის“ პროგრამაში მონაწილეობა არჩია, ბიზნეს გეგმა დაწერა და ეკონომიკის სამინისტროში წარადგინა. პროექტის მიხედვით, 2 100 000 ლარის სესხის გამოყოფის შემთხვევაში, ხორგუაშვილი ხუთსართულიანი, 34 ნომერზე გათვლილი სასტუმროს აშენებას გეგმავდა. ამოქმედების შემდეგ სასტუმრო 22 ადამიანს დასაქმებდა. ხორგუაშვილი ამბობს, რომ პროექტის წარდგენის შემდეგ გუბერნატორმა ჩოგოვადემ კვლავ დაურეკა და უთხრა, რომ მასთან შეხვედრა ერთ თანამდებობის პირს სურდა.

„შემხვდა ეს პიროვნება და მეუბნება, შენ მოგეცემა 800 000 ლარი. დაიწყე შენელობა და შემდეგ ვნახოთო. მე წარდგენილი სულ სხვა თანხაზე მქონდა, მაგრამ მაინც დავთანხმდი. მთავრობის წარმომადგენელი იყო, რა უნდა მექნა?“ - ამბობს ხორგუაშვილი.

ხორგუაშვილის თქმით, მთავრობის ამ წარმომადგენელმა მას ის სამშენებლო კომპანიაც შეურჩია, რომელსაც სასტუმრო უნდა აეშენებინა. ეს ის კომპანია იყო, რომელიც იმ პერიოდში ქუთაისის ძველი უბნის რეაბილიტაციას ახორციელებდა - სამშენებლო კომპანია „თბილისი“.

ხორგუაშვილი ამბობს, რომ ოფიციალურად მართლაც 800 000 ლარი გამოუყვეს, თუმცა ანგარიშზე მხოლოდ 700 000 ლარი დაერიცხა. ამას გარდა, ხორგუაშვილს მალაზიის მახლობლად კაფე-ბარიც ჰქონდა, რომელიც „ბანკ რესპუბლიკაში“ 100 000 ლარის სანაცვლოდ იპოთეკით იყო დატვირთული. სახელმწიფომ მას შესთავაზა, გადარიცხული თანხიდან გაესტუმრებინა ბანკის ვალი და კაფე-ბარი კი იაფი კრედიტის სანაცვლოდ გირაოში ჩაედო. ასეც მოხდა - სახელმწიფომ 700 000 ლარში ბარიც და მალაზიაც გირაოთი დატვირთა, 100 000 ლარი ხორგუაშვილმა „ბანკ რესპუბლიკას“ გადაურიცხა. დარჩე-

ნული 600 000 ლარი კი მითითებისამებრ სამშენებლო კომპანია „თბილისის“ შვილობილ კომპანია „იმერეთმშენს“ გადაურიცხა და მშენებლობაც დაიწყო.

„თავიდანვე შევატყვე, რომ მშენებლობა უკულმა მიდიოდა, არავითარ სტანდარტებს არ ექვემდებარებოდა. დაიწყო ნინა მხარის ამოშენება, მერე მისი მოპირკეთება, კარ-ფანჯრების ჩასმა, როცა უკან არაფერი არ კეთდებოდა. ეს გავაპროტესტე, რაზეც მითხრეს, ესეა საჭირო და ესე უნდა გაკეთდესო. ბოლოს ჩაბარდა ქვეყნის ხელმძღვანელობას შენობა, რომელსაც მთელი დასავლეთ საქართველო ეძახის პოტიომკინის სახლს“, - ამბობს ხორგუაშვილი

გარდა იმისა, რომ სამშენებლო კომპანიამ სასტუმროს შენობის ნაცვლად მხოლოდ მისი ნინა კედელი ააშენა და გაარემონტა, ხორგუაშვილს ამ კომპანიის მიერ თანხების ხარჯვის მიზნობრიობაშიც შეეპარა ეჭვი და ექსპერტიზის ჩატარება გადაწყვიტა. ამისთვის მან კომპანია „დაგი“ დაიქირავა. კომპანიის დასკვნაში წერია, რომ სამშენებლო კომპანია ხორგუაშვილს ზედმეტ თანხებს თხოვდა, სულ ზედმეტად მოთხოვნილმა თანხამ 54 000 ლარი შეადგინა.

სანამ ხორგუაშვილი კომპანია „თბილისთან“ ხარჯების მიზნობრიობას არკვევდა, თანამდებობიდან გადააყენეს მიხეილ ჩოგოვაძე. სამშენებლო კომპანია „თბილისი“ გაკოტრდა, მისი ხელმძღვანელები კი დაიჭირეს.

„როგორ წარმოვიდგენდი, რომ სამშენებლო კომპანია ამას ჩაიდენდა. ეს კომპანია იყო ასოცირებული სახელმწიფოსთან, ამიტომაც ვენდობოდი. სახელმწიფომ მირჩია, მირჩია კი არა, მითხრეს, იმათ უნდა გააკეთონო“, - ამბობს ხორგუაშვილი.

დღეს ხორგუაშვილი ფლობს ერთ მოპირკეთებულ კედელს და დაგირავებული აქვს მთელი ქონება. იმის გამო, რომ შენობა დაუსრულებელია, სასტუმრო ვერ ამუშავა. შესაბამისად, „იაფი კრედიტის“ პროგრამით აღებულ სესხს ვერ იხდის და სახელმწიფოსთან პრობლემები აქვს. უახლოეს პერიოდში თუ სესხს არ დაფარავს, ხორგუაშვილს მის სახელზე არსებული ფართი და კაფე-ბარი ჩამოერთმევა და აუქციონზე გაიყიდება.

***

იმის გამო, რომ იაფი სესხი სახელმწიფომ მენარმეებს 2008 წლის აგვისტომდე გამოუყო, მათ უმრავლესობას სესხის გადახდის პრობლემა შეექმნა - რუსეთ-საქართველოს ომმა ბიზნეს გარემო მნიშვნელოვნად დააზიანა.

„ომის შემდგომ მკვეთრად შეიცვალა მდგომარეობა და ამიტომ ჩვენს ბიზნეს გეგმებში ჩადებული პარამეტრები აღმოჩნდა ზედმეტად ოპტიმისტური“, - ამბობს ხორგუაშვილის მწარმოებელი კომპანია „მესხეთი პროდაქტის“ ხელმძღვანელი გიორგი გოდერძიშვილი.

პროგრამის მიხედვით, მენარმეებს სესხი 5-7 წლიანი ვადით, 7-9%-ში გამოეყოთ. სესხის გადახდა 2009 წლიდან უნდა დაწყებულიყო, თუმცა აგვისტოს ომის გამო ეს პროცესი ერთი წლით გადავადდა. ორწლიან საშეღვათო პერიოდში დარიცხული პროცენტები მენარმეებს დარჩენილ წლებში გადაუნაწილდათ და ახალი გრაფიკი შედგა. კორექტირებული გრაფიკით, 2010 წლიდან ყოველწლიურად საკრედიტო განაკვეთმა 30%-ს გადააჭარბა. ამიტომ გოდერძიშვილმა და 20-მდე ბიზნესმენმა, რომლებიც უკვე გაძვირებული „იაფი კრედიტით“ სარგებლობდნენ, დახმარებისთვის პრემიერ-მინისტრ ნიკოლოზ გილაურს წერილით მიმართეს:

„ბატონო ნიკოლოზ! მოგმართავთ სახელმწიფო პროგრამა „იაფი კრედიტის“ ფარგლებში გაცემული სესხების ბენეფიციარების ნაწილის სახელით. აქ წარმოდგენილი ყველა სანარმო ფუნქციონირებს და უშვებს შესაბამის პროდუქციას, თუმცა კრედიტის დაფარვის არსებული გრაფიკებით გადახდის შემთხვევაში 2-3 თვის შემდეგ ჩვენი უმრავლესობა დარჩება ისედაც მწირი საბრუნავი თანხების გარეშე, რაც გამოიწვევს მუშაობის შეფერხებას. საფრთხის ნინაშე დადგება კრედიტის დაფარვის შემდგომი გრაფიკი. უმრავლესი ბენეფიციარის ნინაშე დადგება საკრედიტო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული სანქციების ამოქმედების საკითხი.“

მენარმეებმა მთავრობას პრობლემის მოსაგვარებლად ინიციატივებიც შესთავაზეს.

„ვითხოვდით ვადის გაგრძელებას - კრედიტის გადახდის 10 წლიან გრაფი-

კს“, ამბობს გოდერძიშვილი. მთავრობამ მენარმეების თხოვნა არ დააკმაყოფილა.

„იაფი კრედიტის“ პროგრამის მნიშვნელოვან ნაკლად მენარმეები იმასაც მიიჩნევენ, რომ მასში მონაწილე პროექტების შერჩევა ეკონომიკის სამინისტროში შექმნილ უწყებათაშორის კომისიას დაევალა. კომისიის შემადგენლობაში მუნიციპალური განვითარების ფონდის, პრეზიდენტის ადმინისტრაციის, ეკონომიკისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროების წარმომადგენლები შედიოდნენ. მათ მიერ შერჩეული პროექტები კი მთავრობის სხდომაზე მტკიცდებოდა. ექსპერტების აზრით, ხელისუფლების უმთავრესი შეცდომა ის იყო, რომ პროექტების შერჩევა და სესხის გაცემა სახელმწიფო მოხელეებს მიანდო და არა ბანკებს.

„ბანკებს უკეთ შეუძლიათ კონკრეტული კომპანიის, ინდივიდუალური მენარმის შესაძლებლობების, გადახდისუნარიანობის, მათი ბიზნეს გეგმების და მოსალოდნელი რისკების შეფასება. ამიტომ, უმჯობესი იყო, პროექტები ბანკებს შეერჩიათ და არა სამინისტროს. სამინისტროს თანამშრომლების დიდ ნაწილს ბიზნესთან შეხება არასდროს ჰქონია“, - ამბობს ეკონომიკის ექსპერტი დავით ნარმანი.

პროგრამის კიდევ ერთი ნაკლი ის იყო, რომ მცირე მენარმეების დასახმარებელ პროექტში ისეთი კომპანიები მოხვდნენ, რომლებისთვისაც სესხის ხელმისაწვდომობა პრობლემა არ იყო. მაგალითად, კომპანია „გეოპლანტს“ სახელმწიფოსგან 1 250 000 ლარი იაფი სესხი გამოეყო. კომპანიის პარტნიორებს შორის არიან მამუკა ხაზარაძე და ბადრი ჯაფარიძე - „თი ბი სი ბანკის“ დამფუძნებლები.

„იაფი კრედიტის“ პროგრამით 2008 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 62,4 მილიონი ლარი გამოიყო და 117 პროექტი დაფინანსდა, 2009 წელს 2,5 მილიონი ლარი გაიცა 17 პროექტისთვის. 2010 წლიდან კი პროგრამა შეწყდა.

სტატია დაფინანსებულია „ევროკომისიის“, „ლია საზოგადოება - საქართველოს“ და „ევრაზიის თანამშრომლობის ფონდის“ მიერ.

კერძო სასტუმროები

დაბებვის ნახეხნახიანი ფოხმა

კერძო საოჯახო სასტუმროების მფლობელები აჭარაში ახალ საზღვაო სეზონს სიფრთხილით ხვდებიან.

სოფო ჟღენტი, ბათუმი

წელს აჭარის რეგიონში ხელისუფლება მილიონნახევარ ტურისტს ელის. სტუმრების ამ უპრეცედენტოდ დიდი რაოდენობის მისაღებად, ტურიზმის ადგილობრივ დეპარტამენტთან ერთად, ემზადებიან ის აჭარლებიც, რომელთაც მცირე საოჯახო ტიპის სასტუმროები აქვთ.

ტრადიციულად, დამსვენებელთათვის მისაღები ფასის გამო, ტურისტების დიდ ნაწილს სწორედ საოჯახო ტიპის სასტუმროები მასპინძლობენ. წელსაც, აჭარის ტურიზმის დეპარტამენტის გათვლით, სწორედ ამ სეგმენტზე გა-

დანანილდება შავი ზღვის სანაპიროზე დასასვენებლად ჩასული ტურისტების უმრავლესობა. შარშანდელი მონაცემების გათვალისწინებით, საოჯახო სასტუმროებში 43 ათასამდე ადამიანის დაბინავებაა შესაძლებელი.

თუმცა, მეტი დამსვენებელი ამ სასტუმროს მფლობელთათვის სულაც არ ნიშნავს მოგების უპირობოდ გაზრდას. უფრო პირიქით, ახალ სეზონს მათი ნაწილი სიფრთხილით ელოდება. მიზეზი საგადასახადო კოდექსში შეტანილი ცვლილებებია, რომელთა მიხედვითაც იცვლება საოჯახო ტიპის სასტუმროს

მეპატრონეთა დაბეგვის წესი.

ცვლილებების თანახმად, აჭარის შემოსავლების სამსახური სასტუმროების მეპატრონეებს გადასახადის გადახდის ალტერნატიულ გზას შესთავაზებს – კერძო საოჯახო სასტუმროების მფლობელებს შეეძლება, გადასახადი გაქირავებული ფართის მიხედვით გადაიხადონ – 1 კვადრატულ მეტრზე 10 ლარი. თუმცა, როგორც ხელისუფლების წარმომადგენლები ამბობენ, კვლავაც ძალაში დარჩება გადახდის ძველი წესიც, რომლის მიხედვითაც შარშან ინდ. მენარმედ დარეგისტრირებულმა 243

სასტუმროს მეპატრონემ ბიუჯეტში სეზონის ბოლოს მიღებული შემოსავლის 25 პროცენტი გადაარიცხა.

საგადასახადო კოდექსში ცვლილება კიდევ ერთ საგულისხმო დეტალს შეიცავს – ადგილობრივი თვითმმართველობა უფლებამოსილია, მიმართოს საქართველოს მთავრობას და ფიქსირებული 10-ლარიანი გადასახადი შეამციროს ან გაზარდოს.

თამაზ ჯინჭარაძეს საოჯახო ტიპის სასტუმრო ქობულეთში აქვს. მისი სახლის გასაქირავებელი ფართი 400 კვ/მეტრს შეადგენს. ამბობს, რომ ახალი ტიპის გადასახადი მისთვის წამგებიანი იქნება.

„ჩემი ფართის მიხედვით თუ დავიანგარიშებთ, სეზონზე, ბეგარის სახით, 4 000 ლარის გადახდა მიწევს. ეს ძალიან დიდი თანხაა ჩემთვის, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ გაძვირდა წყლისა და ელექტროენერჯის გადასახადი, გაზის საფასურიც, თან მე ახლაც ვიხდი სასტუმროს გაფართოების მიზნით 2008 წელს ბანკიდან გამოტანილ სესხს. ამ ყველაფერს ახლა დამსვენებელთა მომსახურების ხარჯებიც დაამატეთ და გამოვა, რომ, პრაქტიკულად, ჩემს ბიზნესს აზრი ეკარგება. გამოდის, შეცდომა იყო, როცა თავის დროზე სასტუმროს გაფართოება მოვიწოდებდი, ძველი სახლი რომ დამეტოვებინა, ახლა ხომ უფრო ნაკლებს გადავიხდიდი“, – ამბობს თამაზ ჯინჭარაძე.

თამაზ ჯინჭარაძის მსგავსად, 400 კვადრატული მეტრის ფართის მქონე სახლები, დამსვენებლებზე გაქირავების იმედით, აჭარაში ბევრს აქვს. რაოდენობრივად ყველაზე მეტი საოჯახო ტიპის სასტუმრო კვარიათში, ქობულეთსა და გონიოშია. ამ სახლების დიდი ნაწილი კი 3-სართულიანია და მათი ფართიც 300-დან 500 მ²-მდე მერყეობს. ამიტომ შედარებით მოზრდილი კერძო საოჯახო სასტუმროების მფლობელები საკანონმდებლო ცვლილებაში, პირველ რიგში, რისკს ხედავენ.

„ვთქვათ, გადავწყვიტე, ჩემი სახლის კვადრატულობის მიხედვით წინასწარ გადავიხადო თანხა. მერე რა გარანტია

მაქვს, რომ სასტუმროს ნომრებს მაქსიმალურად დავტვირთავ და სეზონზე იმაზე მეტი მოგება დამრჩება, ვიდრე ბეგარის სახით გადავიხადე? თან ყველამ ხომ კარგად იცის, როგორი არასტაბილური ამინდია აჭარაში, ამიტომ წინასწარ ვერასდროს გათვლი, მომგებიანი სეზონი გექნება თუ არა“, – ამბობს კვარიათელი თემურ ცერცვაძე, რომელიც საკუთარ სახლში გახსნილ საოჯახო სასტუმროს უძღვება.

გადასახადის ახალი ფორმა შესაძლოა, უფრო მისაღები აღმოჩნდეს იმ ადამიანებისთვის, რომლებიც კორპუსებში ცხოვრობენ და ბინებს აქირავებენ.

მაგალითად, ბათუმში მხოლოდ რამდენიმე საოჯახო ტიპის სასტუმროა რეგისტრირებული. ქალაქში, ძირითადად, კერძო ბინები ქირავდება, რომელთა მეპატრონეებიც ხშირად გადაამხდელებად რეგისტრირებულები არ არიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ მაგალითად, შარშან ბევრ მათგანს არც სეზონური მოგების 25 პროცენტი გადაუხდია. წელს კი, იციან, რომ გადასახადის თავიდან აცილებას ვეღარ შეძლებენ.

ბათუმელი ცისანა ლლონტი ზაფხულის სეზონზე თავის ბინას აქირავებს ხოლმე. ინდემწარმედ შარშან არც ის დარეგისტრირებულა, მაგრამ წელს აპირებს, ეს საკითხი მოაგვაროს. „ამბობენ, საგადასახადო უწყება კონტროლს ამკაცრებს და მისი თანამშრომლები ახლა ყველგან იქნებიანო. დაჯარიმებას, რა თქმა უნდა, მირჩენია დავრეგისტრირდე“. მისი ბინა სულ 50 კვადრატული მეტრი ფართისაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მისთვის გადასახადის ალტერნატიული ფორმა უფრო ხელსაყრელი იქნება: „თუ მოვახერხებ და ამ 50 კვადრატს მთელი სეზონი ვაქირავებ, მირჩენია 500 ლარი გადავიხადო, ვიდრე მთელი შემოსავლის 25 პროცენტი. მართალია, პატარა ფართია და ერთდროულად ბევრ დამსვენებელს ვერ ვატევ, მაგრამ რალაც მაინც დამრჩება. მგონი, ეს კვადრატულობით გადასახდელი ბეგარა ჩემნაირი გამქირავებლებისთვის უფროა – ვისაც მცირე ფართი აქვს“.

■ ბათუმში, ძირითადად, კერძო ბინები ქირავდება, რომელთა მეპატრონეებიც ხშირად გადაამხდელებად რეგისტრირებულები არ არიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ შარშან ბევრს არც მოგების 25 პროცენტი გადაუხდია. წელს კი, იციან, რომ გადასახადის თავიდან აცილებას ვეღარ შეძლებენ.

აჭარის სანაპირო ზოლი

ზეზუდუდი შისაქლუბლობუბი

მუხთუვის მონმობუ მხოლოდ "ნოქმუდუხუბს"

თუ თქვენი „დუდუგნოზიუ“ „შეზლუდუდი შესუდლებლობეების მქონე“, მუშინ ავტომობილის მართვის მონმობის ასუდებუდ ექიმებთან დუ სუხელმწიფოსთან ბრძოლუ მოგინვეთ.

მარუკუ ქონიუშვილი

„გუცვემთ ფორმუ №100“-ს; „ფსიქო – მართვის მონმობისთვის“; „ჯუანმრთელოზის ცნობუ. გვეუეს ექიმი-სუვეციულისტები“ – ქულექის მთუვარი ფსიქიუატრიუდი კლინიკის კედლებუ აბრებითუ დუ გუცხუდებუბითუ აჭრელებუდი.

36 წლის მუშუკუ ტერტერუშვილი ერთ-ერთ ასეთ ნარწერუს მიჰყვებუ დუ კაბინეტიდუნი გუმოსულ შუუხნის მუშუკუც თუვის დუქნევით, უსიტყვიდ ესუდმებუ.

- რუ გნებუვთ?
- მართვის მონმობის ალებუ გვინდუ, აი, ამ ბუტონისთვის, – ჰუსუხოზს მუშუკუც მუშუკუს თარჯიმუნი.

პროფესიით მწწწებულ მუშუკუს ოთხი შვილი ჰყუეს. ის სწენუდუქვეითეუდი დუ სუსუბროდ უესტიკულაციის ენას იყენებს, კერძო შეკვეთებზე მუშობს დუ ოჯუსუსუც ასე არწენს. ქულექი გუდუსუდგოლებუდ მუწუქუნი დულიუნი სჭირდებუ. ამიტომ უკვე 1 წელი, მართვის მონმობის ალებუს ამოდ ცდილობს. ბვერი ინსტუნიციუ მოიარუ, ახლუ

ბედს ფსიქიუატრიულ კლინიკუმი ცდის.

იქ კი, სიტყვუ „ყრუს“ ხსენებუზე, კლინიკის თუნიამშრომელი იბუბუბუ დუ აღელებუბული დუ ოდნუვ ხმუდლლუ იწყებს ასწნუს:

- თუ ჯუანმრთელი არუ ადუმიუნი, „სუვე-რუზრეწენიუ“ სუჭირო, მუგუს კიდევ ისინი [ჯუანდუცვის სუმიწისტრო] გუსცვემენ“.

- დუ ექიმი გუვთ, რომ მუშუკუს უნარები შეამონმთ? იქნებ, სწენის დეფექტის მიუხედავუდ, მუს მუნიც შეუძლიუ, ჩვეულებრივ მართოს მუწუქუნი? – ეპუსუხებუ მუშუკუცს „თარჯიმუნი“.

- არუ, ბუტონო! ჩვენი ექიმი ავუდ გუხდუ დუ არ არის. თუნიც, ჩვენ მარტო ისეთებს ვუძლევთ მონმობუს, ვინც ნორმულურიუ.

- რუს ნიშნუს ნორმულური?

- როგორ თუ რუს ნიშნუს, – ხმუს უწევს მუშუკუცი, – ნორმულურიუ ის, ვინც ლუბუბუკობს დუ ესმის. აბუ, თუ „შიზოფრენიკიუ“, სულით ავუდმყოფი, აწ ფენი აკლიუ, ხელი აკლიუ, თვულებუ აკლიუ, რო-

გორ მივცე ცნობუ? – გულწრფელუდ გუოცებულიუ კლინიკის ნარმოდგენელი.

ცნობის გუცვემთ მუშუკუცმუ ზუსტუდ არ იცის, რომელი კუნიონი უკრძალავს მუს, სწენდუქვეითეუდისთვის მართვის მონმობის მიცვემუს, მუგრამ იცის, რომ ოფიციუდური ბრძენებუმი, რითუც მისი უწყებუ ხელმძღვანელობს, ასეთი კუტეგორიუ არ შედის.

„ბუნებრივუ, რომ სწენის დუქვეითებუ – ეს შეზლუდუდი შესუდლებლობუ, რომელიც პრობლემუდ იქცევე მექუნიკური ტრუნისპორტის მართვისუს, რუდგუნი მძლოლს მუწუქუნი სუმართუვუდ ნუდვილუდ სჭირდებუ სწენუ დუ არუფერიუ ამუში არუ-არგუშენტირეუბული“, – აცხუდებს „ლიბერუდლთუნი“ სუბუბრუმი ეკუ ჰუუტუშვილიც – ჯუანმრთელობის დუცვის დეპუტუტემენტის რეგულირების სუმმართელოლს უფროსი.

თუმცუ, ამ მოსუზრების სისწორე უკვე წლებიუ, ეჭვექვემ დუყენეს შტუტებუსუ დუ ევეროკუგუბირის ქვეყნებუმი დუ ახლუ იქ სწე-

ფოტო: ვანო ჯორჯიანი

ნადაქვეითებულ და ყრუ მოქალაქეებზე ავტომობილის მართვის მოწოდებას ჩვეულებრივ გასცემენ. აზიის ზოგიერთ ქვეყანაში, აფრიკაში და ასევე, საქართველოში, ყრუებს მანქანის მართვა კანონით დღემდე ეკრძალებათ.

ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, ადამიანს არ აქვს უფლება, მართოს ავტომობილი, თუ ჩვეულებრივ საუბარს ვერ აღიქვამს არანაკლებ 3 მეტრის დისტანციაზე, ხოლო ჩურჩულს არანაკლებ 1 მეტრზე ორივე ან ერთი ყურით.

მამუკა კი ამტკიცებს, რომ სმენის დეფექტი მას მანქანის მართვაში ხელს არ უშლის. „ჩემნაირი ადამიანები ძალიან ყურადღებით ვართ საჭესთან, სულ სარკეებში ვიყურებით და ყველაფერს ვაკონტროლებთ. ძალიან ფრთხილად დამყავს“, – ჟესტებით გვიხსნის მამუკა და იხსენებს, რომ მანქანის მართვა რამდენიმე წლის წინ, საზღვარგარეთ ისწავლა, სადაც ავტომობილების მომსახურების ცენტრში

მუშაობდა. თბილისში კი მოწოდების აღებას ვერ ახერხებს, ამიტომ ქალაქში ველოსიპედით, ან მცირეძრავიანი მოტოციკლით დადის, რასაც საგანგებო ნებართვა არ სჭირდება.

სახალხო დამცველის აპარატი მუშაობს იმ საკანონმდებლო ხარვეზის გამოსწორებაზე, რაც მამუკასნაირ ადამიანებს ქალაქში გადაადგილებას ურთულებს. მათ მიერ გამოქვეყნებულ 2010 წლის ანგარიშში მართვის მოწოდების პრობლემას საგანგებო ქვეთავი ეძღვნება. თუმცა, ძირეული ცვლილების მიღწევას ადამიანის უფლებათა დამცველები ჯერჯერობით ვერ ახერხებენ, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ხელი აქვს მოწერილი ევროკავშირის კონვენციაზე შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანების შესახებ. არსებობს ყრუთა მსოფლიო ფედერაციის 2009 წელს გამოქვეყნებული საგანგებო რეკომენდაციაც. ამ დოკუმენტით ფედერაცია მოითხოვს, სახელმწიფო კანონმდე-

ბლობასა და დირექტივებში არ ფიქსირდებოდეს დისკრიმინაცია ყრუ ადამიანების მიმართ. დოკუმენტში წერია:

„არ არსებობს არანაირი მტკიცებულება, რომ ყრუ მძღოლები უფრო მეტ ავტოსაგზაო კატასტროფას იწვევენ, ან უფრო სარისკონი არიან გზაზე, ვიდრე ნორმალური სმენის მქონე ადამიანები. ფინეთსა და სხვა ქვეყნებში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, დგინდება, რომ ყრუ ადამიანების მიერ ჩადენილი ავარიების რიცხვი უფრო ნაკლებია, ვიდრე – სხვა მძღოლების“.

იმავეს ამტკიცებენ ამერიკელი ექსპერტებიც, რის საფუძველზეც, ვაშინგტონის მართვის ლიცენზიების დეპარტამენტის მიერ შედგენილ მძღოლის სახელმძღვანელოში წერია: „სმენის პრობლემის მქონე, ანდა ყრუ მძღოლებს, შეუძლიათ, საჭესთან უსაფრთხონი იყვნენ. ისინი სწავლობენ, საჭესთან ჯდომისას მაქსიმალურად გამოიყენონ მხედველობა და სხვებზე მეტად კონცენტრირებულნიც არიან. სმენადაქვეითებული ადამიანების მართვის შესაძლებლობები ისევე კარგია, როგორც სრულფასოვანი სმენის მქონე მძღოლებისა“.

საქართველოში კი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანები ამტკიცებენ, რომ საკანონმდებლო ხარვეზებთან ერთად, მათთვის დიდი პრობლემაა საზოგადოებაში ფესვგადგმული სტერეოტიპები და სამედიცინო პერსონალის წინასწარ განწყობები.

სწორედ მსგავსი დამოკიდებულების მსხვერპლი გახდა ნიკა დონჯაშვილი, რომელსაც ოთხივე სახსრის პარა-პარეზი აქვს. მისი ეს დიაგნოზი საკმარისი აღმოჩნდა პოლიკლინიკის ექიმისთვის, რომ ნიკასთვის ფორმა-100-ის გაცემაზე უარი ეთქვა. ექიმმა ნიკა ფსიქიატრიულ კლინიკაში გადაამისამართა. ჯანმრთელობის ცნობის გაცემაზე უარის თქმამდე პაციენტის უნარების შემოწმება არც იქ მიიჩნიეს საჭიროდ. ბოლოს დონჯაშვილმა ბედი ქალაქის ერთ-ერთ კლინიკაში სცადა. იქაური ექიმი კი ისე მოიქცა, როგორც მისი წინამორბედი ორივე მედიკოსი უნდა მოქცეულიყო – ნიკას ჯერ გამოკვლევა ჩაუტარა, მისი შესაძლებლობები შეამოწმა და ჯანმრთელობის ცნობა საგანგებო დანართით გასცა: „ესაჭიროება სპეციალიზი-

რებული მანქანა“.

„შენ – ექიმი – რატომ მიზღუდავ უფლებას, რომ გამოცდაზე გავიდე, იქნებ ვახერხებ მანქანის მართვას?! შენი მოვალეობაა, მხოლოდ გამოკვლევები ჩამიტარო და მომცე ცნობა, რომ მესაჭიროება, ვთქვათ, ხელზე ადაპტირებული მანქანა. გამიშვი გამოცდამდე, თუ ჩავაბარე, ესე იგი, შემძლება მართვა და თუ ჩავიჭერი, მაშინ ამასაც გავიგებ“, – ამბობს ნიკა, რომელმაც გამოცდა მართლაც წარმატებით ჩააბარა და დღეს, გულისხმიერი ექიმის წყალობით, არაადაპტირებულ, ავტომატური კოლოფის მქონე მანქანას მართავს. „არადა, წარმოიდგინე, მოქმედი კანონის მიხედვით, მეც კი, რომელსაც ჩვეულებრივად დამყავს გადაუკეთებელი მანქანა, არ მაქვს უფლება, ავილო მართვის მოწმობა“, – დასძენს ნიკა.

შტატებში იმ პროცედურათა რიგი, რომელსაც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანები მართვის მოწმობის მისაღებად გადიან, ასეთია: ავტომანქანის მართვის მსურველები პირველ რიგში, არკვევენ, რა სახის მანქანაა მათთვის გამოსადეგი. შემდეგ სპეციალისტები მათ ფიზიკურ და კოგნიტიურ ექსპერტიზას უტარებენ, უმომწმებენ ვიზუალურ და მენტალურ უნარებს, ასევე რეაქციას და ავტომობილის მართვის უნარს. სპეციალისტების შეფასების შემდეგ, მოქალაქე ან იღებს სწავლის უფლებას, ან – ვერა. თუკი მას ნებას დართავენ, გაიაროს სწავლება, ის ინსტრუქტორის თანხლებით, პრაქტიკული გამოცდისთვის იწყებს მზადებას. „ცხადია, ეს ხანგრძლივი პროცესია, მაგრამ იმედი არ გაგიცრუვდება, ბოლოს თქვენ, მართვის მოწმობასთან ერთად, უფლებს სარგებელს მიიღებთ“, – წერია ორგანიზაციის ვებგვერდზე, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანებს პრაქტიკული ინფორმაციით ამარაგებს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს კი – ანუ უწყებას, რომელიც მართვის მოწმობის გასაცემად მოქალაქეებისგან პრაქტიკულ ტესტებს იბარებს – ჯერ არცერთი სპეციალიზირებული მანქანა არ ჰყავს, რითაც ინვალიდობის მქონე ადამიანი გამოცდის ჩაბარებას შეძლებდა.

– ინვალიდს არ სჭირდება განსაკუთრებული მანქანა, ამიტომაც ვისაც გამოცდის ჩაბარება უნდა, ჩვეულებრივი მანქანით აბარებს, – ამტკიცებს სააგენტოს დირექტორი, ლევან სანოძე, – ისინი კი, ვისაც ხელით სამართავი მანქანა სჭირდებათ იმიტომ, რომ ქვედა კიდურები არ უმუშავებთ, თვითონ გადააკეთებენ თავიანთ მანქანებს და ისე მოვლენ ჩვენთან.

– თვითონ გადააკეთებენ მანქანას და გამოცდის ჩასაბარებლად თვითონვე მოვლენ?

– დიას, მაგრამ უხელო და უფეხო კაცის შემთხვევა ჯერ არ გვექონია, აბა, უფეხო კაცი გინახავთ მანქანაზე, ან სადმე არის ეგეთი ვარიანტი?

– ვისაც ქვედა კიდურის პრობლემა აქვს?

■ უწყებას, რომელიც მართვის მოწმობის გასაცემად მოქალაქეებისგან პრაქტიკულ ტესტებს იბარებს – ჯერ არცერთი სპეციალიზირებული მანქანა არ ჰყავს, რითაც ინვალიდობის მქონე ადამიანი გამოცდის ჩაბარებას შეძლებდა.

– გიმეორებთ, სპეციალურად ადაპტირებული მანქანა არ არსებობს, არ გყავს და ჯერ ასეთი შემთხვევაც არ გვექონია, რომ ეგეთს მოემართოს ვინმეს.

– ავტომატური მანქანა გყავთ იმ ადამიანებისთვის, ვინც ქვედა კიდურებს ვერ ხმარობს?

– არა.

– აბა, რა უნდა ქნას, გამოცდა როგორ ჩააბაროს?

– არ გვექონია ეგეთი შემთხვევა და როგორ გითხრათ?! როცა გვექნება კონკრეტული ვარიანტი, მერე რაღაცას გადავწყვეტთ და ვნახავთ.

ასეთი უხერხული სიტუაციების რიცხვი, რაც საავადმყოფოებში, პოლიკლინიკებში და სხვა სახელმწიფო უწყებებში დღესაც ხშირად იქმნება, შესაძლოა ჯანდაცვი-

სა და შს სამინისტროების ერთობლივმა დადგენილებამ შეამციროს. ეს დოკუმენტი მანქანების მართვის მოწმობის მისაღებად საჭირო ჯანმრთელობის მდგომარეობის შემოწმების წესებს ადგენს და გაცილებით უფრო პროგრესული მიდგომით გამოირჩევა, ვიდრე მოქმედი კანონმდებლობა. წინასწარი ვარაუდით, ეს დადგენილება სექტემბერში შევა ძალაში და უკვე სექტემბრიდანვე მართვის მოწმობის ასაღებად საჭირო ჯანმრთელობის ცნობის გაცემისას ადამიანის დიაგნოზი კი არ გახდება გადამწყვეტი ფაქტორი, არამედ ინდივიდუალური მიდგომა და „პირის ფუნქციონალური შეზღუდვის ხარისხი“.

ანუ ამ გეგმის მიხედვით გამოდის, რომ ნიკა დონჯაშვილს სექტემბრამდე რომ მოეცადა, მართვის მოწმობის აღებას უკვე უპრობლემოდ შეძლებდა – მის საკითხსა და დიაგნოზს ექიმები ინდივიდუალურად განიხილავდნენ და გადაწყვეტილებასაც მისი უნარების გათვალისწინებით მიიღებდნენ.

თუმცა, ამ დადებითი სიახლის გამო მაინც არაფერი შეიცვლებოდა მამუკა ტერტერაშვილისთვის. ჯანდაცვის სამინისტროს ეს ახალი ინიციატივა ადგენს დაავადებათა და ფიზიკურ ანომალიათა ახალ ჩამონათვალსაც, რომლის მიხედვითაც ადამიანებს გარკვეული ფუნქციების შესრულებისას შეზღუდვები უწესდებათ. ამ ახალ ნუსხაში კი მაინც უცვლელადაა გადმოტანილი შეზღუდვა სმენადაქვეითებული ადამიანებისთვის მანქანის მართვაზე.

სწორედ მსგავსი, ერთი შეხედვით, წერილმანი ხარვეზების გამო, ადამიანის უფლებათა დამცველები ამბობენ, რომ შესაძლოა, ჯანდაცვის სამინისტროს ინიციატივა მართლაც იყოს წინგადადგმული ნაბიჯი, თუმცა, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანების უფლებები საქართველოში დაუცველად მანამ ჩაითვლება, ვიდრე არ შეიცვლება მილიანად სისტემა, რომელიც ადამიანებს დღემდე „ნორმალურებად“ და „ავადმყოფებად“ ჰყოფს; ხოლო მართვის მოწმობის საკითხის გადაწყვეტასთან ერთად, არ მოგვარდება თუნდაც შენობებზე პანდუსების დამონტაჟების პრობლემა, რაც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბევრ ადამიანებს დღემდე აფიქრებინებს, რომ ქალაქში გასვლას ისევ შინ გამოკეცვა სჯობს. ■

სიყვარულის ძიებაში

სიყვარულის ძიებაში

ნინო ნატროშვილი

„– მინდოდა, დაბრუნებულიყავი, მაგრამ ასე მალე არ გელოდი.

– ხომ ხედავ, არ შემიძლია შენ გარეშე. ან ამიტანე ასეთი, ან მითხარი, რომ საერთოდ დაგანებო თავი.

– არა. მე ვერ გაგიშვებ, თუ გინდა თვითონ წადი.

– გენატრებოდი ეს დღეები? მე – ძალიან. განსაკუთრებით გუშინ: გხედავდი, რომ ენთე, მინდოდა მომეწერა, მაგრამ... მთელი დღე შენს ფოტოებს ვათვალიერებდი, მერე საღამოს სანაპიროზე გავედი. ტალღებს ვუყურებდი და ვფიქრობდი, რა კარგი იქნებოდა გვერდით რომ მყოლოდი... მოგხვედდი ხელს და საათობით ვიქნებოდით ასე. დღეს უკვე ველარ გავძელი. კი გითხარი, აღარ მოგწერ–მეთქი, მაგრამ ხომ ხედავ...

– გუშინ მეც... ძალიან, ძალიან... მერე ის წითელი კაბა ჩავიცვი, შენ რომ მოგწონს და საცეკვაოდ წავედი.

– ვის ეცეკვებოდი?

– სამწუხაროდ, შენ არა..

– სასტიკი ხარ! მიდი რა, დამენახე.

– მოიცა ერთი წამი...

– შავებში რატომ ხარ?

– ეგ კომპლიმენტია?

– ჩემს თვალებს შეხედე, შენთვის ეს საკმარისი კომპლიმენტი არ არის? ვგიჟდები შენზე, თავიდან ფეხის თითებამდე.

– ინტერნეტი? იოცნებე...

– უკვე ვოცნებებ... ყელი რომ ლამაზი გაქვს და თვალები, იცი?

– გეჩვენება... გამიშვი რა, 10 წუთში შესვედრა მაქვს.

– წადი მერე.

– შენ წადი, მე ვერ გტოვებ.

– მიდი, გადარეულო, დაგაგვიანდა.

– კოცნა?

– ტუჩებზე გაქვს ;)“

ეს სკაიპი–დილოგია 27 წლის ნანასა

და 35 წლის მამაკაცს შორის, რომელიც საქართველოდან შორს ცხოვრობს. ვირტუალური მეგობარი ნანამ 3 წლის წინ შემთხვევით ინტერნეტში გაიცნო. მათი ურთიერთობა დღემდე გრძელდება, კვლავ ვირტუალურად.

„გაცნობის თარიღიც კი მახსოვს – 4 სექტემბერი იყო. თავიდან თითქოს არაფერი, მაგრამ თანდათან მივხვდი, რომ უცნაურად მიზიდავდა, უპასუხოდ ვერ ვტოვებდი. მერე უფრო ხშირად მწერდა და სულ სხვა ცხოვრება დაიწყო: დილით, გაღვიძებისთანავე, კომპიუტერს

ვრთავდი, მაშინვე ვამონწმედი იყო თუ არა ონლაინ, თუ არ იყო ვლელავდი – რა მოუვიდა, სად არის ამდენ ხანს, თუ იყო, მაინც ვლელავდი – რატომ არ მწერს, რამე ხომ არ ვანყენინე...“

მართალია, ერთმანეთი არასოდეს უნახავთ, მაგრამ ნანას და მისი მეგობრის ურთიერთობა იმაზე ინტენსიურია, ვიდრე მათი, ვინც ერთმანეთს ყოველდღე ხვდება. პირველი კონტაქტი დილის 8 საათზეა – „გაიღვიძე? ადექი, სამსახურში დაგაგვიანდება“. შემდეგ, დღე სკაიპით ლაპარაკში გადის.

„სკაიპის პროგრამა ტელეფონშიც კი ჩაწერე, რომ ის დროც, რასაც ტრანსპორტში ვატარებ, არ დაკარგო. ის 5 წუთიც მენანება, როცა პასუხს ვუგვიანებ,“ – ამბობს ნანა.

ნანას მეგობრები ამბობენ, რომ თავიდან გაუჭირდათ მისი ვირტუალური გატაცების გაგება. „დილაობით ისე იპრანჭებოდა, როგორც პაემანზე წასვლის წინ. რაღაცნაირად, გაღამაზდა კიდეც. ვატყობდით, იცვამდა მისთვის, მაკიაჟს იკეთებდა მისთვის, თმას ივარცხნიდა მისთვის. ეს ყველაფერი გასაგები იქნებოდა, ეს ადამიანი ერთხელ მაინც რომ ჰყავდეს ნანახი“, – ამბობს თამუნა, რომელიც ნანას ბავშვობიდან იცნობს, ახლა კი მისი თანამშრომელია ერთ-ერთ იურიდიულ ფირმაში.

ვირტუალურმა ურთიერთობამ ნანას სამუშაო გრაფიკიც შეცვალა. იმის გამო, რომ მთელ დღეს პირად მიმონერაში ატარებდა, სამსახურის საქმეების კეთება გვიან ღამით უწევდა. „სალამოს იმ დღის მიმონერას მინიმუმ სამჯერ გადავიკითხავდი ხოლმე – სასწაული ემოცია იყო... მერე საქმეს შევუდგებოდი. სამსახურში შუალამედვე ვრჩებოდი, რომ დედლაინებს არ ჩამოვრჩენილიყავი“

ფსიქოლოგების მტკიცებით, ვირტუალური სიყვარული ზუსტად ისე ვითარდება, როგორც „რეალური“: ფლირტი, პირველი ნაბიჯები გულახდილობისკენ, მოსაუბრის საკუთარ სამყაროში შემვება და მიჩვევა, ანუ როცა გრძნობ, რომ მის გარეშე ველარ ძლებ. იგივეა გრძნობებიც, რომელსაც ვირტუალურად შეყვარებული წყვილი განიცდის – სინაზე, მონატრება, ეჭვიანობა, ბრაზი, პატიება. თუმცა, ექსპერტების აზრით, ელექტრონული გრძნობა შეიძლება რეალურზე ძლიერიც აღმოჩნდეს.

„ინტერნეტით გაიცანით? გულახდილები ხართ ერთმანეთთან? კარგად გრძნობთ მასთან თავს? ცდლობთ წარმოიდგინოთ მისი ღიმილი? თქვენი გული სხვა რიტმში იწყებს ცემას, როდესაც მონიტორიზე ნაცნობ სახელს ხედავთ? ყოველდღე, ყოველწუთს გწყურიათ მასთან საუბარი? გილოცავთ: ვირტუალურად შეყვარებული

ხართ“, – ასეთია ამერიკელი ფსიქოლოგების დასკვნა.

ინტერნეტმა მართლაც ყველაფერი შეცვალა, მათ შორის ჩვენთვის საინტერესო ადამიანების გაცნობის ადგილი და მათთან ურთიერთობის ფორმაც. თუმცა, იდუმალი კონტაქტები და „შორით ტრფობა“ ახალი მოვლენა სულაც არ არის. ინტერნეტამდე იყო კალმით ნაწერი და ცრემლით დანაშაული უსტრები. მეოცე საუკუნის ბოლოს კი სასიყვარულო წერილები „უცნობი თაყვანისმცემლისგან“ ანონიმურმა სა-

მოუტანა. ონლაინ-სიყვარულის შესახებ დაწერილი პირველი რომანი 2001 წელს და მომდევნო 2 წლის განმავლობაში ბესტსელერთა ჩამონათვალში იყო. ვიშნევსკის რომანის გმირები ერთმანეთს ელექტრონული ფოსტით და ICQ-თი ესაუბრებოდნენ. აქ იყო ყველაფერი, რაც რომანტიული ახალგაზრდების გულს ათროთლებს – იდეალური მამაკაცი რთული წარსულით, ღამაში ქალი, რომელიც ოჯახის, სტატუსის მსხვერპლია, შეხვედრა პარიზში, ეჭვიანობა, ღალატი, სექსი,

ტელეფონო ზარებმა შეცვალა. აკრეფდნენ ნომერს და თუ ყურმილის იქეთა მხარეს საპირისპირო სქესი აღმოჩნდებოდა, ეკითხებოდნენ: „შენი გაცნობა შეიძლება?“ ხმა, ინტონაცია, სიტყვები საკმარისი იყო ადამიანებს ერთმანეთი უნახავად შეწყვარებოდათ. ამ პერიოდში „ტელეფონით გაცნობილი“ არაერთი ოჯახიც შეიქმნა.

დღეს ტელეფონის აპარატები თითქმის ყველა სახლში მოწყენილად დუმს, სამაგიეროდ, არ ცხრება კომპიუტერის ეკრანები. სიყვარულის ინტერნეტზაცის ბუმი დასავლეთში ათიოდე წლის წინ დაიწყო. სწორედ მაშინ გამოქვეყნდა პოლონელი მწერლის იანუშ ვიშნევსკის საკულტო რომანი „მარტობა ქსელში“, რომელმაც ავტორს არნახული პოპულარობა

სიკვდილი... „მარტობა ქსელში“ მთელი ევროპის ინტერნეტ-ფორუმების განხილვის თემა გახდა. წიგნმა მნიშვნელოვნად გაზარდა ონლაინ-ურთიერთობების მიმართ ინტერესი და ამგვარი კონტაქტების რომანტიზებას შეუწყო ხელი. თანამედროვე ჩატებმა, გაცნობის საიტებმა და სოციალურმა ქსელებმა კი ვირტუალური ურთიერთობები კიდევ უფრო მასობრივი და მარტივი გახადა. სტატისტიკური მონაცემებით, 2010 წლის ბოლოსთვის მარტობელა ადამიანების 68% სიყვარულს სწორედ ინტერნეტით ეძებს.

გაცნობა, ფლირტი, სიყვარული, მიჩვევა, ვნება და სურვილი – კვლევების მიხედვით, ყოველ მესამე ინტერნეტ-მომხარებელს რომელიმე ეს გრძნობა

ერთხელ მაინც აქვს ვირტუალურ სივრცეში განცდილი.

„ერთ მშვენიერ დღეს მოულოდნელად მითხრა, მივდივარო. გააზრებაც ვერ მოვასწარი, ისე გაქრა. მთელი 2 თვე არ გამოჩენილა და ამ პერიოდის განმავლობაში არ ყოფილა არც ერთი დღე, რომ მასზე არ მეფიქრა, აუტანლად მენატრებოდა, ვისხენებდი ჩვენს ტექსტებს და მოგონებებით ვცხოვრობდი. არ ვიცოდი, სად მომექებნა, არც სახელი ვიცოდი და არც გვარი... და როცა საბოლოოდ ვიფიქრე, რომ დავკარგე,

■ „ინტერნეტით გაიცანით? კარგად გრძნობთ მასთან თავს? ცდლობთ წარმოიდგინოთ მისი ღიმილი? თქვენი გული სხვა რიტმში იწყებს ცემას, როდესაც მონიტორიზე ნაცნობ სახელს ხედავთ? გილოცავთ: ვირტუალურად შეყვარებული ხართ“, – ასეთია ამერიკელი ფსიქოლოგების დასკვნა.

გამოჩნდა... მოულოდნელად, მომწერა, როგორ ხარო და იმ ერთმა შეტყობინებამ ისევ წარმოუდგენლად შემცვალა: მომენტალურად, ზუსტად იმ წამს დამიბრუნდა ხალისი,“ – იხსენებს ნანა.

საქართველოს ფსიქოსოციალური დახმარების ასოციაცია „ნდობას“ დირექტორი ნანა ალაპიშვილი ამბობს, რომ ინტერნეტმა ადამიანებს შორის ურთიერთობები, მათ შორის სასიყვარულოც ძალიან გაამარტივა: „ნებისმიერს აქვს სურვილი, რომ ვიღაცას უყვარდეს, მოსწონდეს და თვითონაც უყვარდეს და მოსწონდეს. ცხოვრების რაღაც ეტაპზე ყველას გვაქვს სიბოროტი და სიყვარულის ნაკლებობა და შესაბამისად, მისი შევსების სურვილიც. ვირტუალურად კი დაკმაყოფილებას შედარებით იოლად ვღებულობთ. თუ-

მცა, ეს არ ნიშნავს, რომ ინტერნეტით შეყვარება შეუძლებელია. ვირტუალური ურთიერთობები ხომ თავისთავად სიყვარულის ძიებაა...“

დამოკიდებულება „ვირტუალური რომანტიკის“ მიმართ არაერთგვაროვანია. ისინი, ვისაც სასიამოვნო მოგონებები აქვთ, თვლიან, რომ ამაში „ცუდი“ არაფერია, ასახელებენ წარმატებულ მაგალითებს, როდესაც ინტერნეტით გაცნობილ წყვილს ნამდვილი სიყვარული უპოვია, ოჯახიც კი შეუქმნია და ამბობენ, რომ ისინი, ვინც ონლაინ-ფლირტს არასერიოზულ გართობად მიიჩნევენ, უბრალოდ დროს ჩამორჩნენ.

„რა მნიშვნელობა აქვს, სად გაიცნობ, ინტერნეტში გაცნობილი ადამიანები განსხვავდებიან სხვაგან გაცნობილებთან თუ რა? მოგეწონება, ლაპარაკს „შეუყვან“, მერე შეხვდები და შეიძლება ინტერნეტში ნათქვამი „გამარჯობა“ საწოლში ან თუნდაც მმაჩის ბიუროში გაგრძელდეს. მე ორჯერ მქონდა ინტერნეტში სერიოზული ფლირტი და ორივეჯერ რეალურ ცხოვრებაში გავაგრძელე ურთიერთობა“, – ამბობს 24 წლის ლევანი.

სასიამოვნო მოგონებები აქვს 27 წლის ირაკლისაც: „ჩატში მოულოდნელად მომწერა, ვმუშაობდი, არ მეცალა და ვეუხეშე კიდეც. არც იმან დამაკლო... მოკლედ, ერთმანეთი შევამკეთ. მერე ისევ მომწერა, მითხრა, რომ ასე გაცნობაში ცუდი არაფერია. დავინტერესდი. თან ჩვენი გემოვნება ბევრ რამეში ერთმანეთს დაემთხვა. სისტემატურად ვლაპარაკობდით, განსაკუთრებით ღამე. ცხადია, ფოტოებიც გავცვალეთ, ვიდეთვალე ჩავრთეთ, 3 თვეში კი პირველი პაემანიც გვქონდა. მოკლედ ერთმანეთი შეგვიყვარდა და ეს ისტორია 2 წელი გაგრძელდა“, – იხსენებს ირაკლი.

ვირტუალურ სიყვარულს, ისევე როგორც რეალურს აქვს წარმატებული და წარუმატებელი ფინალები. სტატისტიკა ასეთია: ონლაინ-რომანების 50% რეალურ ცხოვრებაში გრძელდება, 10% კი ქორწინებით სრულდება. როგორც სოციოლოგები ამბობენ, გაცილებით მყარია ვიდრე რეალურ ცხოვრებაში

გაცნობილი წყვილების მიერ შექმნილი ოჯახები.

ვირტუალურ სივრცეში ადამიანები უფრო თამამები და გასხნილები არიან. მათ უადვილდებათ იყვნენ ისეთი, როგორც რეალურად სურთ, რომ იყონ. თუმცა, მთავარი ხაფანგიც აქ იმალება – ვირტუალური ურთიერთობები უფრო ხშირად ხდება იმედგაცრუების საბაზი, ვიდრე „რეალურები“.

„ისე არ მომეწონა ადამიანი, რომელიც ინტერნეტით გავიცანი, რომ შეხვედრაზე ძლივს გავძელი. თან ცოლიანი აღმოჩნდა და ცოტა გოიმიც. მოკლედ, საკუთარ თავზე ლეგენდა ჰქონდა შეთხზული, რომელიც დავიჯერე და მხოლოდ შეხვედრისას აღმოვაჩინე, რომ ცრუობს და სულ სხვანაირია“, – ჰყვება 32 წლის ელენე.

„ამისთვის მზად უნდა ვიყოთ. ეს ხომ მხოლოდ ვირტუალურ ურთიერთობებს არ ახასიათებს: საერთოდ ადამიანებს გვიყვარს ხატების შექმნა, არა მარტო ინტერნეტში, არამედ რეალურ ცხოვრებაშიც. რეალურად გაცნობილ ადამიანზეც სრული სურათი შეიძლება რამდენიმე წლის მერე შეგვექმნას“, – ამბობს ფსიქოლოგი ნანა ალაპიშვილი, „მაგრამ ამ იმედგაცრუებას ისევე უნდა შეეგუოს ადამიანი, როგორც რეალურ ცხოვრებაში შეიძლება ეგუებოდეს“.

შესაძლოა, სწორედ იმედგაცრუების ემინიათ 27 წლის ნანას და მის ვირტუალურ პარტნიორს. 3 წლის განმავლობაში შეხვედრაზე საუბარი სულ არის, მაგრამ დღემდე – უშედეგოდ.

„მიუხედავად იმისა, რომ ამდენი ხანია, შეხვედრა ვერ მოვახერხეთ, ვერცერთი ვერ ვწყვეტთ ამ ურთიერთობას. დღემდე, მისი შეტყობინების დანახვაზე „სასიამოვნო თავზარი“ მეცემა. დღემდე, ვინახავ ჩვენი მიმოწერის ისტორიას. დღემდე, დილაობით ვამონმებ, არის თუ არა ონლაინ და მიუხედავად იმისა, რომ ამ წლების განმავლობაში ძალიან ბევრ ბიჭს შეხვედრივარ, ინტერნეტითაც ბევრი მიფლირტავია, ასეთი განცდა მქონდა მხოლოდ იმ ადამიანთან რომელიც არასდროს მინახავს“, – ამბობს ნანა. **■**

აქსენტიზაცია

ლაშა ზულადე, მწერალი

გადაცემის სტუდიაში სამი სტუმარია (+ ერთი წამყვანი): ინტელექტუალი მამაკაცი, ინტელიგენტი ქალბატონი და მარგინალი. წამყვანი (ანუ გადაცემისთვის აქცენტის მიმცემი) კმაყოფილი ილიმის, თუმცა ეტყობა, რომ განრისხებულია.

გადაცემის თემა: „როდის უნდა ჩაწვდეს ხალხი თავის იდიოტიზმს?“

წამყვანი: მოდი, თავდაპირველად გავერკვეთ, არის თუ არა ეს თემა თვისობრივად გოიმური (ამასწინათ მეტად საინტერესო საუბარი შედგა საკულტო გადაცემა „სამოთხის ნიშნებში“)?

ინტელიგენტი ქალბატონი: დიახ, სწორედ მე გახლით იმ გადაცემაში სტუმრად. გააჩნია ანტურაჟს, ჩემო კარგო, გარემოს, სივრცეს; სხვაგან საფსებით შესაძლებელია, ეს თემა გოიმობად ჩაითვალოს, მაგრამ თქვენთან – ვერავითარ შემთხვევაში. თქვენს სივრცეზე ანტივირუსი მოქმედებს.

წამყვანი (გაუხარდება): ოჰ... ნუ ეს... ხო... (იცინის, სერიოზულდება) მაშინ, თქვენის ნებართვით, უშუალოდ მთავარ თემაზე გადავალ... (ინტელექტუალს) მაშ, ასე: შეიძლება თუ არა ქართული იდიოტიზმის დაყოფა კატეგორიებად?

ინტელექტუალი: საკითხი ასე უნდა დადგეს – არის თუ არა ყველა იდიოტი? ცხადია, არა.

ინტელიგენტი ქალბატონი: ისევე, როგორც ყველა ვერ ჩაითვლება გოიმად...

წამყვანი (იცინის, სერიოზულდება): ოჰ... ხო... ბუნებრივია...

ინტელექტუალი: მთავარია, გავარკვიოთ, არსებობს თუ არა კონსენსუსი ამ საკითხთან დაკავშირებით – ერთგვარი ნაციონალური მრწამსი – მართლაც იდიოტები ვართ, თავს მოვაჩვენებთ იდიოტებად თუ სხვები გვიყურებენ, როგორც იდიოტებს.

წამყვანი: ჩვენს ხელისუფლებაში – ეს ერთმნიშვნელოვნად შემიძლია დავიდასტუროთ – ბევრად უფრო ნაკლები იდიოტია, ვიდრე იგივე სამოქალაქო სექტორში... ამას უდიდესი გულსიტყვილით ვამბობ...

ინტელიგენტი ქალბატონი: ელიტურობაც მეტია ხელისუფლებაში. მე ვიტყვოდი, რალაცნაირი ვრაჟდონი ელიტარიზმი... ბოდიშს გიხდით ამ მონოლოიდური ჩანართისთვის...

ინტელექტუალი: ეს არცაა დასამალი – ქვედა ფენები ბევრად უფრო რთულად ითვისებენ იდიოტიზმის ისეთ მოდელს, რომელსაც ზედა ფენები სთავაზობენ. აქ სრულიად აუხსნელ სიჯიუტესთან გვაქვს საქმე. ჩემი აზრით, რაც უფრო მალე დააკმაყოფილებ ზედა ფენის მიერ შემოთავაზებულ მოდელს, მით უფრო იოლად მოიპოვებ სიმშვიდეს.

წამყვანი: განვმარტოთ, რა მოდელებია ეს?

ინტელექტუალი: მაგალითად, არსებობენ მოღალატე-იდიოტები, ვითომ ობიექტური-იდიოტები, მორწმუნე-იდიოტები, ფარისეველი-იდიოტები, ინტელექტუალი-იდიოტები, ოპოზიციური იდიოტები და აკადემიუ-

რი წრეების იდიოტები. ამ ორმაგ კლიშეებთან ერთად ბევრად უფრო ადვილია ცხოვრება... თავი რომ დავანებოთ ყველაფერს, სჯობს ისევ ზემოდან დაგერქვას სახელი და თანაც, ნებისმიერ შემთხვევაში, უკეთესია „რალაცნაირი“ იდიოტი იყო, ვიდრე უბრალოდ იდიოტი. ეს, როგორც ჩანს, ჩვენზე უკეთ ესმის ხელისუფლებას.

ინტელიგენტი ქალბატონი: ყველაზე საშინელი ჰიბრიდი გოიმ-იდიოტია... თუმცა ჩვენ ქვეყანაში ამ მოდელითაც შეიძლება წარმატების მიღწევა. აქ ყველასთვის მოიძებნება ადგილი.

ილუსტრაცია: რულანა ბერიძე

ნამყვანი: მაგრამ ეს იმას სულაც არ ნიშნავს, რომ ხელისუფლებაში იდიოტები სხედან... უკაცრავად, რომ ვემორდები...

მარგინალი (უცაბედად ერთვება საუბარში): აი, მე კი ასე არ ვფიქრობ...

ნამყვანი (გაცხარდება მარგინალზე; არ ელოდა მის კომენტარს): რას არ ფიქრობთ ასე? (იცინის, მერე ბრაზობს, ხელით ინიავებს) ვაიმე, ცუდად ვარ... მე პროდიუსერს ვთხოვ სასწრაფოდ მოიძიოს ჩანაწერები... როგორ ბედავთ...

მარგინალი: არა, მე...

ნამყვანი (აყვირდება): რა „არა მე“,

რა! მთვარიდან ჩამოვარდით? როცა რამეს ამბობთ, ცოტა უფრო ღრმად უნდა გაერკვეთ თემაში... დეგენერატო! როგორ ბედავთ ჩემს გადაცემაში ამ მდგომარეობაში გამოცხადებას! პროდიუსერს ვთხოვ, სასწრაფოდ გაუშვას კრემლის კადრები... დაანახეთ ხალხს კრემლი! კრემლი, კრემლი... ვაიმე, ცუდად ვარ... (იცინის, ახველებს, ბრაზობს) უკვე აღარ ვიცი, ვიცინო თუ ვიტირო...

მარგინალი: მე აღშფოთებუ...

ინტელიგენტი ქალბატონი: გოიმს მხოლოდ სამარე გამოასწორებს.

ნამყვანი (მარგინალს): როგორ ბედავთ ამ ეტაპზე და ამ კონტექსტ-

ში აღშფოთებას! როგორ გაბედავთ მართლაც სრულიად გოიმურ, ე. წ. სოლიდარობის აქციაზე მისვლა? ფარისევლებო... როგორ დადექით მკვლელი, აგენტი და მოლაღატე კოლია ჩუგუაშვილის გვერდით? როგორ არ შეგრცხვავთ? როგორ იკადრეთ? როგორ დააყენეთ სამშობლოზე მაღლა ზოია გარდაფხაძე და მსგავსი ექსტრემისტი ოპოზიციონერები? პროდიუსერს ვთხოვ, გაუშვას ტანკებიანი კადრები... ტანკები, სისხლი, ფარული ჩანაწერები...

მარგინალი: მე არ...

ნამყვანი (უნდა, რომ მარგინალს საქალაქო ჩაჭკრას თავში, თავს იკავებს): ხმა, ბიჭოო! ვაიმე, ცუდად ვარ... თქვენ რომ მოქალაქეობრივი შეგნება გქონდეთ, მდუმარედ და ტაქტიანად, მაქსიმუმ ფეისბუქში გამოხატავდით თქვენს კრიტიკულ აზრს, თქვენ კი რა ცირკი მოაწყეთ? როგორ მოიქეცით? რა, ცოტა რამე ხდება საქართველოში, რისი კრიტიკაც სავსებით დასაშვებია? მაგალითად, გაგელანდლათ რენი ჰარლინის გელფრენდის ზურგზე უგემოვნოდ ამოხატული ჭიკაყელა! მოგეწონათ ეს სიმახინჯე? შეგიშალათ ვინმემ ამაში ხელი? ან ენდი გარსიას ორბორტიანი პიჯაკი...

ინტელიგენტი ქალბატონი: უგოიმურესი, ჩემის ღრმა რწმენით.

ინტელექტუალი (რომელიც აქამდე მესიჯებს აგ ზავნიდა ტელეფონიდან): ხო... რა იყო მართლა ეს...

ნამყვანი (მარგინალს): რა, ცოტაა ამ ქვეყანაში გასაკრიტიკებელი? მაგრამ თქვენ ხომ დაუნახავები ხართ! ვერ ხვდებით, რა არის მნიშვნელოვანი და რა არა! ვერ ხვდებით, სად რა თქვათ და როგორ! არაადამიანებო... თავხედებო... დამპლებო! (ფეხსაცმელს იხდის და თავში ურტყამს მარგინალს)

ინტელიგენტი ქალბატონი (ნამყვანს): ეს ადრე უნდა გექნათ... დამაწყდა ნერვები...

ნამყვანი (მარგინალს ჩეჩქავებს): ჩემი ნება რომ იყოს, წყალსაც მივასხამდი.

ინტელექტუალი: გაზი... გაზია საჭირო...

არატრადიციული დომენები

ICANN-მა ინტერნეტის ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება მიიღო. ამერიიდან საკუთარი დომენები კომპანიებს, ქალაქებსა და რეგიონებსაც ექნებათ. რაც იმას ნიშნავს, რომ ტრადიციული .com-ის, .org-ის, info-ს და ა.შ. მსგავსად, ზედა დონის დომენებში შესაძლოა .apple, .bmw გაჩნდეს.

„ეს გადაწყვეტილება ინტერნეტის ახალი ეპოქის დაწყებას ნიშნავს“, – განაცხადა ICANN-ის საბჭოს თავმჯდომარემ პიტერ დენგეიტ ტრამმა. მისივე თქმით, კორპორაციამ სრულიად განსხვავებული სისტემა შექმნა, რომელიც სავაჭრო ნიშნის დარღვევის შემთხვევებსაც გამოავლენს.

განაცხადების მიღება ახალ დომენებზე მომდევნო წლის 12 იანვრიდან დაიწყო და 12 აპრილამდე გაგრძელდება. დომენური ზონის მიღება 185 ათასი დოლარი ეღირება, მისი მომსახურებისთვის კი მფლობელს წელიწადში 25 ათასი დოლარის გადახდა მოუწევს. ახალი დომენების დარეგისტრირება მხოლოდ სახელმწიფოებსა და კერძო ორგანიზაციებს შეეძლება. კორპორაციაში ვარაუდობენ, რომ 2012 წელს ვებ-სივრცეში ასობით ახალი დომენი გაჩნდება. გადაწყვეტილების მხარდასაჭერად ICANN წლის ბოლომდე მასშტაბური PR კამპანიის ჩატარებას გეგმავს.

პარლუსკონის ვეპები iPhone-ში

იტალიის პრემიერ-მინისტრის, სილვიო ბერლუსკონის ქალებისადმი

ლტოლვამ iPhone-სა და iPad-ში გადაინაცვლა. ახალი თამაში Angry Bunga, რომელშიც მინიშნება პოლიტიკოსის სასიყვარულო გატაცებებზეა გაკეთებული, კომპანია AppyMob-მა შექმნა და 79 ევროცენტი ღირს.

Angry Bunga ცნობილი Angry Birds-ის მოტივებზეა შექმნილი, მისი მთავარი გმირი კი თავად პრემიერ-მინისტრია. ბერლუსკონის მტრებს მოსამართლეები წარმოადგენენ, რომლებიც მთავარმა გმირმა ხილითა და ბოსტნეულით უნდა გაანეიტრალოს. Angry Bunga-ში ფიგურირებს გალიაში დამწყვდეული გოგონაც, რომელიც ბერლუსკონიმ ფულით

უნდა გაათავისუფლოს. თუ გმირი ხილს ან ბოსტნულს მოსამართლეს მოარტყამს, იგი გაქრება. ხოლო თუ პრემიერი გალიაში შეაღწევს, გოგონა ტანსაცმელს იხდის და მას ჰაეროვან კოცნას უგზავნის. საკმარისი თანხის გადახდის შემთხვევაში კი გოგონა თავისუფლდება.

ნოუთბუქი გაიხარაჰისთვის

ტაივანურმა კომპანია Asus-მა სპეციალურად გეიმერებისთვის ახალი ნოუთბუქი Asus G74 წარადგინა. მო-

წყობილობას სხვა ნოუთბუქებთან შედარებით მკვეთრად გაუმჯობესებული მახასიათებლები აქვს. იგი აღჭურვილია პროცესორი Intel Core i7-2630QM-ით, გრაფიკული დამაჩქარებელი Nvidia GeForce GTX 560M-ით, 3 გიგაბაიტის ვიდეომეხსიერებითა და 12 გიგაბაიტის ოპერატიული მეხსიერებით.

ნოუთბუქს Bluray-სა და USB 3.0-ის მხარდაჭერაც აქვს. მისი დისპლეის დიაგონალი 17 დიუმიმია. მოწყობილობას 2 მოდელი აქვს: 1745 დოლარიანი G74SX-A1 და უფრო ძვირადღირებული G74SX-3DE, რომელიც 3D დისპლეითაა აღჭურვილი და 1900 დოლარი ღირს.

სამი ახალი პლანშეტი Lenovo-სგან

Lenovo წლის ბოლომდე 3 ახალი პლანშეტის გამოშვებას გეგმავს. კომპანიის პრეზიდენტის რორი რიდის განცხადებით, ზაფხულში გაყიდვაში Google Android-ის ბაზაზე აგებული ორი 10 დიუმიანი პლანშეტი გამოვა, წლის ბოლოს კი Lenovo-ს პროდუქციას კი-

დეე ერთი 10 დიუმიანი მოწყობილობა შეემატება, რომელსაც Microsoft Windows-ის მხარდაჭერა ექნება. რიდის თქმით, ერთ-ერთ Android-პლანშეტს IdeaPad დაერქმევა და სამომხმარებლო სეგმენტისთვის იქნება განკუთვნილი, მეორე ThinkPad კი – ბიზნეს კლასისთვის.

ამჟამად კომპანიას პლანშეტის მხოლოდ ერთი მოდელი – LePad აქვს და იგი მხოლოდ ჩინეთში იყიდება. გეჰად კომპანიამ მარტის ბოლოს წარადგინა.

გაჯეტი Android 2.2-ის პლატფორმაზე მუშაობს, მისი ერთ-ერთი მოდელი, რომელსაც Wi-Fi-ს მხარდაჭერა აქვს, 530 დოლარი ღირს, ხოლო პლანშეტი 3G-თა და Wi-Fi-თ კი – 700 დოლარი. Lenovo-ში თვლიან, რომ პლანშეტები თანდათან ნოუთბუქებს ჩაანაცვლებენ, მომდევნო 3 წლის განმავლობაში კი პერსონალური კომპიუტერების ბაზრის 15%-ს დაიკავენ.

ახალი „გუგლოფონი“ შემოღობაზე

ნოემბრის ბოლოს შესაძლოა ახალი თაობის Google Nexus გამოჩნდეს. აპირებს თუ არა ინტერნეტ-გიგანტი საკუთარი ბრენდის ქვეშ კიდევ ერთი ტელეფონის გამოშვებას, ოფიციალურად არ დასტურდება, თუმცა ტექნოლოგები სანდო წყაროებზე დაყრდნობით წერენ, რომ გაჯეტი მძლავრი ტექნოლოგიური მახასიათებლების წყალობით „აბსოლუტური მონსტრი“ იქნება. სავარაუდოდ, მოწყობილობას Qualcomm Snapdragon ან Texas Instruments OMAP 4460 პროცესორი ექნება და ოპერაციულ სისტემა Android 4.0 Ice Cream Sandwich-ზე იმუშავებს. „გუგლოფონი“ 1 გიგაბაიტის ოპერატიული მეხსიერებით და 5 მეგაპიქსელიანი კამერით აღიჭურვება. არაოფიციალურად, სმარტფონის მწარმოებლებად 2 კანდიდატი LG და HTC სახელდება.

iPhone 5 მზადაა

ახალი თაობის iPhone-ზე მუშაობა დასრულდა და ძალიან მალე აპარატი სერიულ წარმოებაში გაეშვება. არაოფიციალური წყაროების ცნობით, მო-

წყობილობა ბაზარზე სექტემბერში გამოჩნდება. ტელეფონს წინამორბედთან შედარებით უფრო მძლავრი მიკროპროცესორი A5 და 8 მეგაპიქსელიანი კამერა ექნება. iPhone 5 ოპერაციულ სისტემა iOS5-ზე იმუშავებს.

ამ დრომდე Apple iPhone-ის განახლებულ ვერსიებს იენის-ივლისში წარადგენდა, თუმცა ექსპერტები ამბობენ, რომ iPhone 4-ს საკუთარი პოტენციალი ჯერ არ ამოუწურავს, ამიტომ კომპანიამ ახალ მოდელთან დაკავშირებით არ იჩქარა.

Apple-ისთვის შემოსავლის ნახევარი სწორედ iPhone-ს მოაქვს. IDC-ს ცნობით, მიმდინარე წელს სმარტფონების გაყიდვების 18,2% სწორედ Apple-ის ეკუთვნოდა.

Samsung NC215S-პირველი ნაბიჯი მზის ელემენტებზე

Samsung Electronics-მა მზის ელემენტებზე მომუშავე პირველი ნეტბუქი წარადგინა მსოფლიოში. მსუბუქი და მაღალმწარმოებლური მოწყობილობა ეკონომიურია და მაქსიმალურად აკმაყოფილებს თანამედროვე ეკოლოგიურ მოთხოვნებს. მზეზე 2 საათიანი დამუხტვა ნეტბუქს 1 საათიანი მუშაო-

Interweb.in

ბისთვის ჰყოფნის, მოწყობილობას Intel Atom-ის პროცესორი აქვს და 1,3 კილოს იწონის.

„Samsung ისწრაფვის ინოვაციური მოწყობილობების წარმოებისკენ, რომლებიც ზიანს არ უქმნიან გარემოს. ჩვენ ვამაყობთ უკანასკნელი ქმნილებით-პირველი 10 დიუმიანი „მწვანე“ ნეტბუქით. NC215S მობილურობასა და ეკონომიურობას აერთიანებს“, – აცხადებს კომპანიის ვიცე-პრეზიდენტი კიუპო უმი.

ვიდეოზარი უკვე Chrome-შიც

Google-მა ბრაუზერ Chrome-ში აუდიო და ვიდეოჩატის ტექნოლოგიის WebRTC-ის ინტეგრირება დაიწყო. ინტერნეტ-გიგანტის სტრატეგია, პირველ რიგში, Gmail-ს საკომუნიკაციო ფუნქციების გაუმჯობესებას ემსახურება. ამჟამად მობილურ ან ფიქსირებულ ტელეფონზე დასარეკად ელექტრონული ფოსტის მომხმარებლებმა ხმოვანი და ვიდეოჩატის შეუფერხებელი მუშაობისთვის სპეციალური პლაგინები უნდა დაინსტალირონ.

ექსპერტების განცხადებით, ინტერნეტ-გიგანტის გადანყვეტილებაზე განსაკუთრებული გავლენა Microsoft-ის მიერ Skype-ის შექმნამ მოახდინა. სოფტვერული გიგანტისა და პოპულარული სერვისის გარიგებაზე ამერიკის მარეგულირებელმა ორგანოებმა თანხმობა უკვე განაცხადეს.

მომზადა ნინო ნატროშვილმა.

მსხპილი ნითელი ხაზი

ტერენს მალიკის „სიცოცხლის ხე“, როგორც მოსალოდნელი იყო, ჩვენს კინოგაქირავებაში უღიმღამო ინტერესი ერგო.

დავით ბუხრიკიძე

მაინც უცნაური გრძნობაა, როდესაც, ვთქვათ, „ამირანში“, რიგით კინოსეანსზე შედიხარ და „პოპკორნითა“ და „კოლაით“ გარშემორტყმული, არტ-ჰაუზად შერაცხულ ფილმს უყურებ. თანაც იცი, რომ ეს ფილმი სულ რაღაც ერთი თვის წინ, კანის კინოფესტივალის გამარჯვებულია. თითქოს არაფერი – ზიხარ და ელოდები „ადამიანისა და ბუნების“ შეერთება-გადარჩენის მეტაფორას (სადაც ესეც ამოვიკითხე). საკუთარ შეგრძნებებში გამოკეტილს, სიჩუმით დამუხტულ დაძაბულობაში, ნებისმიერი ბგერა თუ ხმაური გაღიზიანებს და ცდილობ, ყოვლად არაკინემატოგრაფიული ატმოსფერო, დამწვარი სიმინდის სუნი თუ მოსულელო კომენტარები ყურადღების მიღმა დატოვო.

კარგად ნაცნობი ფრაზა – „აუ, რა სირობაა!“ – აღარ მაკვირვებს. თუ დიდი თეატრალური რეჟისორის შესახებ (რომელსაც მსოფლიოს მრავალ ცნობილ სცენაზე მარტო შექსპირის 24 პიესა დაუდგამს!) შეიძლება ეს სიტყვები ღიად და საჯაროდ ითქვას, რატომ არ შეიძლება იგივე გაიმეორონ ექშენმოწყურებულმა ახალგაზრდებმა დახვეწილი, თუმცა მტანჯველი რეფლექსიით შეპყრობილი, ამერიკული კინოს ყველაზე გამოუცნობი და მისტიკური რეჟისორის მიმართ... ტერენს მალიკის შესახებ მოგახსენებთ, დაახლოებით ყოველ ათწლეულში ერთ ფილმს რომ იღებს; სულ კი ხუთი აქვს გადაღებული...

ტერენს მალიკის „სიცოცხლის ხე“, რომელიც კანის 64-ე საერთაშორისო კინოფესტივალზე მთავარი პრიზით, ოქროს „პალმის რტოთი“ დაჯილდოვდა, საკონკურსო პროგრამაში ჯერ

კიდევ გასულ წელს უნდა ეჩვენებინათ. რეჟისორმა გადაღება ვერ დაასრულა და ამერიკელი რეჟისორის მაგივრად დაფნის გვირგვინებიც და სკანდალიც ლარს ფონ ტრიერს ერგო ფილმისათვის „ანტიქრისტე“. მედიის მიერ ამ ორი რეჟისორის ხელოვნური მისტიფიცირება სხვა საუბრის თემაა, ამჯერად კი მხოლოდ ტერენს მალიკის ფილმებს შეგახსენებთ.

ჰარვარდის უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტის ფრიადოსანი ტერენს მალიკი, დისერტაციის დაცვას და სწავლის გაგრძელებას ოქსფორდში აპირებდა. თემაც შერჩეული ჰქონდა: „სამყაროს კონცეფცია კირკეგორის, ჰაიდეგერისა და ვიტგენშ-

■ მალიკი არ ლაღატობს თხრობის განსაკუთრებულ და პოეტურ სტილს, თუმცა მის ფილმში ახალი ვნება – თვითმყოფადი და ველური ბუნების ულამაზესი სურათები და სოციალური პრობლემების ანტინომია ჩნდება.

ტანის მიხედვით“, თუმცა როგორც ხშირად მომხდარა, მეათე მუხამ – კინემატოგრაფმა – ისიც აცდუნა. თუმცა ცხადია, სამყაროს ფილოსოფიური ჭვრეტა, ადამიანისა და ბუნების მარადიული ჰარმონიისა თუ დისჰარმონიის თემა მის ფილმებშიც აისახა.

70-იანი წლების დასაწყისში გადა-

ღებული პირველივე სრულმეტრაჟიანი ფილმის „უდაბნოს მიწების“ შემდეგ, ტერენს მალიკი კრიტიკოსებმა ამერიკული დამოუკიდებელი კინოს იმედად შერაცხეს, ხოლო „მკის დღეებმა“ (1978 წელი, პრიზი საუკეთესო რეჟისურისთვის კანის კინოფესტივალზე) მას საკულტო რეჟისორის იმიჯი უმტკივნეულოდ დაუმკვიდრა.

ჯეიმს ჯონსის მოთხრობის მიხედვით, ომის თემაზე გადაღებული მომდევნო ფილმი „წვრილი ნითელი ხაზი“, 1998 წელს გამოვიდა ეკრანებზე და მოვლენად იქცა კინოს სამყაროში. „ოქროს დათვი“ ბერლინის კინოფესტივალზე და „ოსკარის“ შვიდი ნომინაცია (ამავე დროს, მოულოდნელი მარცხიც მთავარ ნომინაციებში) რეჟისორისათვის თითქოს მუდმივი „ველური ბარათი“ აღმოჩნდა, რის წყალობითაც ის დღემდე ახერხებს ნებისმიერ კინოფესტივალზე მოხვედრას. მომდევნო „გაჩერება“ ისევ ბერლინია (2005), სადაც ტერენს მალიკმა საკუთარი რეჟისორული ფანტაზიის ნაყოფი „ახალი სამყარო“ პუბლიკასა და კრიტიკოსებს წარუდგინა.

მალიკი არ ლაღატობს თხრობის განსაკუთრებულ და პოეტურ სტილს, თუმცა მის ფილმში ახალი ვნება – თვითმყოფადი და ველური ბუნების ულამაზესი სურათები და სოციალური პრობლემების ანტინომია ჩნდება. ფილმი იმ დროს აღწერს, როდესაც ახლად აღმოჩენილი ამერიკის აბორიგენები ერთმანეთთან და ბუნებასთან ჰარმონიულ ურთიერთობას არღვევენ და ამისათვის ისჯებიან კიდევც.

„სიცოცხლის ხეში“ ტერენს მალიკი კაცობრიობის ისტორიასა და სამყაროს მასშტაბს 50-იანი წლების ტეხას-

კადრი ფილმიდან „სიცოცხლის ხე“

ში მცხოვრები ჩვეულებრივი ოჯახის კონფლიქტებში ჩაატყვეს. სიყვარული, სიძულვილი თუ სხვადასხვა კომპლექსები დაპირისპირების ერთიანობას ჰგავს, დუალიზმს, ან გორდიას კვანძს, რომელსაც ვერაფრით გახსნი. მაგალითად, მდელოზე ბავშვები თამაშობენ, რომელთაც უზარმაზარი ხის ტოტები დაჰყურებს. და ყველაფერი, რაც მერე ბავშვებს თავს გადახდებათ, თითქოს ხის ფოთლებზეა დაწერილი. გზა, რომელსაც კაცობრიობა შეცდომებით და ცოდვებით მიუყვება, უმცროსმა ძმამ, ჯეკმა უნდა გამოისყიდოს (უკვე „გაზრდილი“ ჯეკის საკმაოდ უმნიშვნელო როლს შონ პენი თამაშობს).

მამის – მისტერ ო' ბრაიანის როლს უკვე „დაკაცებული და მომნიჭებული“ (ამერიკელი კრიტიკოსის, ჯონ ჰობერმანის სიტყვებით) ბრედ პიტი თამაშობს. ზუსტად, ცხადად და მკაცრად;

როგორც 50-იანი წლების კლასიკურ ამერიკულ დრამებში. დედას – მგრძნობიარე, ფაქიზ, მაგრამ თავგანწირულ არსებას – ჯესიკა ჩესტენი განასახიერებს. სადაც ფილმის შუაში გამოკრთება ფიონა შოუს სანაქებო დრამატიზმი, რომელიც ბებიის როლს ასრულებს. მოკლედ, მსახიობებს მართლაც არაფერი დაეწუნებათ.

ვერც პირველხარისხოვანი ოპერატორის, ემანუელ ლუბეცკის კოსმიური კატასტროფების ამსახველი სამყაროს (მოქმედი ვულკანების, პლანეტებისა და უჯრედების დონეზე) კადრების მშვენიერებაში შეიტანთ ეჭვს. ცოტა სასაცილოა, მაგრამ ბახის, მოცარტის, შუბერტის, ბრამსისა და კიდევ სხვა ცნობილი კომპოზიტორების ნაწარმოებების ფონზე (მათ შორისაა, გია ყანჩელის „დილის ლოცვანიც“) ფრანგი კინოკომპოზიტორი ლექსანდრ დესპლა არ ტოვებს ურიგო შთა-

ბეჭდილებას. სცენარი გამართულია და მონტაჟიც სრულყოფილი. დრო და დრო, კლასიკოს ტომას ვულფის რომანის „მოხედე შენს სახლს, ანგელოზო“, ტექსტი გახსენდებათ, ხანაც სელინჯერის „თამაში ჭვავის ყანაში“, პოეტური და ფხიზელი უსასოობა... თუმცა ამ ბიბლიურ-კლასიკური ციტატებით გაჯერებული სილამაზის მიღმა კიჩის ზღვრამდე მისული მაღალფარდოვნება იკითხება.

რეჟისორი 12 წლის ჯეკს თითქოს იობის იპოსტასში განიხილავს. და ვიდრე ქალური და მამაკაცური საწყისები, სტიქიური ბუნება და გონება ერთმანეთთან კომპრომისს გამოძებნიან, ხვდებით, რომ ზნეობრივ-ფილოსოფიური პრეტენზიების მიღმა მაინც მიუღწეველ მიზნად რჩება უბრალოება და პოეზია. როგორც მაგალითად, ვიტორიო დე სიკას „ველოსიპედების გამგაცეხლების“ გენიალურ ფინალში. ■

ისევ პაჩხაბზე და ისევ ყოფილ იპოდრომზე

კაბა თოლორდავა

მე მთელი სერიოზულობით ვამბობ ხოლმე, რომ ყოფილი იპოდრომის ტერიტორია ერთგვარი კარიბჭეა, საიდანაც ქალაქს დადებითი ენერჯია მიეწოდება. რა თქმა უნდა, გამიძნელდება იმის ახსნა, თუ რატომ, მაგრამ ჩემი ყოველი იქ მოხვედრა (და ეს საკმაოდ ხშირად ხდება) მარწმუნებს იმაში, რომ ერთადერთი არ ვარ, ვინც ასე ფიქრობს. საკმარისია თუნდაც სულ ცოტა ხანი გაატარო იქ, მარტომ ან ვინმესთან ერთად, რომ დარწმუნდე, იქაურობის ენერგეტიკული მუხტი განსაკუთრებული სიმძლავრით მოქმედებს ადამიანებზე, იქ უფრო თავისუფლად სუნთქავ, ის არასდროს გიშვებს ცუდ ხასიათზე და ყოველთვის გიტოვებს უკან დაბრუნების სურვილს. ყოველთვის!

დიდი ქალაქების შუაგულში არსებული გაშლილი სივრცეების პარკებისთვის გამოყენების ტრადიციას გრძელი ისტორია აქვს და ყველა ჩვენგანს, ვისაც მოგზაურობის საშუალება მისცემია, ჩვენივე თავზე გამოგვიცდია ლაზათიანად დაგვემარებულ და გაშენებული ქალაქური პარკების ხიბლი. თითქმის ყველა ცნობილ პარკს, იქნება ეს ცენტრალური პარკი ნიუ-იორკში, ჰაიდ პარკი ლონდონში, ლინკოლნ პარკი ჩიკაგოში, თუ სტენლი პარკი ვანკუვერში, ერთი მნიშვნელოვანი რამ აერთიანებთ, - რამდენადაც ეს შესაძლებელია - ნაკლები ბეტონი, სწორედ განაწილებული გაშლილი და დაბურული მონაკვეთები და ათასობით კვადრატული მეტრი ხასხასა მ ო ლ ი, რომელზეც ადამიანებს უფლება ეძლევათ, წამოწვენ, ირბინონ, ითამაშონ, იკითხონ, ეძინონ და ერთმანეთი უყვარდეთ. ასეთი პარკები წელიწადში მილიონობით ადამიანს, ადგილობრივებს თუ ჩამოსულებს, დანმენდილი ენერგეტიკული მუხტით კურნავენ და ეს ყველაფერი ჩემი მოგონილი ნამდვილად არაა. ეს კარგად იცოდნენ და იციან მათ, ვინც ასეთი პარკების შექმნაზე მუშაობდნენ და მუშაობენ.

ვიცი, რომ სულ მალე თბილისის შუაგულში შეიძლება, ბოლოს და ბოლოს გაჩნდეს კიდევ ასეთი პარკი, უფრო სწორად, აუცილებლად გაჩნდება, მაგრამ მოსვენებას არ მძღვეს სულ უფრო და უფრო ხშირი, თუმცა აქამდის ბინდით მოცული საუბრები იმის თაობაზე, თუ ვინ, რამდენად, და რაც მთავარია, რა მიზნით, შეისყიდა (თუ ჯერ კიდევ ვერ შეისყიდა) ყოფილი იპოდრომის ტერიტორია. ვერ წარმომიდგენია, რომ ეს დიდებული სივრცე, მნიშვნელოვანი რეკრეაციული პოტენციალით, შეიძლება უსახო (ან თუნდაც სახიან) ურბანულ სივრცედ იქცეს, მაგრამ ეს შეიძლება მოხდეს და სიმართლე რომ გითხრათ, ვერც კი ვხვდები, თუ როგორ შეგვიძლია ამას ხელი შევუშალოთ. უბრალოდ, არ ვიცი.

მეორე მხრივ, ჩემი ასეთი განსაკუთრებული დამოკიდებულება ყოფილი იპოდრომის ტერიტორიის, უფრო სწორად, მისი

ფოტო: მაქსიმე ქვიციანიძე

პოტენციალის მიმართ, სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ მიკერძოებულად უგულვებლევყოფ თბილისში პარკების მშენებლობასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა დანარჩენ ძალისხმევას. პირიქით, მთელი გულით მივესალმები, მაგრამ მაინც დავამატებ, რომ თბილისს ჯერ კიდევ არა აქვს ისეთი პარკი, რომელიც რეკრეაციული აქტივობების ს რ უ ლ, არაკომერციულ სპექტრს შესთავაზებდა თბილისელებს და რომელიც, გარკვეული თვალსაზრისით, განსაზღვრავდა აქაურების ცხოვრების რიტმს. სწორედ ესაა ყველა მნიშვნელოვანი ქალაქური პარკის ძირითადი დანიშნულება და ყველა წარმატებულ შემთხვევაში, სწორად შერჩეული სივრცე გადამწყვეტია.

ყოფილი იპოდრომის ტერიტორიას ნამდვილად შეუძლია ამ ფუნქციის ტვირთვა, ნაწილობრივ მაინც. და ვერაფრით ვხვდები, თუ რატომ არ შეიძლება ამაზე სერიოზულად დაფიქრება. ის აუცილებლად ქალაქის, და არა ვინმე კონკრეტული პირის თუ დაჯგუფების, საკუთრება უნდა იყოს და დამერწმუნეთ, არცერთი თბილისელი, არცერთი ქართველი, არც კი იფიქრებს გააპროტესტოს ქალაქისვე ინიციატივა, ამ ადგილზე ნამდვილი სახალხო პარკის მშენებლობის შესახებ, რამდენადაც ძვირი არ უნდა დაჯდეს ეს ყველაფერი.

ვიცი, რომ ვემორდები, რადგანაც ამ ერთი წლის წინათ უკვე შევხე ამ თემას ტექსტში სახელწოდებით “მომე პარკი!” მაგრამ არის ისეთი რამეები, რის შესახებაც ხშირად უნდა შეახსენო გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს. არ ვიცი რატომ, მაგრამ ზოგჯერ ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ თვით მათაც უჭირთ გადაწყვეტილების მიღება. ეს ტექსტი სწორ გადაწყვეტილებაზეა. **ლ**

თელავი, ყვარელი, ლაგოდეხი
გორი, ქარელი, საშურნი
ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია
ურეკი, ქობულეთი, ბათუმი
ფოთი, სენაკი, ზუგდიდი

FM 105.5

FM 103.0

FM 104.5

FM 101.0

FM 101.9

WWW.LIBERALI.GE
